

PI

Г 56

n.v. gogoli

revizor

აქთან ჟღერა
1937

Н. В. ГОГОЛЬ

РЕВИЗОР

Комедия в 5 действиях

Перевод П. С. ШАКРЫЛ

СУХУМИ — АБГОСИЗДАТ — 1937

n. v. gogoli

revizor

akomedia 5 kugəlarak zmou

axə iakuəitnə eiteigəeit p. s. faqrəl

aqua — apsnəṛi aḥəntkarraṛ lqutəṛa — 1937

1976
0541
658

P1
758

514

„axə-aφə kəlgəgu-məlgəgu-
zar, asarkia laxarouzi.“

(jlar rajapqə).

ak,omedia ialakuon auaa:

anton anton-ipa skvoznik-dmuxanov-
skii,—akalakixə.

anna andrei-ipa,—iara iphəs.

maria anton-ipa,—iara ipha.

luka luka-ipa xlopov,—aşkolkua reihabə.

aşkolkua reihabə iphəs.

amos fiodor-ipa liapkin-tiapkin,—
azbyə.

artiom filipp-ipa zemlianika,— anja
iguapxou auəshartakua irxəlapşəu.

ivan kuzimiy spekin,—apostaxəlapşyə.

piotr ivan-ipa

dobuinskii

piotr ivan-ipa

bobuinskii

} akalakı nadeluaa.

ivan aleksandri-ipa xlestakov,— peter-
burgə aqinuayə.

osip,—xlestakov imaçuyə.

xristian ivan-ipa gibner,—auezdə xutpyə.

fiodor andrei-ipa

liuliukov

ivan lazari-ipa

rastakovskii

stepan lazari-ipa

korobkin

} zmaçura aφhara nagzanə
ialçxiou, akalakı aφə
hatər zkuu uaaup.

stepan ilia-ipa uxoviortov,—apristav.

svistunov
pugovicain } policia uaaup.
derzimorda }

abduhin,—dtuqarup.

fevronia piotripha pošliopkina,—axiə
iphəs.

unțer oficer iphəs.

miška,—akalakixə imaçuyə.

akrəfarta akiranq.

asasja, asasja hsakua, atuqarja, akalaki uaa,
ahayja.

ialou rqazlakuei rəmaṛakuei.

iəxuinarua rzə aguataṛkua.

akalakixə, amaçura dšalaz iajəz, zças alagiə
igazam uayup. açartəša igoit, axa akər ixə hatər
akuçanə dəqoup; uayə Ƴərqasoup, amcxu ḥaragiə
jgia ibom, danjajo ibjə hareikjom, ilairqujom, rajak
ihom, axa zənzagiə iaja irkiaṼzom, akgiə zçazəm-
kəua aja ihom. iṼapşəlara mųəup, iəłaxi emarcca
dəqoup, qin maula amaçura ialalo reipş. alaraxiṼ
aguəronaraxi aiasrei, alaqraxiṼ aṼxarzzalaraxi aias-
rei akər izəmarious, auayə psəla iaazam ixə zəzca-
kuo, iargiə ixə rəzco dəqoup.

imundir apətlicakua zmou, eskiəngiə iliçoit, ima-
gugie amahməz arkəup. ixə rqudəup, ašla aalana-
psoit.

anna andrei-iphə, akalakixə iphəs, provin-
cia phəs Ƴərbayup, kurala akər dəphəs Ƴoup, bza
aazara—aromankuei, alibomkuei rəla daazoup, bza
aazara—ayəs iaməṛakuoui, aphəzbara iakunagakuoui
rəla; zegiə drəvayueit, aṼxuarta dakulargiə dəṼxu-
oit. znə-znlagiə lxaça aihabəra (amųra) ijəlgoit, izla-
ijəlgogie laja atak aḥara daxiakumlo ala aup, axa
ui aamtala aihabəra iəlgo, iəçanəkəua auəs ssa-mə-
ssakua roup. nasgiə dənəlabja-nixəṼṼa qalçoit.
abartkua rəłoup, lxaça aamtala aihabəra zlaijəlgo.

apiəsa axiənzakugəlo, pšəṼṼ eipşəm maṛala ləəl-
psaxəueit.

xlestakov, arpəs pak, abaak, 23 şəkusa ixə-
çueit, uayə lasup, agazaragiə iəmour, akanceliaria-
kua rṼṼ akgiə iapsam auaa ḥa iərpxiəzo druup. apşə
iaaiṼanagalo iḥoit, iarbanzaalagi uəšk ixə akuknə
auəs izazuam, iaja eimjxətraa iəqoup, iguə iştazam

attaha iƿə itllo ialagoit. ari irolı zho, zaqa iguə raznə, iƿərbašanə iƿəqaiço aqara, danaaloit. modala deiləhoup.

osip, xlestakov imaçuyə, zəkuraxı ineixiou ma- çuyup uharəpə iƿərqasanə dəqoup, iɟajafagi ubas iəqoup, dxuəçpsla dəpsueit, iah ianimahua iəlabɟaga ajakua ihoit. ibɟə eiqaranə ilamərqujakua, egiəhram- kɟakua dɟajoit; iah daniəɟə iƿərguaanə, iəjakua pəɟɟa-pəɟɟanə, dəmynə dɟajoit. iah eiha iara dquəşup, auəs axə axicogiə iaha eiləikaueit, axa mçxuə aɟa- jara itaxəm, ƿəmt eiçərsyup.

bobyinskii dobyinskii, uaa asakuoup, iɟiaƿkuoup, ƿət axıgalagi iəyueit, ryəqagiə daara eipsup, ryəqagiə rmguəɟa xuɟkua kəlhsnə iəqoup, iərlasnə iɟajoit, ianrzəmho rnapkuei rxkuei naqia- aqio rxə iadərxuoit.

dobyinskii xuɟzak bobyinskii aurəla dieihaup, axa bobyinskii iaha iərlasnə, dagiəmɟakua dɟajoit.

liapkin-tiapkin, azbyə, xuba ma fba iquə irəpxiaxiou uayup aqnəp ixə iəmxaquəşup, aɟa axə axico zdəruet ha dəqoup, ubri aqnəp, iəjakua akər iapsanə ipxiəzoit. ui irolı zho iƿərqasanə iƿə- qaiçaroup. ibɟə tarxuəƿ-targuayanə dɟajoit, aɟəp saatkua, znə aşşəha rbɟə rganə, nas zəstəbɟ zərgo reips, nasgiə xrəɟ-xrəɟ dɟajoit.

zemlianika, anɟa iguapxou auəshartakua irxə- lapşəu, uayə ipoup, anah-aahra iɟəxiamtoup, uayə eƿkaam, iəqou, inəu reilkaara itaxəup, mclagiə dei- barkəup. acxəraarazə daara deikuɟoup, axa uayə lapə- rhapup.

apostaxəlapşyə, daara uayə argamoup,—guə razəup.

egiərt arolikua ui aqara eilərganə hara rtaxəm: izban akuzar, uərt ireipskuou auaa esəmşagiə rqazfa, rɟajafa uayə ibo adunei iəkuup.

ak.ɟi akugəlara.

akalakixə iynə auadaƿə.

ak.ɟi aɟərçra.

akalakixə, anɟa iguapxou auəshartakua zmadou, aşkolkuə reihabə, azbyə, apristav, axuɟpyə, yəqa akvartəl xıɟɟa.

akalakixə. dadraa, sara səzləpxia ui aup: are- vizor dahzaueit, uayə iguapxəşə uəsəm, axa ijdə- ruazaait.

ammos fiodor-ipa. işpa, arevizor uhou?

artiomii filipp-ipa. işpa, arevizor uhou?

akalakixə. arevizor, peterburgp iƿəbɟarznə, mazala aihabəraxıp aɟquə iouz amɟala daaueit.

ammos fiodor-ipa. abar auama!

artiomii filipp-ipa. abar „guəryada aguərya“ zərho.

luکا luکا-ipa. anɟa hrəchafa, mazala aihabə- raxıp aɟquə iouz amɟala uhou?

akalakixə. as şəqalaşaz pxəzrəlagiə izbeit: iaxa şaanza hənəp uamaj dəukuak sreipxəşuan. uərt reips hənəp labƿabagiə isəmbacɟ, asamsal eips eikua- ɟan, uamaj dəukuak! iaaynalan, inkədfyəla-aakədfyə- lan, indələibaha iceit. ita səɟzapxiap andrei ivan-ipa ɟmixov iszaaistəz asalam iquə, artiomii filipp-ipa zxa- bar udərua. ari ubuou iiyua: „bzia iəzbo syəza, sma- rian uayə, sguəmərtə dəu, (ibɟə ləçakɟa lala dap- xioit) iusərdəruet“. aail abar; „iaarlasnə, izsxarozi, iusərdərərc staxəup, h-oblast ƿə məzala aihabəraxıp aɟquə iouz amɟala, ɟinuayək daainə dşəqou, aoblast zegiə gueitarazə, ɟədala hara h-uezd, (ui aamtazə inaja yəstxnə) ari aɟinuayə iaaira, sara eiləşkaait

mcrak alamkua, iəzdəruaz auaa rəla, iara uezgiə-uezgiə
zxap uəsla inəquo az iakuufa iƣəqačanə dəqoup. u-
ra uuayəfa iəzdərualə, gunahə xuukuak zmou uayəup,
izban uhar, uara uuay quəsəup, znar ianahalo ada-
xiə inzəqua uayəm..." (pətrak daaičasnə) uaj ara
rəm uayə dəqam... „abartkua rqnəp uguə uƣanəzare
iusərdəruet, izban uhar, ui auayə ianaaiguapxo aam-
tazə ua dɔqalar iəlsoit, dneixianə iƣəbɔarznə dəqam-
zar. iacɔi amš aƣnə sara... „araxi ianəu taajaloup:
„sahla anna kirill-ipha, lxəcei larei htoup; ivan kirill-
ipa daara dəlpaxəet, axa apxiarca šairhac iairhoit..."
nas ubas egiərtgiə. aai, abas aup auəskua šəqoul

ammos fiodor-ipa. auəskua ha uamala iəqou-
pei, as ubaxioul ari baša iahxəsuam.

luka luka-ipa. izban, anton anton-ipa, dzəf-
touzi ui arevizor hara haxi?

akalakixə. dzəftouzi uhou! uəs iahrazqəzaa-
rən, umboi! (daakupsəyhanə). anja iqfarala, uajraa-
nza egiərt akalakikua raxi dneilon, axa fta hara hƣə
iaxutaxəet, egiəumbaxra.

ammos fiodor-ipa. isguaxuua ubuou, anton
anton-ipa, ui dzəftou daƣakəzar qalap, politika uəs-
xap sguaxuueit. iəsho zmaanou ubuou: urəsəla...
aai... aibafra ataxəup, aministrja rakuxap ui aqi-
nuayə daazəft, eiləikaaracə, ahəntkarrazə qara guə-
psaxrak axiəqou əqazar.

akalakixə. aqaumbeft, uabaxuəckuol! baša uayə
quəss uahpxiazəzaapl auezd kalaki aqnə, zaku guəp-
saxrouzi iəqaloz! uguə iaanagəei, hakalaki həntkarra
haau qəuloma? aranɔ xəšəkusa ƣə-qbarala apqqaha
uəyua amya uəkuzargiə, daƣa həntkarrak aqənza uz-
neiuam.

ammos fiodor-ipa. map, ilasho jəmboi, lara
lxə axico akum... mamou... axəlapšja xara ixuəcueit,
xara iəqoup, axa zegiə guartoit, rpaça ialadərhueit.

akalakixə. izladərhuə, izladmərhuə ialauxəi,
dadraa, sara isahaz adərri ləsteit... dous ləzxagəlou
lərxəlapš, sara səxutaxigə sguə sƣanəup, lərgiə iəj-
uša, iəlhaša jəduəzaait. zegiə rehagə artiomii filipp-

ipa uguə uƣanəz! aqinuayə iaaua, hara ataxəm, rap-
xia uara iuəmadou, anja iguapxou auəshartakua
rƣgiə dneišt, ubri aqnəp, uara ubartkua uzxəlapšəu,
uayə iaxiəibo iguapxarəpə iqəça: axəlpakua ckiəza-
ait, aƣəmazja aɔija ireipšəmzaait, aynə haqoup ha
işərbaləgi anəquara rdəruet uƣəmazja.

artiomii filipp-ipa. ui uadayəm, aƣəmazja
axəlpə ckiakua rxahçap.

akalakixə. aai, nasgiə karuat cəpxiazə ayə-
rakua knahapup: latīnla, ma daƣa bəzlək ala... ui
uara iuuəsəup, xristian ivan-ipa, ƣmazaras iəxiua, ian-
bəkūu izəxiəz danɔmazayxa, amz, amš xəpxiazara...
uƣəmazja atatən qbara iaxoit, ubrigiə xuartam, axul-
pərtə ušəlynašəlaləgi ačəki-čəkiha umemsakua uan-
xašam. aƣəmazja rxəpxiazara mayzərgiə bzioup,
iaaua iguə iaanago iəudəruazi, ixləpšradoup azə
ibziaxom ha iguaxurgə qaloit, ma axulɔpə dɔqazam
ihərgiə alsoit.

artiomii filipp-ipa. hə! xristian ivan-ipei sa-
rei, axulɔpəla aadəruatgiə: ui aqara uaday hxə alah-
çəzom, zəxu dəuu axulgiə nəquəagəzom. auayəpəysa
rəcha iƣə zakuəzi: dəpsəšəzar, uəsgə dəpsueit, dəb-
ziəxašəzar, dbziəxoit. xristian ivan-ipa aƣəmazja da-
giəzlarəjəjozi, aurəsbəzla ajəkgə izdəruam.

xristian ivan-ipa bɔək tigəit i eipšla, e eipšla.

akalakixə. ammos fiodor-ipa, uərgiə aizarta-
kua xuɔək uxšəy rzəuftroup. azbərta aƣapxiəɔɔia,
aššja rgəlarəpə, aštorozkua qəz təps iqarçan, aqəz-
kua rəkuɔarkuei dərei ixə auaa iaarəfklahaueit.
anxara-ançəra uəs bzioup, aštoroz əqəz aničərgiə
zəqamlarəzi? axa ans atəp aqnə ipšzam... sara uaj-
raanzəgiə ui uashap ha akərkua iakuskxian, axa
isxəstlon.

ammos fiodor-ipa. sara iəxiəɔɔia uərt ama-
çuərtə iynərkrapə iqəçap. utaxəzar akərarəzə unei.

akalakixə. nasgiə aj-məj iərbaləgi zegiə aizarta
aqnə idəlğanə iɔərçəit, ubas aqəçarəgiə daara ixuar-
tam; xəxi akiaad ɔaxərtə aškaf axanə, ləracəga qanɔ
dəuk əkuɔup. uara aɔaracəra bzia işəubo zdəruet,

axa uəs egia iəqazargiə, znə uigiə napxiakrup, znək arevizor dnahxəyrər, nas dəryagi atəp aʔə iquəçar. ani azbra alaʔaygiə... ui akər zdərua uayəup, axa auatka zauad daadəlçəzla eskiəngiə fyək ixəlloit, ubrigiə xuartam. ari uashar staxəiʔtei akər aaçuan, axa akə isxanarstuan. ui iara işiho eips, iəciz fynə iəmazar, axuʔ amoup: aqəmʔəi aqəşi reiha iguapxo, akə ifaraʔə uiəjaja. ubartkua rzə xristian ivan-ipa, iəxulkua rəla, diəcxraar qaloit.

xristian ivan-ipa ibʔə itigac, tigaxəueit.

ammos fiodor-ipa. map, ui ifyə hazixcom iara işiho ala, danəxuəz ian maʔər ilərgan, ubri inarknə auatka fyə ixəlloit.

akalakixə. izpərxagouzi, abartkua jdəruazaait; aynəuçqa uəskua iupəu, ihaʔəu uha, nasgiə andrei ivan-ipa iəsalam iquə aʔə agunahakua ha dəzlaʔajo irxəshaaua akgiə səzdəruam. uərt rəlaʔajaragiə iap-sam: dəzuəsda gunahada iəqou auayə? ui anja iguap-xaz uəsup, avoliteriancja roup ui xuartam ha iala-jaʔo.

ammos fiodor-ipa. uara agunaha ha uzla-jaʔo arbanəu, anʔon anʔon-ipa? agunahakua zəgiə eipsəm. sara zəgiə ixtnə irashoit ačartəša şəzgo, axa izla? ʔarəcaga lasboup iəzgo. ari dəʔa-uəsup.

akalakixə. lasbala iuga, dəʔakala iuga zəgiə çartəša garami.

ammos fiodor-ipa. map, anʔon anʔon-ipa! xuəʔ maat irpsou axaməi, sphəs ləzə alaləi...

akalakixə. uara ʔarəcaga lasbala iəugo ačar-təša ialaumçoi? nasgiə uara anja dxauçom, uxaan-giə auxuama utamlacʔ. sara adin azə seilasəm, auxu-amagiə esəmʔəša staloit. uara... hə, uara sara uzde-rueit: uara adunei şşou aʔə anəuho, uayə ixuə-iʔə urgəlap.

ammos fiodor-ipa. aai, nas sxala, sxşəy ala eilsərgəeit.

akalakixə. uşaquəçra, aqaumbəit! znə-zənla ax-şəy mçxu açkəs, iuəmazamzar iaha eionəup. ui auezd zbərtə aʔə izsxarouzi ha saləjaʔoit; aiaşa hhozar,

dəzuəsda ui aguatarə ineiua, iiaşanə ui uayə dəzça-ləçra, anja iguapxanə iəqou təpup. iuasho uahuou, luka luka-ipa, uara aşkolkuə uşərxəlapşəu eips, ur-çayjagiə uxşəy aarzəft. uərt ačara dəu zmou uaaup, ubas iaxiəqaz aşkolkuagiə iraazamtoup, axa ačas baapskua, ačara dəkua zçə işəstərxəuə eips, dargiə irəmakuoup. uərt ruəz, ubri zxə-zʔə quazla iəqou... iəjla sgualətom, ui akafedra dəşyəkugəlalagi, izakia nəçimʔʔ-aəçimʔʔkua iəʔsom, abas: (inapala izakia nə-çimʔʔ-aəçimʔʔueit). uəs ačayja rʔə iqaicə iuadayəm, izdəruada ua uəs iatəpzargiə səzdəruam, axa dəʔəz danəqou, ma arevizor danaailagi uəs qaiçar, iara izə casha iqaicə qla, ixə xiəmzəiʔəlar qaloit. ui nas ial-çsa ayəstaa idəraait...

luka luka-ipa. iəqasçarəzi, işpazura nas? ui uara zəzbaxu uho, sargiə uəs umuən ha akərkua iashaxeit, jaxa ʔnak, hapxiəgəlay (predvoditəli) ak-las aʔə danaaynala, ui arçayə ubas ixə-iʔə ireica-qeit, uəs azə iqaicə sara isəmbacʔ. ui iara iəqazlan azə iqaicəit, ak ačanakəueitʔhagiə iguə iaanamgazeit, axa iaaiz, sara gubəian siteit, as aʔar idimərbə-ait: ibʔnaxəueit, rxə rəpəzaranə iqazçasa zədtərbəzi, izraʔhozi iheit.

akalakixə. ubri atourəx aʔə dzərçogə akala-lakua dəqoup. ui auayə ixə çarala iʔəup, uəs şakuu idərra zəpşrou iahnarboit, ambəʔ zdərua az ioup, axa ialauxəi iandirçə ubas dalanəgaloit, zənza deila-gama uharəʔə. znə iandirçəz sizəzryuan: assirianaai, vavilonianaai rʔə daxiənzaləjaʔoz, xar iəmamkua dneiuan, axa əleksandr makedonskii itourəx daləjaʔo danalaga naxəs, ixə eiləgazla, iihə, iiva akə dazəm-xuəçua daləgəeit. akafedra dnəkupan dəynə dnein aştəl aştəxnə irhə aʔərhə adalma ilaairxan ipəxaa igəeit. çabrgnə, əleksandr dxəça oruəuan, axa iara astulkua zpiʔrəzi? abas ičas baapsala akazna apxasta aiərqəçoit.

luka luka-ipa. aai, ui uayə qbaroup, sargiə akərkua iashaxeit, uəs umulan ha... iihə ui aup:

„İara iəltaxəu İhala, sara açara-dərri azə sxə-spsə seigzom“.

akalakixə. aai, uərtkua reilərgara uadayəup: auay quəş, ma dyəjyxoiŧ, ma ixə-iŧə iəryqarxuueit, ackıaja iaaiguara izəmneiua.

luka luka-ipa. isəkulira daloup açara dərri amaçura! zegiə urjıalaroup, zegiə ui auəs rxə alarçoiŧ, zegiə rdərri, rquəşra ui ala iaaharpşueit ha iəŧəup.

akalakixə. uərtkua zegiə uadayməzŧ iəlauxəi, aŧəbjarzyə mcurə! uaj daahalapşər: „aa, ara iəqouma, afərxaja! İəua darban azbyə“? liapkin-tiapkin.—„daaj-gəei araxı liapkin-tiapkin! darbanəu anja iguapxou auəşhartakua zmadou“? — „zemlianika“. — İşaaİəxara zemlianika!“ abri aup anasəpdara!

aybaŧi aŧərçra.

iəqaci apostaxəlapşyəi.

apostaxəlapşyə. işsaİhara, darbanəu aqin-uayə iaaua?

akalakixə. uara iumahaci?

apostaxəlapşyə. iseiŧŧ piotr ivan-ipa bob-qınskiı, ui uaj aigua apostafə dəqan.

akalakixə. nas uara uguə iaanagozi?

apostaxəlapşyə. sguə iaanaurgozi, atərkua iŧə aibafra hauazaap.

amos fiodor-ipa. xtaŧ eictaharİŧ! sargiə ubas sguaxuueit.

akalakixə. eictaİmərİkua, İara uaha ijuzom!

apostaxəlapşyə. çabərgəup, çabərgə, atərkua habafra dalagoit. afrancəz ioup zegiə zxarou, dahqıəryoiŧ.

akalakixə. zakuəŧ eibafrouzi iəqalo! ui başoup, məş məzda zzəqalo hara haup, atərkua iakuəm. as şakuu dərup, səsalamİqugiə isnarboit.

apostaxəlapşyə. uəs akuzar, atərkua deibafuazaarəm.

akalakixə. əə, nas uguə iaanagozi ivan kuzima-ipa?

apostaxəlapşyə. sara sguə iaanago iəzdə-tuazi, uara iəuhozi, anŧon anŧon-ipa?

akalakixə. sara isurhozi? mcxuə slom, amala xuqək... atugərjei akalaki-uai rgura səzgajom. iaxiə-najaja-aajajo, rhaİtəbŧ isahuala, ŧəmoİla rguə sala-kiakıoup. anja iəmaŧoup, sara guaıla az iguə dşas-mərgo, çartəşə garala aku, daŧakala aku, çabərgnə isəzto iŧə izgom shom. uimou, isguaxuua umboi... (iəjya daçagəlanə dnaskıaganə). isguaxuua umboi, səjgia rhama ha sguə iaanago səqoup. mamzar, aça-bərg hhap, dzəİtazi uajə arevizor?

iəşho uahuou ivan kuzima-ipa, zegiə iahzeİonİnə ispxiazoiŧ, aposta imyapanago asalam-İqukua uİa egiərtgiə irənkouou reilkaara, izdəruada ŧgiharak znəu akə əqazar, nasgiə, azəi-azəi irbŧəskuo, iərİo, irnəu reilkaarazgiə. uəs egiəznəm, dəryagi ixəuyar iabar-gəuzi.

apostaxəlapşyə. izdərueit, izdərueit... ui azə, rçara staxəm, ui zəqasçə guŧanrak azə akuzam, amşgarazoup: ŧgıala bzia izboit əjabŧs irnkuou rəpxıara. aiaşə hhap, uərt ireİonİu uayə dzəpxıara ak-giə əqam. salam-İqukuak ubas izbaloit, apxıara uana-lagalagi, ualgaanza uəlapş uzaxərpaşam.

akalakixə. nas peterburgŧ aqinuayə iəzbaxu qarəkər uapxıazar?

apostaxəlapşyə. map, peterburgŧ iəzbaxu egiərİom, kaİroməŧkuei, saraŧovŧkuei rzə irajanə irnəup. hai urəpxiazİa uəqanda, zaqa isiru ubarən. uaj aakıəskıa ficerk iyəza abas izəiyuan: „səpstazara daara ibzioup, xumarroup, kuəşaroup, yroup, atəp-haja rajoup, xaz amuzika adərİoiŧ. siərup, siər İiyua. as İanəzba isməİtzeit, İaanəskəİt, İtaxəzar səİzapxıap!

akalakixə. iəuİo arban, uaj ui axə hamənə haqouma. İuashozi, ivan kuzima-ipa, qara ŧgiharak znəu akrə ubozar, hara ataxəm, İumİtən, inkəl.

apostaxəlapşyə. daara guaxuas ipxıazanə.

ammos fiodor-ipa. uəs jmulanf, znə pepsjgia
matoit.

apoſtaxəlapſyə. hai abaa, uuayəməi!

akalakixə. umlan, umlan. ara iahho taajaſoup,
as iəubalagi iaurouho.

ammos fiodor-ipa. iahhakuo irəlauxəi, Ƴei
əqam, anſon anſon-ipa; uaxa sara akala usərguərouap
ha suzaauan: lasba siərk spəxialan, ani alabzia uzei-
lahuaz aiəba. nasgiə iuasharacə iəstaxəz: Ƴeptoviſi
varxovskii dgiəlk eimarkəueit, ui sara iszeonxəeit,
ryəqagi radgiəlkua rƳə aſakua nərgə səkuup.

akalakixə. hai, aqaumbeit, uſakua rxə zmada,
uajə sara sxə itou arevizor ioup. aſ səlapſ kədxaloit,
iaartnə aguaraha daaynalasəfa sguə isanahoit.

axpaſi ajərçra.

iəqaci dobyinskii bobuinskii (ryəqagiə haſ-haſua iaaynaloit).

bobuinskii. zeipſ qamlac asir!

dobyinskii. hguə itazamz ajabſ!

zegiə. izakuəzi, izakuəzi, iəqalazi?

dobyinskii. hguə itazamz auəs: asasaairtaƳə
haxineiz...

bobuinskii (imərhakua). hamneit, piotr ivan-
ipei sarei asasaairtaƳə...

dobyinskii (imərho). hai, uſaangelara piotr
ivan-ipa, sara ishoit.

bobuinskii. map, map sara uſaasquaçra...
uaasquaçſ, uaasquaçſ... uara uərtkua uharərgiə aja
uƳam...

dobyinskii. uara iujeilagoit, uərt zegiə ugua-
laſom.

bobuinskii. isgualaloit, anja iəmaƳoup iſſgua-
laſo. uđinanəs uſspərxagamxara, sara irashoit. us-
pərxagamxan! hai abaakua, luaami, daanətkəſſ!

akalakixə. ilha, luaami, iəqalazi? sguə atəp ita-
gəlom... iƳeif, dadraa. piotr ivan-ipa, ahə, aſul (ze-

giə piotriraə iaarəkuſanə ilaƳoit) izakuəzi, izakuəzi,
iəqalazi?

bobuinskii. isaſrazef, isaſraza; sara zegiə aka-
kala ilashoit. sara uynə səndəlcə sſneiuaz, ani aſ-
quə hailazərzəzaz anuou aƳnə, ubasqan slynaxxəzar...
hai naməs uəmazar uspərxagamxan piotr ivan-ipa! sara
zegiə, zegiə zdəruet. iſəshaz eipſ sləynaxxəit ko-
robkin iƳə. korobkin aynə danəzmba, saageſən ras-
takov iƳə sneit, uigriə iynə danəzəmba, ivan kuzima-
ipa iƳə sneit, iəqou ajabſ iasharacə, usſi sſaaiuaz
piotr ivan-ipa daaspəlt...

dobyinskii (ahaxa iəmtakua). abudka ampan,
ayaſkua axiərteiuā...

bobuinskii. abudka ampan, ayaſkua axiərteiuā,
aai, piotr ivan-ipa sanaaipəla uəs iasheit: iua-
haxiouma ajabſ, anſon anſon-ipa asalam iquə izaaz
lanəu? piotr ivan-ipa, avdotia filipp anſon-ipa iəſqa
dəſcoz, dzəſtaz səzdəruam, dəlpəlan, ui ajabſ aſpa
lalhaxian.

dobyinskii (ahaxa iəmtakua). aualər xuƳə,
afrancəz uatka atrazə...

bobuinskii (iyəza inapkuə dənrexanə). aualər
xuƳə, afrancəz uatka atrazə. nas piotr ivan-ipei sarei
paquuiev iaxi hneit... hai, piotr ivan-ipa... m... mm...
uſspərxagamxara, uspərxagamxan uxəçkə, sara... hceit
paquuiev iaxi, amyan piotr ivan-ipa uəs iheit: „ak-
rəfartəƳə hneip, ləſəmtan aaxəs akgriə səmfact, skiam-
sa guſguateiueit“... aai, piotr ivan-ipa ikiamsa...
„akrəfartəƳə psəz jla bziak rəmour agiam aabap“
iheit. akrəfartəƳə haſneiz eipſ, arpəsk dɔat-qatə...

dobyinskii (ahaxa iəmtə). napſəxaku dəpſ-
zanə, mərə bziəla deiləhanə...

bobuinskii. napſəxaku dəpſzanə, mərə bziəla
deiləhanə, auadaqnə dləei-yeiuan, ixə-iƳə quəoiayay-
raza, ipəfa, igəlaſa... abasgiə (inapə iəlaſi aƳə iər-
geſua...) aqəpha ſja iaalaſt, piotr ivan-ipagiə uəs
iasheit: „ari baſa uayəm udəruou“ ha. piotr ivan-ipa
inapə iqian, hxiə haztoz vləs diəpxeit. ui, vləs iphəs,

aaigua xşaa dlout, ykuəna sirk, iab vlas dərya-dər-
 ʒaʒa. aai, piotr ivan-ipa affəha vlas daaipxian uəs
 dizçaait: „dəzusta ari asas iutou“. vlas uəs iheit:
 „ari darban jəmboi“... hai, piotr ivan-ipa, uşpərxā-
 gamxara, uşpərxagamxan, uxackə, anja iəmaʔoup
 uara işəuzəmho: uara uxapəc axarala, ubzgiə xuʔək
 eilakiəʒup. vlas, ari arps pēterburgʔ yinuayəup, iəp-
 xioit ivan aleksandr-ipa ha, iəjloup xlestakov, sara-
 tov aoblast axi dcoit iheit; amala, uamala iʔəqaçanə
 dəqoup: y-mʔəbʒa çlaşt ara dəqaiʒtei, akrəfartaʔə
 zegiə ualla igoit, kapeik ilom“. as anaahaiha iaraz-
 nak sja iaalaian: hai, anja inəs, piotr ivan-ipa! sheit...

dobuinskii. map, piotr ivan-ipa, „hai anja
 inəs“ zha sara soup.

bobuinskii. apxia uara iuheit, axa iustarxxnə
 sargiə isheit, „hai anja inəs“ hheit piotr ivan-ipei
 sarei. ana dzərʔarəzi ui saraʔovqa akuzar iəmya,
 iiaşanə arevizor, aʒinuayə zərho, ixata ioup.

dobuinskii. ixata, ixata, ixata ioup. paragiə
 ilom, dagicom. darbanəu dəʔaz uəs zguəoniua.

bobuinskii. iara, iara, anja inəs iara şiakuu...
 zegiə drəxuapşueit, zegiə gueitoit. piotr ivan-ipei
 sarei apsəz şahfozgiə gueiteit, ui şahfozgiə piotr
 ivan-ipa ikiamsa iaxuar ha... hyanaxkuagiə dərnp-
 şəlt. aiaşa hhap, sja səytəzaait, daara jgia sleit.

akalakixə. anja hrəchafa, hara gunahala iəu,
 ui ua aangəlafas iəqaiçazi?

dobuinskii. axubaʔi anomer-aʔə, amarduan
 açaqa dtoup.

bobuinskii. çəpx, oficer myasja axeisəz ano-
 mer aʔə.

akalakixə. akər çuouf ua dəqaiʒtei?

dobuinskii. imçəkua, y-mʔəbʒaqa çlaşt.

akalakixə. y-mʔəbʒa uhou! (igan axi dnapşnə)
 apeipşgiara, aməxiʔ... ari aamtazə ambap̄kua qa-
 laxeit: ficer phəsk dərpaqaxeit! abaandayja afəʔ rəto-
 məzt! amyakua ckiam, aguam rnəʒloup! apsra! aita-
 sra! (ixə daasnə ikəueit).

artiomifilipp-ipa. işpaaura, anton anton-ipa?
 asasaairtaʔə daxitou, apxiap̄i aʒala hneirən.

ammosfiodor-ipa. map, map! apxia inahastp
 apapja, atuqarja, uəs anja izakuan iqugiə...

akalakixə. laagəlf, laagəlf, iaasaʒazeift. şxaan
 ui eips azərkua zbaxeit, axa sərjənxxaxeit, itabəup ha-
 giə sarhaxeit. iəjdəruazi uajəgi anja dsəxuar. (bob-
 yinskii ixə niəkuknə) işpauhaz, darpəsəp uʔazəu?

bobuinskii. iəkura maʔəup: 23-24 şəkusa
 dreiham.

akalakixə. zkura maʔəu iaha deionup, iaha
 akəʔə daəugoit; tahmada xərməguzar, ipan iakufo-
 da, hanirʒaşt; aykuən iaha iguə artxoit. iara, dad-
 ra, dous luəskua rəʔə iʔeikuʒəria, sara ua sizcoit,
 mamzargiə, piotr ivan-ipa, uarei sarei haiccap, amyaxi-
 giə hguə aanibakəlap, haxineiuagiə, ara amyasja
 laagəlo aqa zbo iəqouma ha hankədçaalap. o, uara,
 svistunov!

svistunov. iəutaxəuzi, uxackə!

akalakixə. uajəʒqia apriştav iqnə ucaroup;
 nəx, uaagəlf, araxi sara ustaxxoit. iuura umboi, az
 dəltə, daarlasnə apriştav dəszaazgaşa, uara ulasnə
 uszaai, ustaxəup.

(svistunov dxəp-xəpua dcoit).

artiomifilipp-ipa. uaala, uaala, ammos fio-
 dor-ipa! iəudəruazi pepşgiə hazpşəzargiə.

ammosfiodor-ipa. uara uzjlozi! uʔəmazja
 xəlpakua ckiazar, uaha uəs uəmam.

artiomifilipp-ipa. axəlpə ckiaqua uhou! aʔə-
 mazja akuʒpan dərjla ha sarhaxeit, sara səxuʒʔəta
 nbjara, ubas xuəl ʒʒə fyək bʒiioit, upənça intasər,
 açəki-çəkiha uareimsap.

ammosfiodor-ipa. sara suəsharta zamanak
 ilartam. auezd zbətaʔə ineiuada? izsxarouzi ha kĩaadk
 az dlaxuapşərgiə, deiguərono izlaqouzi, joxu şəkusa
 çueit, ui azbətaʔə auəs zueiʒtei. znə-zənla aşşpxiə-
 skua ztəyəu aʒkukua sanələrgulapşua, aguapha iləei-

kuəŋnə syagəloit. saluman ixata ui dəxuapşərgiə iça-
bərgəui imcəui eilirgoit ha səqam.

(azbyəl, anja iguapxou auəshartakua zmadoui, aşkolkua irxəlap-
şəui, apoftaxəlapsyəl, akvartəlxiya adaxiala iaaiuei darei al aqnə
evaxoit).

apfbəŋi ajərçra.

akalakixə, bobuinskii, dobuinskii, akvartəlxiya.

akalakixə. aƞəuardən xəianə igəlouma?

akvartəlxiya. aai, igəloup.

akalakixə. ita adaxiə uca... mamzargiə znə
uaagəll! uca, iaagf... hai, egiərt abaqou? uara azk
uouma... iuasəmhazi proxorov uiəpxia ha. dabaqou
proxorov?

akvartəlxiya. proxorov az iynə dəstoup, iaxia-
ŋi ala akgiə daməpam.

akalakixə. izban?

akvartəlxiya. izban uhar: iəŋəmtan aps ieips
deiçəxnə daargəeit. jabaqa nəga azə iəkurrəxeit.
axa iijəz ixəpsaauam.

akalakixə (ixə daasnə ikəueit). qoh, alah, alah!
ucel adaxiə, nəx uaangəll, uəyl suadaxiə, iszaagf
saŋei sxəlpə ƞəcəi. nas, piotr ivan-ipa, hamcaril

bobuinskii. sargiə, sargiə... sargiə səjga, an-
ton anton-ipa!

akalakixə. nəx, nəx, piotr ivan-ipa, uəs kuna-
gam, uhazgom, uhazga, aƞəuardəngiə hakəuam.

bobuinskii. ageurəm, ageurəm, sara arbəon-
ças, lapəla aƞəuardən saŋklapalo scoit. sara aŋŋəha
al akəlxuxura sənkelpsueit aup; ijajafa, iəqazfa gua-
starçə...

akalakixə (akvartəlxiya aha aaimxnə, ixə naieirxanə).
uajəŋqia, uşəyua ucanə, jayək rəxja szaaga, uərt iŋtər-
xaait... hai, saha jəkukuə iŋpaqoul əə, abduŋin mēu-
rə, stuqarup ha ija dtaqə davoup, izguaimtazi aka-
lakixə iaŋə şajəz, izaaimgazi aƞəc. eei, ajlar jgiarşjal
uərt uajə eiçarquaquo zdəruada! „səzgo azə rbar,

kuapeik, kuapeik acramçəŋei“. idərkəp azazala...
idərkəp. idərkəp amya dəu ianəşçap: pssagak, pssa-
gak. irpssap... irpssap iguəronaŋa, akrəfartaxi ixou
amyadəu kəz-kəzua. iumahai, uara! uara, uara ap-
xamfal uaoiura aauƞakla! uara uxə şəuzəmdərua uzdə-
rueit. suoup, sgucxuup ha uaxineikuo, arəzənƞə
mhaŋkua umagu axuə iavapsanə irjuzoit. uara, uara
uləmhə səzqahaz akumzarl.. işpeizuuz atuqar qer-
nlaev? y-arŋnak ayuha içaŋək alx ha ianuita, uara
atop zegiə uaxanə iumgəeil! əə, agiaauər xşə! uara
izlauəkunagazi uiaqara agara! səla uapərç!

axubəŋi ajərçra.

iəqaci apristavi.

akalakixə. ştepan ilia-ipa! işsouhara, uabakə-
lazəz uara? as aura pxaŋarami!

apristav. aaigua səqan, agual uaxiəntəçŋqio...

akalakixə. iuashə uahuou, ştepan ilia-ipa!
peterburgə ayinuayə daait, iumdəruel! iaxianaalakuo
adərri qauçaxiou?

apristav. işsouhaz eips snəqueit.

akvartəlxiya pugovicəin jayək rəxja iətanə, aŋroŋuarkua
rəpssarəzə isŋit.

akalakixə. derzimorda dabaqou?

apristav. derzimorda ablrarjaga daceit.

akalakixə. proxorov iijəz ixpsaaxiou?

apristav. mamou, dəŋəup.

akalakixə. uəs şpaiurui, uixəlampşuaz?!

apristav. akraadəruou, anja dənirŋeit, ec aka-
ŋki açəxuaxi esrak qalan, eilsərgoit ha dcan, iŋa-
tina daait.

akalakixə. araxi uzryif, iuura umboi: akvar-
təlxiya pugovicəin, au-dəuk ioup, aƞeiƞkaara iaxu-
oit, achəƞə dgəlaait. nasgiə, aanda jəŋ iaarlasnə
ilənə iəkurgaaŋit, acənxuras aquəŋqkua, xara-xara eic-
ŋarnə iadərsaait, planla eizərşo adgiəl eipsxarəŋə.
uəs zaqa eyŋŋa, exŋŋa uayə ibo aqara, akalakı eiŋ-

kaaup iguaxueit. hai, aƿadara ʃhaxi! iʃpasxasti naq-
 ƿiraxi aandaƿə, yə-nyaja ƿəuardən qıəmsari uacəi
 ʃadʒəlou. fu, zaku kalaki nasəpdouzi hazlaxa! ara
 aandaq,—ma baqak naurgəlar, uaaxiapʃaanza guam-
 samla itahha iləqarçoit, iabaargo ranaqalbeit! (daa-
 kupseuahaueit). nasgıə arevızor, amaçura ialou guala
 ləmouma ha drəzçaauazar, ihabərgəuzi, nabet haku-
 loup, uxackə rhaait. sguə nazom zho azər qalar, ui
 nas sara bzia iguə nazgzar. ox... ox!—agunaha raja
 ʃpasəmouf. eei, ui ləpxala iaarlasla dhaxyruanda,
 nas zeipʃ uayə eimərkəc, ʒəmzak asərkəuan. atuqar
 hajkua sreigzozu, xpa-xpa put aja lrəkusçar, iaçazza
 irıarən. eei, alah, alah, hcap piotr ivan-ipa. (ixəlpə
 acənxuras, atrə akualap itixəueit).

a prista v. anton anton-ipa, uxəlpə akuzam iəf-
 təux, atroup.

akalakixə (akualap əruuaza iərtə). akualap
 akuzar iazaaurəzi, qahanəm atəpup. aai, isxəstuaazi
 ʃhoitei. auxuama zərgəlamzi anja iguapxou auəs-
 harta amçanə ha, azər çaauazar, argəlara hʃaƿəz
 ibləit ʃuhara uxamʃtaait, xə-ʃəkusaqa çueit ui argə-
 larazə apara trətiçtei. alhabəraxıgıə ibləit ha alquə
 alazgalaxeit. axa iəudəruazi, zəbz iafə az, casha, akgıə
 gəlazamztei, ibləzi ihuou. amarqa, derzimorda uni-
 labja. ui auaa zbtoit ha, iibalagi dərƿasnə, rlakəc
 acpxi əçirddueit, izxarou, izxaram ha uayə deiləixzom,
 iəmʃala auaa rlakəc kua əçəruaa idəkuup. hcap, hca,
 piotr ivan-ipa (daakugejə) iuashə uahuou: asoldat
 amyaxi ikəlhaçueit ha ialamgaait, uərt anasəpdakua,
 irıəm, irqunəm, iərpaxagaxa iəqoup. (zegıə əku-
 çueit).

afbaçi ajərçra.

anna andrei-iphai, maria anton-iphai eibaryua
 akugəlarta iaakuloit.

anna andrei-iphai. iabacei, iabacei art? hai
 anja uəlpaxa... (af aartə) səpıma, anton! anton! (iə-
 lasnə ilhoit). uara zegıə rzə, sara suəstoup.—sxjə,

əguahp laça. (apənqər dnəlaxxnə ƿəltueit) anton,
 uabaca, uaba? iəqalazi daama arevızor? ipaça aaxıou,
 izepstrouzi?

akalakixə. uastan, bara, uastan!

anna andrei-iphai. uastan? ianba uastan! uaf-
 tan sara istaxəm... sara ajak aup iəstaxəu: dəzusta,
 polkovnikəuma? aa? (lkıəl inəkuçaia) dceit! uaangəl,
 ui sara znə iugualasərlap! hai, bara, azorab, baagəlf,
 baagəlf bəxjə əʃpilka alasərs, uajəçqia, uajə. abar
 asıər, hampalkgıə hzeləmkəait. amala aƿərbara ha-
 gəit: apostaxəlapʃyə danəbba, bnañ-aahua asarkia
 bapəraxı. ixə nəxjə dbəstou qəbʃuou, bguryagiə
 ikəm, başa alaf bələixəueit.

maria anton-iphai. nas iʃpaaura, san? zegıə
 akə aumi, y-saatk rəstaxı zegıə hahueit.

anna andrei-iphai. y-saatk rəstaxı! daara ita-
 bəup. aƿərphəs, atak bzia sabheit. iaxıpabzəmdər,
 nanxəeit, mzkə axtaxı, iahagiə eilkaanə iʃhahaʃal
 (apənqər lƿəlxıfnə). ei, avdoçia, o, bara! bara, ajabı
 bdəruazar, azər aait ha bahazar?.. akgıə bmahazei?
 bara əguəmxə ibahaxəuazi! inapə iqıon bhou? inapə
 iqıalandaz, izlabpərxagazi, bara ajabı eiləbkaandaz!
 sxə atəp itçeit, arparja sxə rgəit. pəla rmouaait,
 iaarlasnə iʃpaca! bara, aƿəuardən bastapalo bəmcoz.
 bca, bca uajəçqia! ibahama, bəy, bca uajəçqia, baz-
 çaa, eilkaa, iaxıcaz; nasgıə ckıaeilərga: dəzusta iaa,
 dzepstrouzi? kəlçarak bkəlpəsnə, ckıa delkaa, iəlakua
 iapʃpə deikuou, dapʃəu; iaarlasngıə bgeçə, ibahau?
 blasə,—blasə, blasə!.. (aparda ləeiaanza ahara daƿə-
 up, ayəqagiə apənqər iʃəlagəlou aparda ləeiueit).

aparda.

aybaṛi akugələra.

asasaairta uada-xuyə aṕə alarta qaçanə iltoup; igələup: stolk,
yamadankəi magukuakəi ltoup, aməpa luytkəi batləka
tajəkəi astol iəkugələup.

akṛi ajərçra.

osip iah iarta dəlaloup.

osip. ax, anaaqqəni, amla səspeikuəjo, skiaṭei-
kua rbṭə spaṭgiaxa: polkk ar abəki iasua qəufar.
iisanə, aynənza hpsə hazgom! iṣpaaura mlan? y-mz
çlaṣṭ peterburgṛ hḏəkuləeiṭei, iqurəf xuykua xəda
inixt, squoraṭayra, dṛoup içəxu ɸarṭeinə, dagigu-
ryom. amyaxi iahzəmxo iəqazma! map, iuazma, ka-
lakı cəpxiaza daangəlon, iṕəryənə auaa iṕədirbon,
(ihafa qaço dixəyṭoit). „ei, osip, uca, auada bzia
nkəl, afaṛkua ireonəu rəlx, sara başa-maşak szəfom,
ireonikuou rakumzara“. uəs ialaqou azəndaz, lihalaḡi,
axa iabaqou, uaxi dəqazameil iləias-yəiasua iṕədirdə-
rueit. amaca drəcasueit, lta aoru-ya daslaait... asḡiə
pstazarounia!

uərou ipstazafa! aiaşa hḡar: akətan egiaqara ei-
ouəup, çabərgnə ua iəubo, iuahaua mayəup, axa iaha
tənyroup, phəs daaugar, larei uarei lpsə-axiənzatou,
ayaṭkua qaçanə iəfo ləidṛaloup, naməsla hjažozar,
peterburgṛ apstazara zeionəm aḡiəqam. apara
mcure unapaṕə ianəqala, uarṭi zeonəmzi: aṭeatrkua
rṕə alakuaṭqia dərkuəṣoit. rjaṭafa, rəqazfa, napxəck
aqara qara iuzrəvbom, zegiə rəla aamstja irəvaquə-
loma uho iəqoup. luykin uneir, aṭuqarja „qəm“
ha iuaṭajoit. azə apan aṕə, ayinuayə aṣxua uiəca-

kuṕoit, aṭabṭ uahar utaxəzar adkian aṕə uneir: uta-
xəzar ar rajabṭ uarhoit, mamzargiə aiaṭakua akakala
izəzkəu uarhoit, zegiə unarguəç iəkugələoufa iudər-
boit. ficer tahmadak iphəs ua dneiloit, maçuja
təphaṭakuakḡiə znə-znla ineiloit... nəx, nəx, ayəs-
taa ixuxaait! (dəyṭoit, ixə rəsua). izepṣra qazəfa-
kuouzi mlan irəmon! aja baapsək azə iṕəçqiangiə
iuaḡaşam, uxə aqara paṭəu uəkuçanə iuaṭajoit. anə-
quara uguə akupṭar, aṭitonxiṭa uaaipəxianə ulaku-
ṕoit, uakuṕoup aḡas. apara umlar utaxəzargiə,
imariazoup: gualk daxinavalo, untarqa ucoit; ays-
taṭja eibarçsnə iuəltazargiə azḡiə uibaşam. rəcha-
ras iəqou: znə-znla krəfarala kiaf uroup, axa znə-znla-
ḡiə, mlaṣroup iaxia eipṣṭqia. zegiə iara ixaroup. izu-
urəzi? iab apara auizaaimtiueif, daaigzalar akumzi,
axa uəs zaqa imura... xəda inixəueit: ifoit, ijueit,
aṭitonkua drəkuṕoit, aṭeatr biletka bṭaməṭkua izə-
aḡalaroup, mṭəbṭək aṭtaxi upṣər, iəmaṭakua ma-
rlala ikəlganə iuirtiueit. znə-zənlə çqarṭi iəmaṭakua
rəda zegiə itiueit. uizpṣər iəilakıəi, ipalṭei rəda ak-
ḡiə ilzam. anja iəmaṕoup, ubas şakuul! zaku ṕuha-
maṭakuouzi, başa ikaiəṭua rouma! ipalṭa-kiəṕ macara
ləi yənyajei-jaba maat ha iuouam, iara anasəpda,
yaja maat ha itiueit. aikuakua başa ikaiəṭxiou çya
rəmam. as izəruazi? as izərua auəs ixə izakukəuam,
aurəḡiə itaxəm aup. imaçura daxagəlom, ui kaṭnə
macasra, məşgara dḏəkuup. e-ei, iab atahmada izdə-
ruam aup! ui idəruazar, dṭin uayəup ha dişatazo-
məzt, ixarp dyaxanə, aṕəj-aṕəjha ubas qanṭkuak
iəṭiçarən, daara lassaamta ixamṣtua. amaç uuazar
luə, mamzar amaçura ualamlan. uajə akrəfarta iaxə-
lapṣəu, iəffaz axu llaanza aḡiə iṕasçom iheit; iah-
zəmlar? ə, anja inəs, anja! ma izepṣrazaalagı ṛank
spəxialondaz! uajə səzxara faṭ aduneigıə iəkumzar
akuxar. aṭ dasueit; daauazaar (daalasnə aiarta dəl-
çueit).

aybaṛi ajərçra.

osipi xlestakov.

xlestakov. uəst, abart aankəl, (ixəlpei ilaba xuyəi iirkəueit) uara siarta uəlaṭxən akuu?

osip. uiarta iəlsxəuazi, aiarta zəmbac qusuou!

xlestakov. suṭoit! nas as siarta eilazjjazi?

osip. iaxipouho, mīan! szəlaiarəzi uiarta? sṭapkua srəlagəloupei.

xlestakov. ana sxəlpaj utapšif, tatən tazar! (auadaṭə dləei-yeiueit).

osip. iabaqaz atatən, pṭəmşqa çueit, itərftanə uaxəeiṭei.

xlestakov (ikiəṭ narxua-aarxuanə, nas ibṭə aarououuanə). uara, osip... iəşho uahuou!

osip. iəutaxəuzi?

xlestakov (ibṭə aarououuanə, axa eiho ahara izəguouua, izəmgouua). ana uceṭ uara!

osip. iaba?

xlestakov (ibṭə mərououuajakua, ahara eips-ṭnə). çaqə, akrəfartaṭə... ua iraḥf... afaṭ szaarga-
raṭa.

osip. qah, qah, uaxi səzcom.

xlestakov. as, şpouguəonəi, apşə!

osip. ua scara akgiə iapsam, isitom. apīma, afaṭ ha uaha araxi uṭsəumrban iheṭ.

xlestakov. isitom zaxizəuzi? işpeiguəonəi uə!

osip. saatərguaqər, akalakixə iaxi aşşra scoṭ, xə-muəbṭa çlaşt axu mīakua akrufoiṭei iheṭ.

uara uahgiə uargiə luəa erkıṭoukuoup, uah mcə-
mzar çabərg ihəzom iheṭ. lara ləips auəa ɸeilagaja
azər aabaxeṭ iheṭ.

xlestakov. uara, apşə, uərt iuahakuaz ure-
guəonəanə akuu işsouho!

osip. itak sguə aapṭazeit, auəa staṭanə şşərfoz,
uaha səlam, iərfo akgiə axu rīazom, nasgiə iuzdəl-
com, scoṭ aşşra abaxtaşqa lərgarazə iheṭ.

xlestakov. iazxoup, iazxa, agazaj, ajajafa ma
iudəruanda. uca, ucan iah!

osip. apīma ixata araxi siəpxiap, iaha eiouəup.
xlestakov. iəlasxəi apīma? uara ucanə iah.

osip. siəpxiap, eiouəup... sahl!

xlestakov. uca, abna uajəmoieup! uiəpxia ap-
īma (osip dcoṭ).

axpaṛi ajərçra.

xlestakov (iəmacara).

xlestakov. amla səşpeikuəjo mīan! as səntəç-
antəçər, isxasərşṭər sguaxuən, axa iahagiə sakəṭ.
aai, penza apara mcxuə səmxamfar, aynənza spara-
kua səzxaguəfon. aai, ui aficer apsra iaunda, amaca
spaidəruaz. joxu minut rəla sparakua speigəei. hai,
anja ihaxərgiə, daṭaqara haikuṭaxəuandaz, axumarfa
ckia isərbarən, axa haikuzərlozi ita. ui akalakigie
laxiəṭk aup. adkiankua rṭə, upsuazar, kapeik axu
ualla iuərtom. as... naməsdaroup irdəruazar. (znə
dəḥnə aṭak ahara dalagoṭ, nas daṭak jərigoiṭ, uərt
rəṭtaxi eilapsaṭa daṭakə ahara dalagoṭ). azgiə daa-
zom, iəqalazi.

apṭbaṛi ajərçra.

xlestakovi, osipi, akrəfarta akıranqı.

akıranq. apīma, iəutaxəuzi ha uizçaa iheṭ.

xlestakov. mşəbzia, safa, uşpaqou, ueibgou?

akıranq. anja iqṭarala...

xlestakov. isasaairtaṭə auəskua bziouma,
ispoubo?

akıranq. anja iqṭarala, zegiə bzioup.

xlestakov. iləias-yəiasua azər itou?

akıranq. aai, azərgiə əqoup.

xlestakov. iəşho uahuou, sguəonəarta, sxuə aar-
gom umboi asqaamta, iaadərłasaiṭ, uxaçkə, kakal
şkər suəskua srəlagəşt.

akıranq. apīma, uaha faṭ uzaasteiuam iheṭ.
iaxia, akalakixə iaxi aşşra scoṭ ihon.

xlestakov. izakuəṭ aşşrouzi? uara uazxuəcf,
səxaara, işpaqalo? sara akrəfara staxəup. akərsəmfar

isəgxoiṭ, sčəkukuoṭ, daara ɣgia akrəfara staxəup: xu-marra yəda, uara uazxuəcif.

akiranq. iṣuashaz aup. iifaxiou axu simtakua, xumaşakgiə izəstiuam iḥeiṭ. abri aup taks iḥa.

xlestakov. uara uiəajəjanə, ixə azəft, ak aṣə daag.

akiranq. iasharəzi sara?

xlestakov. akrəfara şəstaxəu, ckia ixə itagal. aparazə, ḥara ataxəm. ui aləg, iara xulaanza akgiə əmfakua iaxiəiḥaua, zegiə uəs rəlşo qifoit.

ari siərmil

akiranq. iṣpazura, iashap.

axubəpi aɣərçra.

xlestakov (iəmacara).

xlestakov. ari baapsroup, ui akgiə sṣeimçar. abas, znəkər, amla sakxiouf. iṣpazura, səmaṣakua akər stirəma? ma sikua, stirən! map, amla sakər-giə iṣḥap, pəterburgṣ səmaṣakua şəsləu, aynəqa scap. hai, iuana, uajəmta azaxua axarçaroup, afiton xya kiərala isutar, axixia-axixiaḥa salamcozi, hguəla mal uayək ibarça əçərlaşaaua hləçaxxər, osip ak ni-ṭça-aaitçala səstaxi dlargəlanə, iṣpeilazəzarəz! „dar-ban, iəqalazi“ ḥa. uaj izboḭa sguə iaboit, alakei dly-naşəlanə (iṣeikurpḭəxaa lakei-ças dgəloit) „ivan alek-sandr-ipa, pəterburgṣ daait, duədəukəloma“? axa uərt aguəmxajkua, duədəukəloma zaxizugie rdərueit ḥa səqazam. uərt, aḥa eipş demazza mal uayək drznei-rgiə, imərḥa-mərza, amḭ eipş, asasaairta dlynaffə dcoit.

phəzba pşzak unlədgəlanə: „səlaşara, sara bara...“ (iṣap̄kua eidipsaloit, inap̄kua irququeit) ful (dkaon-joit) səgugie xənḥuama mīan, səşpamlafua uḥarauazit

afbəpi aɣərçra.

xlestakov, osip, akiranq (aftaxia).

xlestakov. iərhazi, aṣaṣ aarəmtəii?

osip. aṣaṣgiə aargoit.

xlestakov (daxiṣou dyəftpa-yəftpanə, inap̄kua

aalniqia-aalniqioit). iaargoit! iaargoit! iaargoit!

akiranq (aṣanaxkuei, asalfetkəei iəmanə). ap-lma laxia zəjək iaaitiit.

xlestakov. ap̄ma, ap̄ma... ap̄lomas iuəmouaha, ulṣəjəuait! iahzaaugazif?

akiranq. iḥaaurgoz, aṣani, akuaczəi roup.

xlestakov. iṣpa, art ayba zəjəkəu?

akiranq. aai, art roup.

xlestakov. ari zaku pṣṣrouzi! as uayə ibaxio-umal uara iahf, ari şəsəmxo!

akiranq. ap̄ma, iara arigie rajeifoit.

xlestakov. asouz zəqamzi?

akiranq. ui axkə iaxia ihamazam.

xlestakov. iṣpaqam? sara iṣəsqaçarta sanav-suaz, aṣaṣ xəkkuə rajanə idərxəionei. nasgiə, ua lkrəfartəṣə yəqa auaa asakua, iəṭəmtan iṣanə ap-səṣ rionei, apsəz adagiə iərfakuoz rajaneil

akiranq. iəqouḭa, iəqamḭa, səzdəruam anja inəs.

xlestakov. iṣpaqam?

akiranq. iəqazaarəm.

xlestakov. apsəzi, aṭquaquei (kaṭlet) faṣəmi!

akiranq. uərtkua zegiə irzjərrgom.

xlestakov. iṣpa, uara agaza, iṣpa!

akiranq. uəs aup, iaaurəzi.

xlestakov. uara aḥa-kiə!.. egiərt iərfə sara isa-ṣami? izban... sargie uərtkua zṣəṣləməçozi? uərt zṣə-lçakuo sara sreijouma?

akiranq. aiaşa... uərt daṣa uaaup.

xlestakov. izuəsda nas?

akiranq. izuəsda uḥou! apara rfoit.

xlestakov. uara baa, uaoiou duaajəit.

(iṣan anṣalanə ajra dalagoit) ari zaku ṣanuzi, uara, aṣyə aḭə igo? zəu, uara, ari ṣanəu? başagiə ṣan-giama amam. ari uara iuəmaz, sara aṣanṭqia şzaaga.

akiranq. azamana, ap̄magie iguə iaanamgozar uiquaç iḥeiṭ.

xlestakov (iəṣaṣ inapə axarpanə). nəx, nəx... uaquəç, agazaj! uara uəs zzəuuc irzula, sara uəs zzəu-ukuo sriuzam! amalagiə uakumguəoien... (akrəfara

dalagoit). xlestakov, ianakuəzaalagı... abas ʔank azə
ijxiouf! kutxuəkgiə bənaəua iaxixəu (akutəʔ izaau
pəiqoit). alah, alah! zakup kutəʔuzi mian! nəx... iaagf
akuac! osip, ari aʔan inxaz uara iəʃ (akuaczə piqoit)
ari zaku kuaczəuzil kuaczam, axa izakuu səzdəruam.

a k i r a n q. nas izakuəzi?

x l e s t a k o v. izakuu saramou aqnəsgie izeilərgom.
kuac cənxuras, aixa rənə iaargəeit ha səqoup. ap-
xamfakua, anaməsdakua! isʔarçə zakuəzi mian? ari
ʔaçak sqaqoit ha ualagar, uclamha eixnarpap (ixa-
pəc inapxəc kəlifueit). fu, anaməsdakua! kuazmaqiças
ikiakiaza, ari uxapəc kəlxias iautozil sxapəckua əçr-
xəst ubou, art rəfəʔ fygarakua. apxamfakua! (asal-
fetka ikiəf iaxifueit). uaha akgiə aaumgəeit aup?

a k i r a n q. mamou.

x l e s t a k o v. anaməsdakua! apxamfakua! ma ʔaik,
ans, ars ak aacrəmçəxt. akər qarçoma, başa auaa
rja rxərxəueit.

a k i r a n q (aʔanaxkua igoit, osipgie diccoit).

abʔbaʔi aʔərçra.

xlestakov, nas osip dləelueit.

x l e s t a k o v. başa səmgua səʔəxəeit, akgiə
zəmfazaz eipş səqoup. qurəf-mrəfk səmazar, ma ʔak
aaismərgozi.

osip. akalakixə abna duəzçaauan, iitaxəu səz-
dəruam.

x l e s t a k o v (daafanə). abar asiər, hai ala, daşşə-
zaap ubou! starkərgiə iəudəruazi? zda psəxua amam-
aʔə iəuurezi. axa... map, map izuam. uajə akalaki
auaa ʔnə ialoup, aficerja uha egiərtgie. cas izuazla,
jaxa sʔəryə salamzi, tuqark iphagiə slalajquitei. nəx,
nəx ui səlsərem. iuuazi iara, ixə dakuitəmi? ituqarjei,
iuastajei sriuou qiloma? (iguə rəuəuəuənə, iʔəriaşanə
dgəloit) aoreyha iashap: „uəs şpauguoi“ ha (aʔ amaa
lah-yahueit, xlestakov ipşə ipşaxəueit, deičəuəuəua
dgəloup).

aabəʔi aʔərçra.

xlestakov, akalakixə, dobyinskii.

(akalakixə dləynasəlan dlagəloit. ayəqagiə eijianə rəlakua
kələrzza akraamta eiʔapşueit.

a k a l a k i x ə (iguə aapsaxnə, inapkua iəvəpsanə).
məəbzial

x l e s t a k o v. bziara ubaait!

a k a l a k i x ə. satoumçan!

x l e s t a k o v. agiaurəmi!..

a k a l a k i x ə. sara araʔi akalakixə soup, işsua-
lugiə zdəruet: inias-aaiasua auaa, hsasaairtaʔə iaa-
kədpxiəlo işrəkunago inəqurgozar, gualak rəmazar
iguastaracə...

x l e s t a k o v (znə dʔapə-rhapua, dak-altua, nas
iguə aarəuəuəuənə, ibʔə ytəganə). iəqahçarəzi, sara
işxarəuzi?.. hara ataxəm... işloit... sara akəta axiʔ
işzanəranə səqoup (bobyinskii aʔ dkəlpşueit) zegiə
zegiə zharou iara ioup: akuac ha isito, ikiakiaza,
aoujmaqi layəzoup, aʔan ha isito, izləixəua səzdə-
ruam, zəxi-məxiəup, izjom aʔərhə ikaşpoit. xu-
laənə akgiə ansəaimçə əqoup, amla sairgoit... aʔai
ha işirjua, apsəzfiyə axlloit, ʔai giama amazam. izban
sara as... as zbaxiada!

a k a l a k i x ə (dʔapə-rhapua). satoumçan, sara iş-
xaram. skuac teirtakua rʔə, eskiəngiə akuac bzia
rəmoup. afʔkua hzaazgo atuqarja rakuzar, ybə zlou
uəşam. uəs akuac baapsə art iaxiaargo səzdəruam.
as anakuxa... daʔa təpk uzəspşəap, uguə ialəmsuazar.

x l e s t a k o v. map, istaxəm! sara izdəruet daʔa
təpk iəupşəaua! abaxtaʔə aumi! uara, ui aqara
azin uəztadaz? işpəuguəoi?.. sara sudəruamal pe-
terburg amaçura saloup (iʔiəuəuəuəoit) o... sara,
sara...

a k a l a k i x ə (dnaxiapşnə). anja srəçhafa! zegiə
əlikəaxeit, zegiə iarhaxeit, atuqar mcurakua!

x l e s t a k o v (iʔərxəçanə). uguə iaanagazi! ar
nədurkərgiə uaxi scom. sara aministr iaxil.. (itaykuəm
nətol iəkuikşoit) iəuuazi, dad iəuuazi?

akalakixə (dianə dkəq-kəqua). srəchafa, saj-
mta umrəjgian! staajoup, asabiya səmour... uuayə-
mi, səpstazara umrəjgian!

xlestakov. map, sara istaxəm. ari siərm!
utaajoup, asabiya uəmour ha sara abaxtaxi səz-
cəzi! abar aqafəpə! (bobyinskii a! dənkelpsnə, dianə
iφəizoit).

akalakixə (dkəq-kəqua). səmdərra aup, anja
inəs, səmdərrazə şakuu. smal mayxəeit... uara
uşəz xuəcra: sulafa mayəup, afakari, aqali irəzxom.
çartəşakuak zgaxiazargiə, uəs uguə ialsua akgiəqam:
fəpək, jyəyak uha roup, uərtkua ireiham. egiei, afi-
cer phəs eiba atəuqarra zmou, dəspqazla iərho ze-
giə mcup, anja inəs, uara uxata umsiť. səzlaxəm
roup as aja guarazço. uərt uəau qəufuou, urəscəlanə
iudəruanda... səzgo azə rbar, kuapeik-kuapeik acə-
rçoit.

xlestakov. izakuəzi, mlan, uzlaajə? uərtkua
sara suəss irəlouzi... (dxuəcua dalagoit). uara uzlaajə-
kuo, sara iszelmərgəeit: bzia uzəmbakua, aficer phəs
eiba ləpqara uha. ui ləpqara apə dəpəkəup, sara
səpqara uəlşo qəumfaait. ui uara uzə iuəs dəuup. ari
siərm! uguə iaanagazi! isťoit, kapeik sədmərxalakua
isťoit, luaami, uaj isəmam. apara sazpsəup: ui azoup
ara səzrou, uaj kapeik səmam.

akalakixə (dnaxiapşla). ianaqalbeit, iaja iər-
maanazoitəi ispzuril ixə abaqou, dəzlaajəzəil ahə,
iaja axə axico eilzərgo! elərgafəsgie iamouzi! anaxi
isərxan, uəs akuəm, araxi... eijaxəeit.

iəqalalagi, iapfəzgap!.. iapfəzgap, iapfəzga! (ibťə
ytəganə) parak aku, dəpək aku uzərguamčua akrə-
qazar, acxəraarazə səxəioup. ara iaamyaxəčua rcxə-
raara sara isualəup.

xlestakov. isət, isət, apsaxra sət! akrəfarazə
isəkuu uajəqia islap. yəťqa maat səmazar, uaj
znə... isəzxoit. mayk eiçaxargiə uadayəm.

akalakixə (akiaad para aajərganə). yəť-maat,
eiham, eiçəm apxiəzaragiə ataxəm.

xlestakov. iaxica ubazom afast... uşəzbo ala
uayə uəgzaarəm. ita dəpəkəla hnəquap.

akalakixə. anja iqəsťoit! apara iədikəlt. itapi
uəum. ajala yəť-maat sheit, axa pľəť inapə ianəzgualt.

xlestakov. osip! (osip daaynaloit) uiəpxia, ua-
jəqia, akrəfarta akıranq! (akalakixəi dobyinskii ita
ha reitťoit) iəzgəlouzi! ita itačkə! (dobyinskii ixə
nikuknə) uəpə iqalozar.

akalakixə. hgəlazəait, uxačkə!

xlestakov. sťəhoit, znə itəpə. ita eiləşkaait
uara uşuay-kıəiou, acxəraarazgiə uşəikuľou. aiaşa
həpə, uajraanza zaləmdarak szəjuaz... (dobyinskii
iaxi) umpo mlan! (akalakixəi dobyinskii itoit, bob-
yinskii adaxiala a! dkelpsueit).

akalakixə (dnaxiapşla). ita haguəouira bziaza-
roup. delahkaar itaxəm, iəbťarznə dşəqou dənaxar
elouľoit. azamana, həpərgaz-mazəla həpəqahçap, dzaku
uayəu, axuangangie hzəmdərzəla həpəiharbap. (nas
ibťə ytəganə) arapi amal uayə, piotr ivan-ipa dsəma
saatəçən, akalaki apə iagəu-iabzou akrəqazar gua-
htap sguaxula, hşəaiuaz işubo eips, ara asasaairtaφə
hənkədgəlt. ara iaakədpxiəlo rəpstazəla aťgiare, ab-
ziarel eilhərgarazə. akalakixkua zegiə as ruam, axa
uara suayə rəchafayəup, az iəkunamgo akə dakula
staxəm, ara iaadpxialogie isərnaalo inəqugazar sta-
xəup. uara anja iinəhaşa, ui iudəruazla, ara uşah-
pəha umboi, zaqa guaxuas isəmouzi haxeibadərez.

xlestakov. sargiə jgia sguə iaxuoup. uara
uakumzar, ara akər saanxon: sualkua sťəanza aqara,
egitəzlasťozi şəşhoz.

akalakixə (dnaxiapşla). aai, uəs akuxaşť! izla-
ulo uauşaməzt! (ibťə ytəganə) çara pxafaram: uəmya
xərou, uagiəbanzaco?

xlestakov. sarəťovqa səkuloit, skətaxi scoit.

akalakixə (dnaxiapşnə daaxəyqala). sarəťov
şəqou dəkuloit! aqa ibap! mcup iihə, axa ipşpəgie
ipsaxəuam! ari iφə, daara aguəpəanra ataxəup. (ibťə
ytəganə) ui zəpşəqam uəsəup. anapş-aapşra bzioup.
amyakua şpaqouf: qara-qara apkua axiəztəmskuo

əqoup rhoit, açabərg hhap, ui axiəbziougia əqoup, uguə dərfəənuam. uara iaharak aguəənuirəzə aku-xap uznəquo.

xlestakov. qah... sab dsəpxeit, dsəzguaanə də-qoup atahmada, peterburg eihabərak zumouzi ha. ua ineilagi iaraznak aqarkua rguədərhhəlo qifoit. iara dəftəzar akuən uapi akanceliariafə, izepšrou ibarən.

akalakixə (daaxiapšta). iihə iahuoul sab, san ha dəzlaajakuo. (ibjə ytəganə) ua akraamta un-xarəu?

xlestakov. isəzdəruam, aiaşa şhap, sab uayə onatamaxjoup, „aga iikəz ikəit“ ha, iaaiguapxaz da-snə ikəueit. sara ijəmzakua iashoit: peterburg səşzə-ləmçua. aiaşa hhap, sara akətauua rəfə səzmaʔouzi, başa sxə zbjəsxrəzi. uaj dəfə aamtoup: sxə, sguə zegiə açara-dərra iazxoup.

akalakixə (daaxiapšnə). iajakua akə iəlahənə ikəuloup iştirilo. iihə zegiə mčəup, axa qargiə daai-lasəm. uaxiəxuapşua uayə asa jakca xuyək, nap-xəcla ipsə tsərtaʔ uhašt. uaangəll, uguə itakuou usərharə səqoup. makiana uabaqou, iəçagi uəsrja-jasteil (ibjə təganə) iaxipouho, uxəčkə, uara akəta-ʔə uzmaʔouzi! peterburg aməcuramou, ara harə hakalakı xuyə aqnəjcia ajaxa, apslaxa hauam, ui azə iguatənə hamta anhaitəşa alah idəršt. (auada dnynapşə-aaynapšnə) ari auada jaakəup ha səqoup.

xlestakov. daara iuada baapsəup, kaçakuak ara iamoup, uərt reips sara izəmbact: alajkua reips, aqərʔ-sərʔha ichəueit.

akalakixə. hai, raja hpsit! ari ieips asas laxtə, asas daxa, (bzia) aqa şpeibo? egiəizərboda? akaçakua, adunei ianəmzaaşaz roup! egiələscami ara?

xlestakov. iləscamkua, zənza iləscoup. apima jəmza uitazom. znə-zənla akə sapxıar, akə zyər anə-staxxogia, akgiə səzkzom: ləscoup, ləfca.

akalakixə. akə uəşhar qamlari... axa map, ui sara izlazguənuirəzi.

xlestakov. izakuəzi?

akalakixə. map, başa isheit, ui sara isəlşom. xlestakov. izakuxarəzi uəsgia?

akalakixə. supxamfakua iaxiəsho... sara aynə isəmoup uada bziak, alaşara amanə, guryada uayə ipşə ifarəpa... axa map, map sara səzlapsouzi ui elpə ahamta... uszəmguaan, uxəčkə, anja iaxı istou-boup sguə arazra işsnarha.

xlestakov. izban, uəs zuguaxuzi, sara iahagiə elouasloit, ara açkiəs uəs ynək aqnə səqazar, iabar-gəuzi.

akalakixə. sara, ui daara sguə iaxuon! səphəs-giə deiguronara dəqan! asas izə, sara uəsoup şşə-qou. zegiə reihagiə, zla-xtəu asas bzia dəzboit. guə-ybarak açanə isho qəumfaait, uxəčkə, agzmal bəz-lakua, zənzagia isəzdəruam, sguə laataxxaz şʔə lahoit.

xlestakov. daara itabup, sargiə yba zlou auayə ələxuərtazam, uara uərgamara daara sguə iaxuanə səqoup, abas uayə iguə səztixııua, hatər səkuıçə danəzbalagi, daara guaxuas iqasçoit.

ajbaʔi ajərçra.

iəqaci, akıranqı osipi.

akıranq. usəpxıama?

xlestakov. aai, uahasab sərba!

akıranq. ahasabkua ybagiə uəstaxeit.

xlestakov. uərt, uahasab jəgıkua, sara isgua-ləlom, iha zaqa uəkunago!

akıranq. rapxıaza akrufeit, ui aştaxı, psəzla kəkəl ukəit, nas iəufaz zegiə rəxu uəkuup.

xlestakov. ahaiuan! ueitalagaxma apxıazara, iha zaqa uəkunago!

akalakixə. aguxıaa uəpaumərgan, uxəčkə, ui znə daangəlargiə qaloit. (akıranq iaxı) udəlç naq, uaxı luzənartiip.

xlestakov. aiaşa, aiaşa, uəştan iahtap. (iparakua iğaxəueit. akıranq ddəlçueit. bobınskii ał kəkəlpşueit).

ajabapi ajərçra.

akalakixə, xlestakov, dobyinskii.

akalakixə. iutaxəmxari, hakalakı aƣə iəqou uəshartakuak rbara, iahhəp: anja iguapxou auəshartakua uha egıərtgıə.

xlestakov. iəqouzi ua?

akalakixə. auəskua rbafa... aiƣkaafa uha guoutarən.

xlestakov. zepşəqam, uərtkua rzə səxəioup. (bobyinskii ixə aı iaakəlirhhoit).

akalakixə. uguə iaanagozar, ihamyaɾnə, auezd şkol aƣgıə hneip, uagi açara şəddərçə eilahkaap.

xlestakov. azamana, zepşəqam.

akalakixə. iutaxəzar, abxtakuagiə hnərtapşə-aartapşəp, abaandayja rəpstazafa aabap.

xlestakov. abxtakua irzaauazi! anja iguapxou auəshartakua guahtap, iaha eiouəp.

akalakixə. uara işəutaxəu, axa uara ufiton ala ucuou, sara şəuəardən ala uaaluou?

xlestakov. uara uəuəardən iaha eiouəp.

akalakixə (bobyinskii iaxı). uəs anakuxa, piotr ivan-ipa, uara aƣəuəardən aƣə təp şuəmam udərua-zaait, hakrəm haxyəkgiə.

dobyinskii. sara suadayəm, lapəla scap.

akalakixə (bobyinskii ixə niƣaknə pşfala dja-joit). iuashə uahuou: uşəyua, uşəyua, aagəlarak qamçakua, y-ıquək uəstoit iugaroup: rəuak, anja iguapxou auəshartaƣə, zemlianika irkə, egıəi — sphəs ilət. (xlestakov iaxı) azin səmou, ara uşgəlou ıquək aynəqa isıtracə ineixıəsfer? haşneiua ldəruazar, ləy-nə nellərga-aillərgarən, uara ueipş asas daxa ipə-lara lƣazlərxəiarən.

xlestakov. izataxəuzi? axa uezgıə iuyərc uta-xəzar, aqərnila abar iaxıəqou, akıaad haut, axa uigıə abar... ari ahasab znəu ianuçar iabargəuzi?

akalakixə. zepşəqam, egıəi adaqıa ianəscap (iyueit, iləçaknə ixala dja-joit) sbatləka mgualəƣəi bara bəfəƣkuei rəstaxı haipşəp, isxaştuaz, afrancə

rajp ihamougıə bxabmərştən. alapş aƣə ipşəədoup, axa ıqbara jgıoup, zıap iəkunamqıara uayə dəqam. abartkua rəstaxı, hazjıaşa uayəzar eiləskaaueit. (iynə dobyinskii iitoit, ui dəndəkulanə aı aƣə dneiuanə aamtazə, aguaraha aı ƣyrueit, adaxıala iəzryuaz bob-ylinskii damanə ascena iaakuhaueit. iynagəlou: „hai, hai, iəqalazi“, rhoit. bobyinskii dyagəloit).

xlestakov. iuəxizi? maıər umgazaait?

bobyinskii. iuadayəm, iuaday, sxə eilamga-zəit, spənça aja yaxqəit aup. uaday əqam, axuıryə ıqə sənkədgəlar, xuk nakuiçar iaabziaxoit.

akalakixə (bobyinskii la çərxuəla dənıəxuap-ıuə xlestakov iaxı). iuadayəm, lpxala dalgəit. uneı, uxəçkə, hcap! ukıranq uıamadan axıneigara iashap. (osip iaxı) qəm, uara, ıəmarakua sara saxı inag, akalakixə dabatou ha uçaar, zegıə irdəruet, iudər-bap. uyei, uxəçkə! (xlestakov apxıaqa ddəkuiçoit, iara diəstoup, daaxıahə bobyinskii iguə nərxanə dia-jajoit) hai, aqaumbeit! abna aguaraha uƣəlkauməjər, uaha ƣkaıjəta umbazozı! iƣeıçha iƣşkaıı aup, asir! (ddəlçueit, bobyinskii diəstaloit).

aparda

axpaṭi akugəlara.

akṭi akugəlara auadaṭə.

akṭi aṭərcəra.

(anna andrei-iphā, maria anṭon-iphā, ryəqagiə apasa iṣgəlaz apenqər iadgəloup).

anna andrei-iphā. harzpsəiṭei saatk çlaṣṭ, abri aqara aamta bəhḥə-dḍueiṭ: bṭeilaḥama, iəqab-çazi! uaha iəbəpṣaaua akrəqouma? uayə dəbzəzəryua bauəqouf. iəqalaz hahanda! cas iruaṭa azgiə dṣaakəl-mpṣua bbuou.

maria anṭon-iphā. bəmṭan, san, ybaqa minut rəṣtaxi, zəgiə hahueiṭ. iahṣtəz avdoṭia ṣṭa dgeṭlaṣṭ (apənqər dənkelpsnə lbṭə aarououanə) san, san; az daaueiṭ, bəpṣəf amya ačəxuaxi!

anna andrei-iphā. dababbei? bara uəs ak bəlapṣ iəçafaloṭi. uənan, aai, az daaṭqioṭi. dəzuxarədaṣ? uay kṭaṭəup... palṭa kṭaṭmi iṭəu? darbanuṣ? hai, zaku nasəpdarouzi! dəzuəṣṭaṣ, ianaqalbeiṭ?

maria anṭon-iphā. san, ani dobyinskii ioup!

anna andrei-iphā. dobyinskii dabaqaz. bara uəs ak bbaloṭi... dzəiuəsuzi dobyinskii! (lyavra lqioṭi). o, uara, ei, ulasnə uaai, uanaqalbeiṭ, ulasnə!

maria anṭon-iphā. san, dobyinskii ioup.

anna andrei-iphā. cas ləuama, lmouraxu nṭa-aiṭ, dzəiuəsuzi dobyinskii.

maria anṭon-iphā. aai, san, aai, dbəmboi dobyinskii.

anna andrei-iphā. uənan, aai, dobyinskii iakuṭqioup, ṣṭa deiləskaaiṭ, axa bara ui aqara izsə-mabkəuazi? (apənqər aqnəṭ ṭəṭtueiṭ) ulasə, ulasə,

alləha luafouzi, iabaqou uyəzja?... a?... iha, iha, uanṭ iha, zəgiə dara roumi. iləeṭa ṭgiou? sxaça, sxaça? (apənqər daadəçnə dguaanə) dəzṭadada, auada dləy-nəlaansa iṭə eilgom!

aybaṭi aṭərcəra.

iəqaci dobyinskii.

anna andrei-iphā. hai, anja inəs, uara iəqa-
uço xuartam, as pxafarazami? aiaṣa uashaṭ, uara
as azə suəkuguəuaməzṭ. zəgiə adruḥa inxəibaḥa
ləeṭ, uara uakuən, uaxi uəyṭ. sara iṣəubo eipṣ, sgua-
leṭua aynə səynouṭ, sənzzçaaṣagiə uayə dəzbom.
uəyṭkun vanṭkəei, upha lizankəei azə iṣzaasxəzgiə
uxaṣṭina, sara sukuguəuəueiṭ, uara as ṣpaszuuəi!

dobyinskii. anja inəs, səxupha, səynə ṣṣaaua,
əkaraxṭ, spsə aaivəzgar, zəgiə bashoṭi. mṣəbzia, ma-
ria anṭon-iphā!

maria anṭon-iphā. bzia ubaaṭi, piotr ivan-ipa.

anna andrei-iphā. nas, nas, ihaləeṭ uaxiçaz
ləqou aṭabṭ!

dobyinskii. anṭon anṭon-ipa aṭquə bzaaitiṭ.

anna andrei-iphā. iḥeṭ, iaa darbanəu? den-
raləuma?

dobyinskii. denralzam, axa uayə dəuk iouṭ:
ləçara, iəqazṭakua uḥa zəgiə rəla, ainral iəṣtaxi iaagəlo
uayom.

anna andrei-iphā. nas, ihaləeṭ iəubaz, iuahaz.

dobyinskii. auəskua bziouṭ, anja iqlouṭ.
aznək azə, anṭon anṭon-ipa akər daairṭeiṭ; dguaanə
dəqan: ṣsasaairṭa xuartam ḥa, nasgiə uara uzə abaxṭa
səzṭəpərezi, aynəqagiə suəccom iḥan, axa anṭon an-
ṭon-ipa, akgiə ṣixaramz anidər, ajei, ajei ṣeṭxərḥa-
auaz laneiləibakaa, nas daṭakala djaṭo dalagəeiṭ, ṣṭa
auəskua daara ibziouṭ. uajə, anja-iguapxou auəṣar-
ṭakua rbara iceiṭ. aznək azə, ṭgiḥarak iahanə daama
hguaxuən, aiaṣa ṣḥaṭ, spsə sxqianə səqan.

anna andrei-iphā. uara uzəṭazi? maçura
ualamei.

dobuinskii. uəs aup, axa uayə ah dəuk dan-
jažo xuyək umlar qalom.

anna andrei-iphā. uərtkua uərquačl, uərt ra-
kuəm auəs zlou, iara ioup: duayə pšzou, dtahma-
dou, dəykuənou?

dobuinskii. dəykuənoup, dəykuəna, ixəçr:
yajei xpa šəkusa, amala, danjažo, tahmadak uhar.
„išəltaxəu, anaxi, araxi saxiəjgalagi sara szə zegiə
akoup“ iheit (inapkua neirxa aairxoit) iihō, iiva ze-
giə xaaup. „sara ayra, apxiara bzia izboit, axa alaf-
cara spərxagoup“, iheit.

anna andrei-iphā. ija pšpəuzi: deikuou, dap-
ləu?

dobuinskii. mamou, uəs akuzam: dšantretup,
iəlakua šaqi-šaqio uzxpšəlazom, iərax blou qfa,
uaailazəzap.

anna andrei-iphā. ianəuzil, ari aīquə iiyua?
(daxioit) „ibsərdəueit, səxaara, agu kahara sša-
kufaz, axa anja iqəsloit, y-naša ɣɣəkəi, iaharakgiə
porcia bzak akurtəi, maatkəi, xu-qurəlkəi“... (daan-
gəloit). ari sara iszeləmkaait: anaša ɣɣəi akurtəi ara
izəypəzi?

dobuinskii. hau, aai, anton anton-ipa dəccak-
nə iaaipəxiatəz kiaadk ianiçt: ua ahasab znəz kiaadk
əkun akuxap.

anna andrei-iphā. aai, iara akuɣɣioup. (ap-
xiara dalagoit) „axa anja iqsarala, sguəorəueit ita
suəskua eiouxpər ha. auada kiaad yaɣla ixɣiou, eilə-
rga asas izə. afəɣ rəjak qatəmçan: arɣiomii filipp-ipa
iɣə kəkəl hkəueit, axa ayə maɣəmkua ibəmaz; atu-
qar abduin izəcha iyə-xkkua ireiouəu aaiteirəpa,
mamzar iycara spəsxəaua idəraait. bnapə saguzu-
eit, səxaara, izyua anton anton-ipa soup“. hai, as
anakuxa iaarlasəup! mifa! uabaqou?

dobuinskii (dəynə af dnəlaxxnə ɣəitueit). o,
mifa, mifa, mifa, uui! (mifa daaynəxxəueit).

anna andrei-iphā. iəsho uahuou! uəynə atu-
qar abduin iqnə uca... hai znə uaagəll, iquək izə-

ayp. (dəynə ayra dalagoit, dagiɣajoit) ari aīquə
uəsto məpəuərdən xıya sidorov iət iaarlasnə iganə,
atuqar abduin iitaait, ua ayə iito, iaarlasnə araxi
iaaigaait, uara abni aɣada aarlasnə eilərga, asas iaa-
na izə. akəuat, anapə-rzzaga uha iataxxəša zegiə
igol.

dobuinskii. anna andrei-iphā, sara sguə sar-
pəm, ita anaxi iaxicəz snəkulašt, igueitakuo, iihō,
iiva zbəšt.

anna andrei-iphā. uca, qəm, uca! sara uəs-
kəuma.

axpaɣi aɣəɣra.

anna andrei-iphā, maria anton-iphā.

anna andrei-iphā. ahə, maša, barei sarei ita
həpəneilahkroup. iaaua, daxiənzəaua bdəruou: išakuəm
qara ak anhadibala, haxizirpueit, bara bəmapa jyan-
guə pšɣkua aborka zxəu bəlça, iaha ibnaaloit.

maria anton-iphā. nəx, sanxəeit, uəs axipab-
hol, alyanguə pšpə: uaj zegiə iɣəɣəoit, ui stəsçom,
san! alt pšpə stəsçoit.

anna andrei-iphā. alt pšpə bhou? sara bsəz-
casnə aup uaj ui zəbho, ui sara bzia išəzbo, išəs-
ləsco bdəruoit.

maria anton-iphā. uənan, sanxəeit! ui apšpə
bara ibnaaləzom.

anna andrei-iphā. işpa, işpa, ui apšpə snə-
mialonəu?

maria anton-iphā. ibnaalom, ibnaala, btaxə-
xar bazçaa. ui apšpə znaalo zla aguə eikuəɣou loup.

anna andrei-iphā. ari siərmil sara souma
ɣlaguə eikuəɣam? sara səlaguə eikuəɣatɣioup. ama
ca ansəɣpəɣia aikuəɣa aup iəkuspso, nas səla aguə
pəlkuaɣam?

maria anton-iphā. map, san, bara ianəmuə
bphəs apšəup.

anna andrei-iphā. nēx, nēx akr-bdēruaīa
saxibajajo, gazajouŋ iēbho zegiē! ianbēkuz sara san-
phēs aplēzi! (iaarlasnē ascena aftaxiqa dēēkuloit, ma-
ria anton-iphagiē dlēcōit, ua daxineīua djajoit) hait,
alah, alah, iēlmhara alpxa haut, bēphēs aplēup hā
daaueit. (rcara iakurxxnē aī aatueit, miška aqīēmsar
dēlītraanē ikaipsoit. egiēi aīala osip iyamadan ixē
iēkučanē daaynaloit).

aplbapī ajērčra.

mifei osipi.

osip. iabaftasčo ari?
mifa. araxi iaag, dad, araxi.
osip. uaangēl, spsē aaitaskp. e-ei, uaoiou ipsta-
zafa! uanēmlafua, aidara xuyēzargiē ixiāmtaxoit.
mifa. udinanēs, lassē iēsouhara, dabaqou ainral?
osip. ainral darban?
mifa. darban, uah.
osip. sah uhou, ui denralēuma?
mifa. denralzami nas?
osip. denralēup, dapa hasabk ala.
mifa. iēpa, ainral deihaui, deičēu?
osip. deihamkua.
mifa. aai, iumboi hēilairzēza.
osip. iēsho uahuou, mifa, uara uayē eilqioula
uēzboit kākāl surkēnda!
mifa. iabaqou, asasja ixiuē makiana idmērxēiact,
hara imazeinē ihamou afatpkua, uara uē iakēšam.
ixuē iaarlasnē idērxēiap, uah iēmčarčo ayēskua reips
uargiē iuahtar.
osip. usqangiē, imazeiu iēmouzi?
mifa. pank, qalk, kask uha qalašt.
osip. iaagēl uert znē. afat zeilahxrēzi, uertgiē
fatēmi. ari ayamadan auadaxi inaagarēn. uaha nei-
rta amouma?
mifa. iamoup, aai. (eimak-eiḡak egiēi audaxiē
irgoit).

axubapī ajērčra.

akvartal xijja aī aadērtzōit. xlestakov dlēynaloit. ui diēstoup aka-
lakixē, akalakixē diēstoup anja-iguapxou auēshartakua zmadou,
uert draltoup aškolkuā ixlēlappēu, nas dobyinskii, rēstaxiē ipēnča
cigark akurqabnē dlēiueit bobuinskii. akalakixē adafmaḡē akiaad
bonē ikarlēu akvartalxijja idiērboit, ayēqagiē eigutasnē iazē-
yueit.

xlestakov. uēsharta bziak aup haxiēqaz. daa-
ra guaxuas iēmouŋ iēqazlakua: iaaīēdpxialo, akalaki
dlalga-yalganē iērboit. egiēiraxi akalakikua akēr
arēlkueit, axa as qara akgiē sēdmrbeit.

akalakixē. aiaša hhap, egiērt akalakikua rḡē,
akalakixkuei, ayinuaai dara rxē iāstoup, qara ak
axiērxalalara rbar, ubri aup izēstou. hara uaxēlagiē,
ḡēnlagiē iahxuēcua, hnap ianēu, uayē ibarapa iqa-
landaz, nēsgē guēk ala, psēk ala auēs šaaua hai-
habaja ierdēnda hā aup.

xlestakov. bzia kākāl hērēkēit, sḡpēzjatqēit.
lara esēmšagiē as kākāl iklouŋ?

akalakixē. iaxia asas bzia ixiuē hā iqahčēit,
uxačkē!

xlestakov. anja izē iahhap, akrēfara bzia iz-
boit. adunei uaxiēnzakuu, bzabaa alubaauazar aup.
apsēz iahfoz iaxizēuzi?

artiomii filipp-ipa (dēnidxxēlanē). labardan
hā iēstoup, uxačkē!

xlestakov. daara psēz giama bzioup. iabēkuz
kākāl axiahkēz, axuērtapē aup sguaxuueit?

artiomii filipp-ipa. iara uatqioup, aai, anja
iguapxou auēshartapē aup.

xlestakov. isgualaīoit, akaruatkuagiē gēlaḡ-
qian. ayēmazja bziaxama? irajamīa zbeit.

artiomii filipp-ipa. jayēkqa ireiham, egiērt
zegiē bziaxt. ua uēs iakuup. sara ua seihabnē saa-
xagēlēiḡtei, xēḡxuarou qēumlaait, ayēmazja amčkua
reips, rgua bziaxanē iēčibaḡa acara iāḡēup. ayēma-
zay, axuērtā aīxams iḡapē šēlxēigalagi, daabzia-
xoit. xulla uiaqara aqa dharbazom, haiḡkaarei, hkiē-
larei haxuoit aup.

akalakixə. aja uasərfueit, uxačkə, axa uezgə
hjaioit; zaku uəs xiamtouzi, xəpəəgouzi akalakixə
iualkuou: ackiara iharəu, aiƣkaara iharəu, alakurgə-
lara iharəu... uərtkua zegiə rguatara, daara auayə
quəş ijeuadayxap, axa anja iqəsfoit, zegiə rtəp
iəkuup. daƣa kalakixəzar, iara ixə iaha dazeiyaharən,
axa sara uəs səzuam... sanəstalaqio abas sxuəcueit:
alah ihaxərgiə, aihabəra sara sguə txixiua auəs şə-
zua guartonda, uuəla bzioup rhonda, ui azə lpxa
sərtə, isərmta ui dara irbarən, sara sguə tənqəmoxozi
ha aup işəşo. akalaki aneiƣkaaxa, amyakua anpssa-
xa, abaandayja ianrəgəmxə, ayə ƣarſja anmayxa...
nas uaha iəstaxəuzi? anja, anja, ui eiha xiəz sara
istaxzam. axizəi apşei uayə ixşəy rzcoit, axa amya
bzia iəkuu izə, uərt zegiə başoup.

artiomii filipp-ipa (naq iƣə narhənə). hai,
aguəmxaj, auəsuała idərxəuała, dəşjajo ubuou! „ak-
zlam, ak iəloup“ ha, aja şifou ubuou!

xlestakov. ui ƣabərgəup. sargiə znə-zənla
aquəşra sxşəy azcaloit: znə-zənla aja einraalakua, ap-
rozakua uha sxə rzəstloit.

bobujinskii (dobujinskii iaxi). piotr ivan-ipa,
iaşoup, iaşal! iguatafakua rəla... ƣara dəu zmou
uayəup.

xlestakov. işsałhara, guəxarştərtə ləmazami,
qara maca asərtazargiə ak axiəqou?

akalakixə (naq iƣə narxanə). hai, aqoumbeit,
ui zmaanou aadəruatgiə! (nas ibjə ytəganə) ui eipş
iəqou ara işpaqalo, ui zkəua ara uayə dəqazam.
abri sara iəubo, ianakuəzaalagı amaca səmkəct, işa-
suagiə səzdəruam. anja saxiəqaiƣa səzdəruam, jgia
işjəmoəup sara amaca. azə iknə izbargiə, snəçalla
scoit. znə axuykua alasərxumarueit ha ianəskəlan:
akuaj, aca rəlxəua pətrak iskən, aštaxi auəxa şaan-
za sreipxəzuan. işpalşo, xuzmazam aamta ui ala
agara!

luka luka-ipa (dnaxiapšta). akuəqma, ecoumi
i-maatk macala iansjiga.

akalakixə. ui iakusərzua, aamta aħəntkarra
ianuayə uəsk iakusərzəz iaha eioumi.

xlestakov. map, uara uəs uguə iaanagoit, axa
əgiərtgiə daƣakala ui rxə azcar qaloit. amala, zegiə
ƣharak, ƣharak rəmour, ui aƣavrqiara xuartam. ama-
ca asra xuartazam şpouho. znə-zənla uigiə uayə ixə
azcoit.

afbaƣi ajərƣra.

iəqaci anna andrei-iphai, maria anton-iphai.

akalakixə, asas, uxačkə, iusərdəruet staa-
spha, spha.

xlestakov (azazala dreixərxuoit). lara lbara,
daara nasəp dəus ispxiazoit.

anna andrei-iphai. hara zaqa haiguərouzi,
uara ueipş iəqou auayə iəla atapşra.

xlestakov (dxuanətei-santeiua). iaxipabho, bəxxi
zgəelt, sara zənza sleiguərouioit.

anna andrei-iphai. iaxipouho! ui hara hguə
aqəcarazoup izuho. uƣa, uxačkə!

xlestakov. ləaiguara agəlara, şara szə zaqa
inasəp dəuuzi, axa ianiguapxa, səşpamto. alah, zaqa
inasəp dərouzi, ləaiguara aƣara.

anna andrei-iphai. iaxipouho, ui sara sxə
ləzədkəlazom, aştolica iazaz auayə, hara hpstazala-
kua iguə iazərxuaxəuazi.

xlestakov. aƣabərg hhap, zənza isguapxom.
hara auaa laşakua rƣə apstazarei, auəsi zmaz, araxi
axiaakulaz, axə eiƣkaafakua: asasaairta qışkuei, auaa
lascakuei rəqazfakua... (anna andrei-iphai dənəlxuap-
əno, daaxuanətei-santeinə) aqabaakua iəzbaz sxanar-
stueit...

anna andrei-iphai. iaxipouho, uxačkə, uara
əzpsam ala usxjajoit.

xlestakov. uəs zəbhozi, bəxxi zgəeit, bara
bzpsou rajoup.

anna andrei-iphai. sara kəta phəsk...

xlestakov. akəta zlapşakuougiə rajoup: axu-
kua, arxakua, akuarakua uha... axa, açabərg hhap,
peterburgəi iarei xuək rəbʃoup. e-ei, peterburg! izep-
şrouzi mian, uapɪ apstazaral amc sho qəbmfaait,
aquşa axəlapşyə dəsyəza bzioup, saxibalagi squaqu
dnas-nasnə „aynəqa uaala, akrəhfap“, ihoit. sara za-
manakgiə uəs səmam: znə-zənla, auəsharta dəu (de-
portament) aʔə ybaqa minut sənkedxxələnə, aqi-
nuayə ipou isərboit: ari şəqaçapəu abas aup, egiai
abas ha, nas iara ikalam axur-xur-xurha abʃə rgo
ayra dalagoit. qin dəuk sətarazgiə iakurkən (kallez-
skii asessor) axa ialasxəi shan izmuit. amarduan san-
xalo, akiranq alyotka aaxuanə dsəstoup „azin səutar
aleksandr ivan-ipa, umagu srəckiap“ ha. (akalakixə
iaxi ixə narxanə) ləzgəlouzi? ləmpol

eicərhoit { akalakixə. hqin zaqarou ala
hgəlarar kunagoup.
artiomii filipp-ipa. hgəlazaait.
luka luka-ipa. xiaas iumkən,
uxačkə!

xlestakov. izaku qinuzi, ipa qəm! (zegiə ʔoit)
as akuama-çamakua sara jgia isjəməuəp. ui aʃəm-
orap, znə-zənla şəəbʃarznə snəquoit. axa sguarəm-
tar alşomei, şsəntəçlagi: „aban daxineiuə, əleksandr
ivan-ipa“ ha seibadərbo ialagoit.

znə saxiəntəçəz, ar reihabə sakuz qərʃan, asoldat
taaləm unə igəlt. ui aʃtaxi iara ua irəlaz, səzdəruaz
ficerk iseiħon: „asiər haxiən, ar reihabə uakuz qah-
fan“ ha.

anna andrei-iphə. asiər uhoit!

xlestakov. artistka pşzas iəqou zegiə zdərueit.
sara avodevilikuagiə səxşəy rzcoit... ayyjei sarei
haifcəloup. puşkini sarei, zənza psək eichxoup. znə-
zənla uəs sizçaaloit: „uşpaqou, puşkin“ ha, „spşə
toup zegi reipş...“ ihoit... uayə məzdoup, amcur.

anna andrei-iphə. uəs akuzar, uargiə uyyə-
zaap? ui zəlşo izə iguazərħagami. uara azurnalkua
rəgiə iuyazar akuxap?

xlestakov. çabərgəup, uərt rəgiə izyueit. sara
iərykuəxiou, daara irajoup: „figaro ipħəs aagara“,
„robert ayəstaa“, „akunaga“ uha egiaərtgiə. uərt zegiə
iərykuəxiou uaj isgualazərlozi. sara, sxala ayra anəsta-
kəgiə, atəatr axəlapşja sdərgəlom, „aleksandr ivan-
ipa, uxəčkə, ak hzəuyxəndaz“ ha iaasədgəloit. ispa-
qou, ibzioup ha rashoit, uaxəzaʃək sanəlapə, eikur-
ha zegiə ynə syagəloit. zegiə iqarfoit iaauəlşozi ha.
sara naxə jgia-məjgiala ilasnə auəs aueit. ant baron
brambeus iəxizala itəʃkuou: „fregat iguəora“, „mo-
kvaʃel atel“ uha zegiə... zegiə zyə sara soup.

anna andrei-iphə. ui şpaqaləei, brambeus
uərt uakuzma?

xlestakov. isəqala bəmboi: uərt zegiə iərykuə,
sara snapə iəçxnə itsəʃueit. ubartkua rzə macara, smi-
rdin yənyaja nəzki maat sitoit.

anna andrei-iphə. uəs anakuxa, „iuri milo-
slavskigə“ uara iuyəmtoup.

xlestakov. çabrgəup, aai uigə sara isyəmtoup.

anna andrei-iphə. sara ui uaj aup ianei-
ləskaa.

maria anton-iphə. san, iəbħo zakuəzi, ui
zagoskin ha ačayəupeil

anna andrei-iphə. sara zaa izdəruan: bara
abrigiə şamabkəuaz.

xlestakov. aai, isəlħo akuʃqioup: ui ləzlaʃajo,
zagoskin iyəmtoup, egiai iuri miloslavskii ha dəʔak
əqoup, ubri aup sara syəmta.

anna andrei-iphə. aai, uəs akuʃqioup, sara
ubri uara uʔə sapxiaxeit, alah, şaqa ibzianə iyəuzi!

xlestakov. sara spşə zlatou, alitəratʃuroup. sa-
ra synə eiouəu, peterburg igəlazam. ivan aleksandr-
ipa iynə ha zegiə irdərueit. (zegiə ixə nreirxanə)
hai, iara ləmsaait, peterburg aʃər ləneiuazar, synə lə-
vəmsra. znə-zənla aʃarakuagiə qasçaloit.

anna andrei-iphə. uapɪ iʃarakua egia ixəaup,
ipşzoup!

xlestakov. nəx, isgualabmərʃan. uəsqan aʃtol
akarpəj iəkurçə, bʃtə maat ha iouəər, daara ima-

rioup. apan alyat axəzzua ianaakudərgəlo, parizp
aorba iaatərgəit uhar. sara aqarakua srəgxəzom. aqar
rakua rəpə eiəkaayəs hamoup: sara, aynəuəqəpi uəs
aministr, francəzəpəlap, angliapəlap, germaniapəla
pi acharajhaja. uərt aqarakua rəpə uşəxumarua, uşə
yuo ukaraxap, ianaaimqiaraxo, apsbəpi axan axagəla
aqnə uneinə, xəma-psəma: „ahə, mavruşa“, ha uxa
mə afəp qaçayphəs inlumərkəuazar... mczami mlan
iəsho, beletaz sşəynazgiə sxaštma, marduan zajək
giə aupei iara iamou... ləjəmtan sgəlaanza aup
ianəmbəpəu: atəuadja, agrafta səynə apxia eiləuatə
rua eizənə igəloit. rşəki bəjəqia uxə tnaqiar, afxa
kua reips av-v-vəha iaxeilou. znə-zənla ministr
giə... (ui aamtazə akalakixəi iyəzjei gəloit) zəngiə
adepartament xlapşyəs saman. ui şəqalaz aup aqə
fəpə: adepartament iaxəlapşu qara dceit, daxica uayə
izəmdərua. ari atəp axagəlara zkunagada ha iaailəit.
ainralja azərkua inrədrkəla aarədrkəlan, znə auəs ina
xagəlakuaazgiə qaləit, axa uəs xiamtoup rhan iaxixu
kueit. uəs uayə daxiaxuapşua, iuadayəmla iəqoup,
axa uzmaəpouzi! uaha psəxua rmoua anərba sara sa
xadərgəlarazə isəharacə iakuərkt. eraznak sara saxi
auaa dəryt, eicərxuxua, azəi-azəi estəpalo amya
ianəkuz qafəpən, yajei joxu nəzki-yək ireihan ha
səqoup. iəqaləzi ha sanrəzçaa, „ivan aleksandr-ipa!
adepartament uara uəda psəxua amouit, uaxagəla
roup“ rheit. aznək azə, sargiə isjəmoixəit, zngiə
sxam səjya itarpəla səndəlçən, map skəp ha, seitan
xuəc, nəx ahəntkar iləmha aəpə ineir ipşzam, nasgiə
amaç axiəzukuaxiou irxəpxiazalanə atqugie itaryueit,
ui azgiə iygiam shan, srəkuşahatxt; ibzioup, saxagə
loit sheit. isədsəkəloit, axa haizguatarəm, ma izdərrem,
ak neičahquaqua-aaiçahquaquoit ha ialagaz, uaqal
jgioup, sara isəzguamto akgiə azəqalom, peipsjgia
ixə ialəmtan ha rasheit. işənraşhajqiaz, rxgiə itar
galt. uaj adepartament sanynalo, adgiəl çsra qalama
uhar, dous axigəlou ikəq-kəqueit. (akalakixəi iyəz
jei akəq-kəqra ialagoit, xlestakov dalaşəykzoit); ha
sara amşgara saməpazam, rəznəpəkgiə smagu afxu

iləmləna isəmoup. ahəntkar sovetqia şjlanə ipsu
it, nax ilməha isəpouuri? abas aup, sara sşəqou, dar
iləmləna az igurya skəm. zegiə irashoit: sara sşəz
pəu, nax izdərueit ha. sara zegiə sərxiəzoit, iaxia
iləmləna sara sşəqoup. ahəntkar ipə sşgəlou sgəlou.
iləmləna uajəqia felidmarşals sqaiçoit... (dəku
iləmləna dilaşəpə dəkuloit, axa dkarəmkəqia iaaləçagə
iləmləna dəkuloit).

akalakixə. uə-uə-uə...

xlestakov (iaarlasnə). iəqaləzi?

akalakixə. uə-uə-uə...

xlestakov (iaarlasnə). izakuəzi, akgiə szelkaa
haməit?

akalakixə. uə-uə-uə... uxackə, upsə ufarc uta
vəpə? naxda xəioup, egiərtgiə iəutaxəu zegiə.

xlestakov. zaku psərouzi?.. uəs itaxəzargiə
iləmləna map shom. daara bzia kakal hlərkəit, sguə
iləmləna, sguə. (ajeinraalaças) labardan! labardan!
(iləmləna dilaşəpə dəkuloit, axa dkarəmkəqia iaaləçagə
iləmləna dəkuloit).

abtbəpi ajərçra.

xlestakovi, akalakixəi rəda egiərt iəqac.

dobuinski (dobuinskii iaxi). dəubama piotr
ivan-ipa auayəl ax, raja duayəup! sara sxaan, ui
iləmləna auayps bzia dsəmbact, iarabi qouft, şianə
iləmləna, piotr ivan-ipa, uguə ispaanago, qinla dəz
iləmləna vaquəlarəda?

dobuinskii. denralup sguaxuueit.

dobuinskii. iaxipouho, ainral salamgiə iitom.
iləmləna qin ləmazargiə, uezgiə, uezgiə ainralja dre
iləmləna, luahama, ahəntkar sovet şeilairzəzaz? ualə
iləmləna iaarlasnə, ualəeif, ammos, fiodor-ipei korobkini
iləmləna, bəms bziaxaait, anna andrei-ipha.

dobuinskii. abziarazə uayə bibaait, smarian.

artiomii filipp-ipa (luka luka-ipa iaxi). ştoit,
iləmləna spsueit, isəxi səzdəruam. hara anasəpdakua,
iləmləna maralagie hşeilaham ubuou. dangəlalagi,
iləmləna quak habzazalakua ançanə peterburgqa idəkuilçar,

hamcaxu imərjoi? (daara ixuəcua, aşkolkua irxəlap-
şəugie iargie, apima phəs bəmş bziaxt ha lahanə
icoit).

aabaṛi ajərçra.

anna andrei-iphai, maria anton-iphai.

anna andrei-iphai. hai, dšpa uayə gukəu!

maria anton-iphai. dida xsa, spsə iəlxat!

anna andrei-iphai. iəqazfa, ijajafa zegie
şpaxaau! zegie rəla aħəntkar təp dşalçəz şpayafa-
xəua. inaalafak siərzoup. hai dšpauayəu! sara mzda,
abans zqazlou arparja spsə rəlxoīt. nəx, nəx, nəx
sxagaxoīt! iargie iguə səzceit sho dzbeit.

maria anton-iphai. map, sanxəit, ui sara
sakuən dzxuapşuaz!

anna andrei-iphai. bşaquəçra, uaj ui zaku
bzaməqu bzıaxəuzi! as amcxu həra, ara izataxzhouzi.

maria anton-iphai. içabrgəup, san, içabrgə.

anna andrei-iphai. hai, anja hrəchafa, aja
uəmaləmkər luam aup, ui bara ibəqazfaxt! bara ui
biguazərpoxozi? dagızbəxuapşrəzi bəmho?

maria anton-iphai. aiaşa, san, dsəxuapşuan
yənt dsəxuapşt: znə aliteratura danalajajoz, dəfa
zngie egiərt aħəntkarrakua rəcharajhəjei, sarei ayara-
kua eiəhəkaueit anihoz.

anna andrei-iphai. izsxarouzi ha znək dənə
xuapşzar akuxap.

ajbaṛi ajərçra.

iəqaci akalakixəi.

akalakixə (ifapkuə çarkıakio daaynaşəloit)
pff... pff... ff... ff.

anna andrei-iphai. izakuəzi?

akalakixə. saxıxuəit, ayə daxiasərfəz. art dəzla
jajakuaz abza-aqara çabərgxaruf ianaqalbeit? (dxuəcu
dalagoit) egışpa-çabərgəmxari? ayə jnə iəqou igu
itou iəə iəhoit. amcgie xuyək ihaşan, axa m
mhakua uzlaajarəzi. aministrja drəcnəquoit, aħənka

təp aəə dneiueit... sxuəcər, sxagaxoīt. asarkıal təp
əəə əgəloula, sləmhakua auuəha rbjə goit, nasgie
əəə əpyknarhaşala aup sguə şəqou.

anna andrei-iphai. ałara zuho, sara egie-
əgualamit, sara iədzbala ui aup: açara iəmoup, duayə
əəəoup, nasgie ipafa, igəlafə, ijajafa zegie rəla
duayə aazou myafo dəqoup, iyin ha uara uzstou,
sara egiesgualamit.

akalakixə. ha, həra aħsakua! həra ajajafakuei,
əgiəlkuei roup izəstou. həra uəs iəqou auayə danə-
jbalagi ikunagou ajei, ikunagami ha lauazxuəcxəua,
əəə iəəanagalalagi ihoit. həra iərpqargie uaha uaday
iəruşam, axa bxaça daxiərga, daxiaərga bzəmdərua,
duaxpaa dərgar, nas dzeşşrazi ha bizçaala. aiaşa
həp, bara, dobyinskii iakuzla, bəmfa, bəpxamfa
blajajon.

anna andrei-iphai. uərtkua uara guryas ium-
kəu, həra iəadərkuogie akək, ybak raqara qaloit...
(ipha laxi dnaxiapşueit).

akalakixə (ixala). həra uərou dıajajeit!.. hai,
ari zaku nasəpdarouzil səpsə icaz uajgie imaaict. (aı
aartə mifa diajajoit) mifa, akvartal xıyja, svistu-
novi, derzimordei urəpxia (pətrak ƣəituam) siərup
uxuəcər dşəqakuou; ma uayə dgueitarəpa dəqanda,
uipşər: uayə abaak, izara təonoma, iəludəraauazi
dəzuəstou? ar irıuu uayəzar, ma eilaħafalagi dumdə-
ruel, ari ipaltə kıaƣ xuyə anificalagi, amç zəmıj-
yakua xdərffaz akuu qəufap. akrəfartəƣə znə iəimə-
rououozi, uəsqañ ak aƣə daaiueit ha səqaməzt,
ıajakua eilaganə dəşpajajoz, upsuazar ak axə axıcoz
uzelkaauaməzt, axa izənamgzeit, uajə amcxugie iho
dalagəit. dəykuənmi, aykunra uəs adərueit.

ajabaṛi ajərçra.

osipi iəqaci (zegie rnapə qıanə, iəynə ipəloit).

anna andrei-iphai. uaaif səxaara, uaaif!

akalakixə. pffala, pffala! dəjama, dad?

osip. map, makıana dƣərxua-ƣərtjeiueit.

anna andrei-iphā. araxi uaapšəif, qəm, iuəxi
zuzi?

osip. osip səxizup, ahkuaj!

akalakixə (iphəsi iphai raxi). liquac!, ita iaz
xoup! (osip iaxi) ispuho, dad, ckia akruƣarçou,
iuəgərməzəait?

osip. mauxuuma, akruƣarçet, daara itabəup.

anna andrei-iphā. issouhara, qəm, uah ata
uadjei, agrafjei rajana izneiluou?

osip (ixə iarqunə). ispalashara, mlān? uaj as
akruƣazçaz, aai sħar, eionəngiə iahƣarçaxp. (ibte
ytəganə) aai, agrafja izneiloit.

maria anton-iphā. osip, səxaara, uah zaqa
dəbzionuzi!

anna andrei-iphā. osip! issouhara, uxačkə
iəqazlouzi ui.,

akalakixə. iəquəç zəxizəu imahazoi! lara igaza
pačarala, sara isperxagoup. uguə iaanagozi, dad?

anna andrei-iphā. uah qins iəmouzi?

osip. qins iarbanəu, qinəup.

akalakixə. hai, anja hrəchafa, lara xəda ija
ara sara suəs iaperxagoup. nas, dad, osip! uah ilə
ila jgiou, iərqanquou?

osip. auəs eiƣkaazar bzia iboit, zegiə rtəp iəku
nə ibar, iguə iaxuoit.

akalakixə. ulakta zaqa ixaanuzi, jgia sguə iaxu
oit. dad, uara uayə zamanak uakuzaap...

anna andrei-iphā. uaazəryəf, osip, uah itə
panə iforma mərə iləçaluou?

akalakixə. hai aračəgakua reips, ayuaha, iə
quəçər iauazil sara amca skəup, sajmta azaxua axar
çaruf ha... (osip iaxi) aiaša uashap, dad, uara daara
sguə uəkult. amya uayə danəkuu, ačəkak azna ya
zjəndaz aniguaxuua qaloit, aragiə iusərjən, axa hya
xiləfaxəeit, uəst, dad, abra ybaqa maat əqoup, ianəu
taxəu yaik aloujər.

osip (aparakua iədkəlo). daara itabəup, uxačkə
abziara iszuuz, anja iujimərzaait, uay əark soup
akə iaasəxuap.

akalakixə. zepšəqam, zepšəqam, sargiə ui
aup iəutəxəu, iəsho uahuou, dad!..

anna andrei-iphā. osip, uaazəryəf, izepšra la
uəkuuui uah bzia iibo?..

maria anton-iphā. osip, səxaara! zaku pənça
pəuui uah iəmou!

akalakixə. hai, iəangəf, znə iaasafrəzeif... (osip
iəu) iəuuhara, dad, uah myak danəkuu, iaha ixšəy
əuoi?

osip. dzkulo zepsrou eips, axa daara ailəxra idə
əoit, zegiə ireioiſoit ixaxu əlxnə, iəfara, iəjra azə
iəu dnoqugazar.

akalakixə. ixaxu əlxnə uhou?

osip. aai, uəs aup. uimou, abri sara-ſqia spə
up, axu bzia snəqugazar itaxəup.

anja inəs, abart iənst ačəbərg səsħo, abas sasra
iəqana hanəntəçlagi, iəraznak dsəzçaaueit: „hapłma-
iə uguə iaxuou, osip, bzia unəqurgou“ ha. isəgrəjt
iəuəholagi, daara iəəmoixoit, ui apłma baa akgiə dap-
iəuəram, aynə hanneilagi eitasgualarfa ihoit. (inapə
iəuəqana) agiaurəm, sara snəqurəmgazargiə dara laxi
iəuəmtan shoit.

akalakixə. aiaša, aiaša, iəuəhəjçio aup. apasa
iəuəçloulra uəstaxian, uajgiə abri uəst, qara iəuta-
iəuənk atnəx.

osip (ipara jaxəua). səzlauzapsouzi, uxačkə!
iəuəhəu ačəkakuak skəp, ui aup sara isəlšo.

anna andrei-iphā. osip, sara sçgiə unei,
iəuəstoit.

maria anton-iphā. osip, səxaara, scənxuras
iəuə dəguzəl (xlestəkov eimħa bte goit).

akalakixə. pšfala, pšfi (šappəkula dgəloit,
iəuəuəqə iəuə zegiə rbte əçaknə iəajoit) iəstəbç
iəuə nçroupl qət-psət mərgakua, itəpaxi iəal iəzxo-
up, iəzxa.

anna andrei-iphā. maša, səxaara, baaləeif,
iəuə iədəzbalakuaz barei sarei hamacara hnrəlaçaja-
iəuə staxəup.

akalakixə. hai, fara guborian jgia zoura, xər-
zamank thaşt! ua iətho zahaua, iləmhakua qguana
dəlpərçər akuxaşt. (osip iaxı) nas, dad!

ajezaṛi ajərçra.

iəqaci, derzimordel, svistunovi.

akalakixə. pffala pff!.. hai, abaakua; amikua
reipş qərgu-sərguha iraaſouzi! adək-səkha iaaynalaxt,
akədkua auardən iakuxnə ikarəṛua qəuſar ſabakə-
lazəz, ſabaqaz asqaamta?

derzimorda. prikazla qara siftən...

akalakixə. pff!.. (iṛə inarə apəraknə) hə, qə
irgaxt, aquraan eipş! (dṛələixəueit) dcan prikazla! aua
lər eipş agugua ixərga! (osip iaxı) dad, ſta uara uca
nə, iərmazei uah iifakuaşa, iaha iṛə iakər zugua
xuua. aynə iəqanə iəubo akə uameigzakua, zegiə dər
qaça, (osip ddəlçueit) fara ſeivarpləxaa aſof ſəkugəl
pəzəxou az aynəqa dlaſməſtən, atuqarja zənzak! uər
iruu az danələſəſt azə... həyək ičkarnə az ſəla ani
kupş, ma şaşşra alakta zmoſla iəjbo, ſigutas, zənza
iſapə dəkuſmərgəlan. ubas aup iſinaalo, ubas! (iſapala
iſçaşa dirboit). ilaha ui, pffala, pff... (ſappəkula dgələ
iargiə drəſtacoit).

aparda.

apſbaṛi akugəlara.

akalakixə iuada laxelzac aṛə.

akṛi ajərçra.

ſappəkula iləelueit: ammos fiodor-ipa, artiomii filipp-ipa, apoſta-
xəlapşə, luka luka-ſə, dobylnskii, bobylnskii rformakua rəla
eilahoup. xuət-xuəſla ijaſoit.

ammos fiodor-ipa (zegiə aaikuargeṛla irgə-
ləit). hai, abaakua ſuaami, ſaalasnə ſaakuagəlſ, aiṛ-
kəara hamazaroup! dəzuəſtəu jdəruou: aḥəntkar itəpan
lara dəqoup, aḥəntkar sovet eilairzəzoit! rə hasabla
ſaaləmla hgəlaroup, rə hasabla, rə! piotr ivan-ipa,
uara abəṛi ala uarədḡəl, egəi piotr ivan-ipagiə,
abra ugəl. (piotraraa ſappəkula iəynə iaarədxxəloit).

artiomii filipp-ipa. ammos fiodor-ipa, uara
iəubara səzdəruam akumzar, dəṛə hasabk ala hnə-
quargiə qalon.

ammos fiodor-ipa. iarban hasabs?

artiomii filipp-ipa. iarban zəumdərxəuei.

ammos fiodor-ipa. iṛahaṛəma?

artiomii filipp-ipa. aai, iṛahaṛər qaloit.

ammos fiodor-ipa. nəx, ui ſartaxar! dhaku-
narqaar, aḥəntkarra amaç zua uayəur. axa aamſtja
iəmtouſa, qara baqak argəlarazə eizərgazla, iədgə-
lazar akər axəihaarəuſ?

apoſtaxəlapşə. iahhara jəmboi: „ari ubou,
parakuak apoſta iaanagəeit, izṛəu dhazdəruam ha
iuaagap“.

artiomii filipp-ipa. hə, fara iṛata apoſta ſata-
nə, inaxaranə ſiməſtaaitſ. iṛəryəiſ: uəs akum aḥənt-

karra eiḑkaa aqnə auəskua ṣəqarço. uaa guartak
haicərxaffə, hṣpaizneiua? hneip azazala, ubas han-
læiua aamtazə egiərtgiə... iṣanaalo uayə imba, ima-
ha!.. abas aṣṣ ahəntkarra eiḑkaaḑə auəskua ṣəqar-
ço! ahə, ita umtan, ammos fiodor-ipa, mltabziala,
apxia uiznei.

ammos fiodor-ipa. uara apxia uneir, eionxap,
uara uuəshartawə, hasas dəu əyeiqəka agiama ibeit.

arti omii filipp-ipa. eonəu haftazar, luka lu-
ka-ipa, aqar rəla xəztua uayəur, apxia dləeiaait.

luka luka-ipa, samapam, samipam, dadraa!
sara ubas saasoup: yink ala isei hau az dansajajo,
spse kedilloit. map, dadraa, samapam, samapa!

artiomii filipp-ipa. ammos fiodor-ipa, iumboi
uəda hşxuartam. uara uajakua zegiə ioup, izoup,
uəbz xaaup.

ammos fiodor-ipa. nəx, uəs akuzam, uəs
uara ui zxəuħaaua, znə-zənla anxafa-ançəfa, ałaracaga
lasbakua uħa rəzbaxu anəsho, salařta saxıjajo aup...

z e g i ə (iəkuʃanə dərkəueit). map, uəs ʃpouŋo,
uara alakua rɛpə anuŋo macara auma, udunei aʃara
apə anuhaŋqio... uəs umŋan, uəs, aoiuə hakuuxroup,
iaxia anragiə, abragiə hzuup ha hauəkuguəoiəueit.

ammos fiodoripa. İəsquaç, uara, İzsədxalazi! (ui aamtazə xlestakov daxiəstou auadaƣənp, demha-emso iblə goit, naqpiraxi auadaƣə eijajoz acaxa rəibamto hdəlçueit ha aİ ikədibagualoit, ikə-ləeibarxoit, aa səİsit ha abıkua goit).

bobyinskii. aa, piotr ivan-ipa, slapə puʒeit!
zemlianika ibʲə. souləʃ, abaakua, skədlər-
ououalazeit... səgunahakua kəspsaanza sləmʃən!
(dapa loukə „aa... haʃlit“ ha rəbʲkua goit, zegiə
dəlçueit auada taʒueit).

aybaṭi aṭərçra.

xlestakov daaynaloit iamacara, aja iela ixtatala.

xlestakov. ououala səjazaap. iabeizerga ans-
qari çəsxu jarta? apxzə səlrñeiť. ec kəkal ənsdər-
kəuaz, ixuəçaguafə ak sərtť ha səqoup, sxə təuua

mup laqou. isəzbo ala art rəə aamta xaanə uayə
 laqur qaloit, akriara bzia izboit, dəfa maanak
 rəamkua, rguə txixua səmaç axiarua, jgia guaxuas
 laimoup. akalakixə ipha bziajak loup, iphəsgie un-
 louno dəqam... dəfaz iguaxuua səzdəruam, axa sara,
 mup upstazala sguə iaxuoit.

axpaṭi aṭərçra.

xlestakovi, azbyei.

azbyə (dlæinə dlagəlanə, ixala djaɔit) ia anja,
nəɟat seibganə anja salərga, sfamxkuagiə səçaqua-
bult, (ibja ytəganə iɸaariaʃanə, iaha knə) sɸəusər-
druet, uxəčkə, arəɸi auezd aɸə azbyə liapkin-tiap-
kin soup.

xlestakov. uqa, qəm. uara uouma arapi azbyə?
u sbyə. 816 şəkusa rzə aamstja rbzourala xəşə-
bun ha abri amaçura salarçan, iaxia uajraanzagiə
saloup.

1. **hloštakov.** uayə deipəzgalo maçurou azbra?
 2. **asbyə.** xəşəkusa rəla aqar səztrəjt, aihabəragiə
 3. **ahurəhatnə.** (içə narhənə) aparagiə səmpəçəkəup,
 4. **ahə** suangiə amca akəup.

xlestakov. aqar bzia izboit, ihamta bzioup.
 nabyə (inapə eilaqquanə iikəu dyaxanə). ia anja
 rachafal saxiaqou, saxianəu ha akgiə səzdəruam,
 nuparotə səlapoula aup sşəqou.

ammos fiodor-ipa (iiua, iiho izəmdərɐa dqa-
t, iparakua impəçflanə adafma iəkupsoit). akgiə.

xlesta kov. akgia spa? uparakua kapseteil

ammos fiodor-ipa' (dkəq-kəqua). map, qah!
 (naxiapsnə) ia anja usəxua, anja! abar asud saxi-
 tal məuərdəngiə aarəmgəei, salargaracə!

xlestakov (iyəstxənə). aai, art paroup.

■ ■ ■ ■ ■ mos fiodor-ipa. abar sajmta axiəjgiaxa.

101, 853!

xiestakov. iuasho uahuou, qam! art sara iser-

ammos fiodor-ipa. hai, hai, daara guaxuas iqasəmçoi. (dnaxiapşnə) ahə, mlarəda, mlarəda! iəlxala anja salərgal

xlestakov. amya jgia sarxəit, ans, ars şuho iaxica ubazom. aynə sşneilagi iuzaasteip.

ammos fiodor-ipa. iaxipouho, uxaçkəl ui sara szə lpxa dəuup... „akutə ialşo akutəoi“ ha... axəlapşja sguə şəzəqou alardəri ha aup. (inapkua iədpşala dyagəlanə) aja uasərfit, satoumçan. prikazla isəduço akreğazar?

xlestakov. zaku prikazuzi?

ammos fiodor-ipa. arəpi azbərtazə prikaz tuəjuazar sguaxuła isheit.

xlestakov. izban? azbərtə sara izəstaxəu akreğazam, uəs akgiə tsəjzom. daara itabəup, daara.

ammos fiodor-ipa (dieixərxuanə dandəlçua, naq ipe narhnə). ahəh, ita akalaki hara iahrup!

xlestakov (azbyə dancalagi). uayə zamanak ioup azbyə.

aplbəpi ajərçra.

xlestakovi apostaxəlapşyəi (inapkua iədpşalanə, iaha knə iformalə deilahanə dləynaloit).

apostaxəlapşyə. sşəusərdəruet, uxaçkə arəpi apostə iaxəlapşəu, şpekini soup.

xlestakov. aa, zepşəqam! sara jgia bzia izboit naməs zmou ajlar. uşa, qəm, uara ara iəlaguətəu uayəzar akuxap?

apostaxəlapşyə. uəsşqia aup uxaçkəl

xlestakov. ari iəkalaki, sara daara sguə iəkułanə səqoup. auaa rajam, axa ui uadayəm? həntkar təpu quluou; çabərgəmi, həntkar təpuma?

apostaxəlapşyə. uəs aup, uxaçkəl

xlestakov. amala həntkar təpças eişkaaup, qəzgiə alam iara.

apostaxəlapşyə. iara ubasşqioup, uxaçkəl (dnaxiapşla) dagipagiam iara: zegiə drəzçaaueit.

xlestakov. açabərg hamhari, akalaki xuşə aşıgiə, giamləei, nasəp bzialəei, uayə dəqazar qamloit?

apostaxəlapşyə. iiaşoup, uxaçkəl

xlestakov. sguə iaanago umboi! hatər uəkurozar, guəkala bzia urbozar, uaha iarbanəu, çabərgəmi iəsho?

apostaxəlapşyə. mcraçkə alam, uxaçkəl

xlestakov. iəshakuo uguə itəshaauała uaxia-kuşahatəu, daara guaxuas isəmoup. ui uamala izbatəgiə dğalaşt, axa sara uəs aup sşəqou (iəlakua dər-kpəlo ixala uəs ihoit) ari apostaxəlapşygiə, apara pəaxra ha iashar iabərgəuzi. (ibjə ytəganə) isəxi udəruanda: amya jgia sarxəit, xəlqa maat rəpsaxra səutondal

apostaxəlapşyə. isəpauəsəmtol nasəp dəus lpxiazanə iuəstoit. abar, uxaçkəl isəlşo ala uəmaçhura, daara guaxuas iskəueit.

xlestakov. açabərg hhar, amya sanəkuu, sxəlagəjnə səznəquom. egizagsəjtrəzi? uəs akumxari?

apostaxəlapşyə. uəsşqia aup, uxaçkəl (işed-psalanə, iaha aaiədkəlanə dğəloit) aja uasərfit, satoumçan, uaha aguxiaa uszargom, scoit... axa izdəruada apostə açəxuala akər uharanə uəqazar?

xlestakov. map, akgiə. (apostaxəlapşyə dxər-xuanə dcoit) apostaxəlapşygiə uayə zamanazaap, mçəraara idəruet. ubas iəqou auaa bzia izboit.

axubəpi ajərçra.

xlestakovi luka luka-ləei (igutasnə daaynarçoit „umlan“ ha ał axiə abjə goit).

luka luka-ipa. sşəusərdəruet, arəpi aşkolkua lrxəlapşəu soup.

xlestakov. ahə, zepşəqam! uşa, umşoil atəten uaxar? (apapiros iirkəueit).

luka luka-ipa (ixala uəs ihoit). abar asier! as sguəoiəuazma. iəmsxrəu, iəmsəmxrəu?

xlestakov. uaxa, uaxal papiros bzioup. peterburgəkuə irepşəmzargiə... ua szəxo i-papirosk yajei xuba maat irpsoup. ixaakuakuraza uanaxalagi, una-

pə uaguzəp. (aʝəmza nəiirkəueit) luka luka-ipa apa-
piros daxola dalagoit, axa dkəq-kəqueit).

xlestakov. izlauwəçaukəz akuəm!

luka luka-ipa (daatrəsne ipapiros ijkaloit,
dəlkaonjanə inapə aaqianə uəs ihoit). axuaz zçalaşal
səmcaxu arʝt ałara mcəur!

xlestakov. işəzbo ala atatən uazərazəm. sara
ui swakəmkuə sxuartazam. ahsakua rzgiə spsə pfa-
jam. uara uərt rzə uşpaqou, phəs eikuou, dapfəu
iaha uguə zəzco?

luka luka-ipa (iħhara iʝəłom).

xlestakov. iumzakua işsouhara: phəs ʝapşrəs
iaha uguə iaxuozi?

luka luka-ipa. akəmzarak səzdəruam.

xlestakov. map, map! iaalqianə işsouhara! sara
istaxəup reiħa uguə iakulo eiləskaaracə.

luka luka-ipa. izguəonrəma... (dnaxiapsła) iə-
şho akgiə səzdəruam.

xlestakov. hai, hai, aħara utaxəm aup. phəs
eikua pşzakə ʝəmoħa uguə dalakiaktazaap. işuhara,
uəs aumi?

luka luka-ipa (ʝəituam).

xlestakov. aai, umboi uşəqapfıxal sara izşjəu-
zozi?

luka luka-ipa. spsə sxahait, uxəç... uəxxı...
zgəeit. (dnaxiapsła) stanarxəeit, stanarxəeit səbz mə-
zda!

xlestakov. spsə sxahait uħou? səla axpşəlara
uəs adərʝqioit. phəsk lguə mtrəskua dəzxpşəlap
uguaxuou?

luka luka-ipa. uəsʝqia aup, uəs.

xlestakov. isəxi udəruanda! amya ʝgia sarxəeit,
xəł maat rəpsaxra uzsəmtaril!

luka luka-ipa (iqəbakua daarəsne iknə, ixala
uəs ihoit). abar arəchara, isəmous! isəmoup, isəma!
(dkəq-kəqua iaəʝərganə iitoit).

xlestakov. daara itabəup.

luka luka-ipa (iʝeidpsala dyagəlanə, iaħa aan-
kəlanə). uaha aja uarħra kunaganə ispxiazom.

xlestakov. abziarazəl

luka luka-ipa (iəyəi, ixəp-xəpi eilapso daxico,
iəyəi nərħla). hai, alah iqfəup! hrazqə iakər, fta aşkol
uəł dñeirəm!

afbaʝi aʝərçra.

xlestakovi artiomii filipp-pei (artiomii iʝərlaşanə
iaħa aatədkəlanə).

artiomii filipp-ipa. swəusərdəruet, uxəç-
kə, arəpi anja iguapxou auəshartakua zmadou zem-
ħanħka soup.

xlestakov. bziara ubaait, ura uxəçkəl

artiomii filipp-ipa. uguapxarala sargiə suə-
ħə, isəmadou, anja iguapxou auəshartakua rʝə ħa-
qan, uara azin iəqauçaz amqala, ua uagisədsəkəłt.

xlestakov. isgualəłoit, aai, daara bzia kəkəl
ħurkəłt.

artiomii filipp-ipa. spsədgıəl aməç aurazə,
iaħəso ala sxə seigzom.

xlestakov. aiaşə ħħap, afəp bziakua sara daara
bzia izboit. işsouhara, ecə saxıuəxuapşuaz, iaħa uuayə
kħəwəzla zban, içabərgzami?

artiomii filipp-ipa. uəs akuxap, aai (pətrak
dʝəłom). izaazarəzi, guək-psək ala, auəs zueit, xəeig-
sara səzdərzom. (istul dnaxanə dənıdpalanə, ibʝə
ləçəkne) fouk uəs iəqam: iaħħap, arəpi apostaxəlap-
ıyo uəs iuzom, iuəskua eilatata eilaʝəup, apostə imya-
panago ałqukuə nikəłoit... uxala iguatf uərtkuə zegiə
şçabərgəu eilukaap. azbaygiə ubas aup dşəqou. iuəs-
kuə eilaʝnə ʝałara ddəkuup. ʝlar reizartakua rʝə,
əłukua təps iritoit. spsədgıəl aiorprazə isualnə isp-
xiazəit artkuə uləmħa itəsfranə; iara dəşpoubo uħo-
zar: dəsyəzəup, axa ialasxəui, iəqazfa baapsup, iləeıta
xərzamanup. dobyinskii ħa ara mal-uayək dəqou, p
ıynə dəndəłəmçər uara idər, dşəndəłçlagı azbayə ua
dəşpou uboit. dobyinskii ixuykuə zegiə azbyə ixə
uaxʝa irxagəłəup. ui şçabərgəu utaxəzar, skungiə
əğura usərgap. ipa xuyək dəqou, znza azbayə—də-
ıyo-dərʝa.

xlestakov. çabrgnə iuhoma? ui uəs iəloup ha sara amal giə sguə iaanagoməzt.

artiomii filipp-ipa. egiəi aşkolkua reihabə ha ihamou, zənzak ak iapsou uayzam. abniqia, aihabəra aşkolkua xlapsyəs dzəqarça səzdəruam. aƣar zəryafaşa, ibqəzxsə ada ak dirço ubaşam. uərtkua zegiə uaj izlauashozi. axa zegiə lquək iančanə iuəstar qamlari?

xlestakov. azəmana, kĩaadk iançal sguə anƣəonua, ubas aƣqarxukua rƣə znəu sapxiar, jgia sguə arƣəxoit, guaxuas iqasçoit. uəjla sxamštəil

artiomii filipp-ipa. zemlianika.

xlestakov. uəs akuqquoup, aai! zemlianika, zemlia... işsouhara, axuykua uəmou?

artiomii filipp-ipa. işpa səmam! xu-yək səmoup, yəqa şta idəukuoup.

xlestakov. idəukuoup uhou? izakuəzi uərt?..

artiomii filipp-ipa. irəxizəuzi uhaşama, uxaçkə!

xlestakov. ui akuən aai, irəxizəuzi?

artiomii filipp-ipa. nikolai, vania, liza, maria, perepetuia.

xlestakov. ui zepşəqam.

artiomii filipp-ipa. şta scalap, uaha aamta uggara, sara isəkunagam, isəkunagaz saxəpoła zboit... (dieixərxuanə ddəkuloit).

xlestakov (diəcnaskioit). aamta aƣə uadayəm. ajabq siərkua souht. axa anuoua ubas dəryagi... ubas iəqakuou sahalar, jgia bzia izboit. (dnagejnə, al dnəlaxxnə ibqə iəkuirgoit) o, uara, eil! uəxiz sxamštəi?

artiomii filipp-ipa (dləynaşəlanə). artiomii filipp-ipa.

xlestakov. artiomii filipp-ipa! acxəraara uzsəmtari? amya saxiəkuz daara aharq qasçeit, pşəlqa maat uəzsmərpəsxri?

artiomii filipp-ipa. iusərpəsxri, aai.

xlestakov. işəstaxəz udəruazla, anja iəlpəxə uout. daara itabəup, daara.

abqbaqi aqərçra.

xlestakov, bobuinskii, dobuinskii.

dobuinskii. sƣəusərdəruəit: ara iafaguətəu, piotr ivan-ipa dobuinskii.

bobuinskii. amal uayə, piotr ivan-ipa bobuinskii.

xlestakov. aai, uzəmbaxei. uara naxixi ikahaz uoumi? upənça spaqou?

bobuinskii. itabəup, uxaçkə! iyeimassə iceit, ha zənza ibziaxt.

xlestakov. ui zepşəqam. daara sguə iaxueit... (aarləsnə drəzçaaueit) para ləmazar?

dobuinskii. aparou? işpa, apara uhou?

xlestakov. aiei, zkıqa maat rəpsaxra.

bobuinskii. ui aqara səmam, anja inəs, işsəmam. piotr ivan-ipa, uara iuəmazar?

dobuinskii. map, ara isəmam, sparakua eidkəlanə qara istoup.

xlestakov. ui sheit ha, zkıə nazamzargiə qaloit, l-maatk rakuzargiə izgoit.

bobuinskii (iqəbakua dərtapşueit). piotr ivan-ipa, l-maatk uəmazar? sara yənyaja maat roup isənou.

dobuinskii (ikıaad para daxuapşua). yajei-xuba ico aup isənou.

bobuinskii. ckıa ueimdef, piotr ivan-ipa, uarəna qəba aqıaxı acarta amoup. uparakua uaxı itampəzaait.

dobuinskii. iaxıtlakuazgiə spşaaıt, axa akgiə səmbeit.

xlestakov. zegiə dara roup, zkıə ha aasƣaləla işheit, xənyajei xuba maatgiə paroup, zegiə paroup (aparakua rəmixəueit).

dobuinskii. ak azə suəharcə sguə itoup! axa izguəonrəu səzdəruam.

xlestakov. izakuəzi?

dobyinskii. izakuu ha xuyək imaza uəsta
iəqoup, spa eihabə dənspoula dɔaləit, dɔazɔagɪə
ui aup: aguərgɪən sxasçaanza dəiit.

xlestakov. ɕabərgnə iuhoma?

dobyinskii. uaha hafa amam akuəmzar, spa-
ɟɟia ioup, zakuan ykuənk leips dəupxiazarəpa dəqo-
up, axa rəcharas iəqala, agurgɪən sxasçaanza dam-
xaiit. ita iəstaxəu eiləukaait, zakuan ykunnə, səjla
iəjlənə dɔalarə staxəup.

xlestakov. azamana, iəjlazaait, uəs qaloit.

dobyinskii. ui izəɟɟia aguərya uasərgar sta-
xəm, axa uayə drəcharəpə dəqoup: ɟɟia iguəeilə-
xra bzioup. aja emnalakua apqəhə ɤəla ihoit.
iəlapɤ nazkupsəz inapə iqanəcoit. piotr ivan-ipa ekia
idəruet ui iəqazlakua.

bobyinskii. iɕabərgəup, aai, iguəeiləxra ɟɟia
ibzioup.

xlestakov. ibzioup, ibzɪl ui sara atəp iəkus-
ɕap, iaxianaalo ishap... sguəoɪuəit, atəp ispakusə-
mɕaraha... (bobyinskii ixə nɪəkuknə) uara akər sou-
homa?

bobyinskii. ispasəmho, daara suəharacə sta-
xəup.

xlestakov. uzsəhozi?

bobyinskii. inashə uahuou, uxəɕkə: peter-
burg utəp aɤə usnellagɪ, iaupəlalagɪ az dneilumx-
kua, dxuə, ddəu, denral, daho abri akalaki aɤə
dənxoit piotr ivan-ipa bobyinskii ha səzrah. iuxou-
mərštəkua: dənxoit piotr ivan-ipa bobyinskii ha.

xlestakov. daara ibzioup.

bobyinskii. ahəntkar ixata dəupəlozargɪə ijə-
mzakua isəziah, abri akalaki aɤə dənxoit piotr ivan-
ipa bobyinskii ha.

xlestakov. daara ibzioup, daara.

dobyinskii. gubəanmxaait, aja uaharfiit.

bobyinskii. gubəanmxaait, aja uaharfiit.

xlestakov. map, map! iaxipaiho, sguə aatər-
ɤəxəeɪtəi (aɪaqənza drəcneɪuəit).

aabəpi ajərɕra.

xlestakov (iəmacara).

xlestakov. ara aɟinuaa rajayəzaap. uərt rəqaz-
lakua rəla, sara xlapɤəy dəuk sakuu qərfoit ha sə-
qoup. aiaɤa hhap, ecə eikuɟa ikasəɟt. iabəpi arnə-
gkuou, rdarakuəcax! səzpɤəuzi, triapoukin iaxɪ, pe-
terburgqa iquək sɪtəroup. ui agazetkuei, azurnalkuei
astətiakua rzəɪfɪloit. art rəzbaxu iahar, gazetk ianɪ-
rkuasalaɤt. osip, osip! ua kiadkəi, aɟerniləei sətɪ
(osip aɪ ixə aakələrhhanə „uajəɟɟia“, ihoit) triapoukin
iəbz uəoɪu iəkufəait, iab dzxɤaz iakuzar dieigzom.
aparagɪə bzia iboit ui amcuər. anɟa izə iahhap, ara-
pi aɟinuaa, daara iuaa razkuoup, ui sguə iaxuoit.
aparagɪə sdərpɤsaxt, uigɪə ɟɟia irqəsfoit. hai, spara-
kua spɤxiazapɪ! zaqa sətətagɪə səzdəruamei. art azbyə
isitaz roup, uərt xəl maat əqoup. art axəlɟiə apostə-
xəlapɤyə isitt, uərt fət, bɟɪə, aatə... ari zakɪ parouzi
asɤa axɪtəta! aatə, jɪə... hai, hai, zkɪgɪə ireihaupei.
hai apsra uourgɪə, macala sparakua zgaz akapiɪən.
ita qara usɤahuandal amaca asɪa zəpɤraz usərbarən.

ajbəpi ajərɕra.

xlestakovi, osipi (osip aɟerniləei, akiaadi iəma dləeiueit).

xlestakov. uara, haiuan, umboi sɤrədərɕəla,
sxuə ɤəqarɕa?

(ayra dalagoit).

osip. ui alah iqfoup, axa iurəu udəruou, ivan
aleksandr-ipa?

xlestakov. iurəuzi?

osip. ita ara ualɕ! anɟa iəmaɤoup iɤeioɪəu.

xlestakov (dyueit). ui zakɪ gazajouzi! izban?

osip. ubas... ui aqara hɪalaxarəzi, yə-mɤqa uləei-
yeit, iazxoup. urəkuonɟanə uəkuɕ! „eskiəngɪə am-
qub azə aanagom“, rhoit, dəɤaz daairgɪə qaloit...
ivan aleksandr-ipa anɟa, iəmaɤoup iɤeioɪəu, ara aɤə
zamanakua rəmoup, hakuəuəjəa hargoit.

xlestakov. uşaquəçra, dəvə pətraamtak haqazait, uatə hcar, uatə.

osip. ivan aleksandr-ipa, anja inəs hədəkular seionəu, uatənza hzaangəlarəzi! çabərgnə hatər dəu uəkürçoit, axa iaarlasnə hədəkular iaha eonəup. aiaşa hhap, azə ixyaflanə urədərəkəlt... uabgiə asqaamta amyə iəkuzərxazi ha dguaar qaloit. aʔə zamanakua rəmour, hakuonəjaa aup hşərgara!

xlestakov (ayra dəvəup). ibzioup, ibzia. znə abri sikuə apostaxi iga, uanaaua hazlacəşa rəmxnə iaaga. iuaşhə uahuama, urəlapşnə aʔə bziakua rəmx! afiton xışja uəs səzrah: maatk-maatk italoit, afa axəuha iho, dəkurqia dəjgozarha... (ayra dəvəup) uaj dəzbo qəsloit triapoŭkin,—dşəqyo iəzax qalaşt...

osip. ari azə iətanə dsəftəp, sara haməpakua neidəşkəla-aaidəşkəlap, aamta başa iahjcar açkəs.

xlestakov. ibzioup. ua ajəmza şzaagf, uara!

osip (ascena aftaxi djajoit). o, uara, ei! ari aikuə apostəvə iga, apostaxəlapsyə parada iuədkəl ha iah, nasgiə, ah izə x-ʔək zçakəu afiton... ah mya kiəra iteiua ha rah: iəmya-kiəra akazna işalçua adərri rət. iaalasəmxar, ah dəşguaaua rdəraait. znə uaangəl, aikuə xəiam.

xlestakov (ayra dəvəup). uaj ui daxitougriə zdəruada „aposta-mya“ aʔə akuu, „aquəd-mya“ aʔə akuu? lassə-lassə itəp ipsaxloit, iuada akiəra abza mlasakua. iəkula-iəkumia „aposta-mya“ axızala idəkusçoit (ikonvert arkənə iakuiyueit. osip ajəmza ləigoit, xlestakov akonvert eidəiryabloit. ui aamtazə derzimorda ibtə goit: „uabaco, apəça bard? uayə dlauməftən rheit axiəsha umahuei!)

xlestakov (ilqugriə osip iitoit). uəst, iga!

atuqarja (rbtə goit). hauft uara! haşpouməftua: auəs hamoup.

derzimorda. naq uca, naq! uayə diədikəlom, dəjoup (rəftəbt onouaxoit).

xlestakov. osip, ana iəqalazi uara? unapşəf, zakū bŭkuouzi igo?

osip (apengər dkəlpşueit). tuqarkuak urbar rta-xəup, axa akvartalxiya ilaiftuam. rkiaadkua rqiəit, uara iuətar rtaxəzaap.

xlestakov (apengər dnəlagəlanə). izakuəzi, dadraa!

atuqarja. hrəchaufap ha haait. haikuə bonəc-kua uədkəl, uxaçkəl!

xlestakov. iauitə. iauitə! iləeiaait. (osip ddəlçueit, apengər aʔə rəikukua rəmixəueit, ak aaiçəxnə dapxiəit) „zehaqam auayə dəu laşa, afinansp izə. atuqar abdulın iqnəp...“ iiyua zakuəzi mlan, as qingriə əqamei!

ajabəpi ajərçra.

xlestakovi, atuqarjei (ahatakua rəla ayəi, afakar xkuei rəmanə).

xlestakov. iəltaxəuzi, dadraa!

atuqarja. ukəlt haguşrazə haait.

xlestakov. iəltaxəuzi... iəltax?

atuqarja. uahzəlpəxa, uxaçkəl! başaza aqa aaboit.

xlestakov. iizərboda?

atuqarja azə. zegriə zərou akalakixə ioup. ui ieips kalakixə dhambazact. hguə hazlairgakuo zegriə kalamla uayə izəyrəm. hanirjeit, akər haqaxəuma. izxarou, izxaram ha uayə deiləixzom. uzakia aankəlanə „əə... atatar“ ha iərxəq-xəqəu dalagoit. anja inəs, anja! iahatər zlaambo ma akrəqandaz, izlaadərualə hʔeiʔkaanə haqoup, ihaiho akə haxəpom: iphəsi iphai rəmaʔa hjigoithagriə akər zhoda. qah, ui izxaxəuama, anja, anja! adkian dləynalanə iaai-pəxiafəz iəma dcoit. aqəha ibar: „ei, uara, ari qəha bziak aup, aynə isəzgəeif“, ihoit. iumgar iəuurəzi, yənyajei jaba arlən əqazargriə iugaroup.

xlestakov. çabərgnə iuhoma? hai, raja duayə pxamfazaap!

atuqarja. anja inəs, anja! ui ieips kalakixə dhambazact. ixə hşnəkupşlagi, adkian iynou şahja-xəuaz uaha halam. dalapşəxəuama, arŭkuatqia axigəlou inapə rəlhənə iʔə iteiho dalagoit, hadkian

çagələja irapalanə iərmfo rzaargza zegiə... iəra amş
azə ihamou akə haigzar auəqalo, ihamou zegiə rxkə
naagoit, dnuazar dəprapa, axa dpxəuma, inaham-
gac aup dzəftou. iaaurəzi, anagara haşəup!

xlestakov. uəs akuzar, ui dərhyəzaap!

atugarja. anja, anja, mcrak salam! map-ypar
zhaz, ar iəkusçoit, ma iynə dlynaknə „sara uəspqom,
iarbanzaalagı ak ala, jala-ɣəla usərguaqəuam, ui aza-
kuan isnatom, ua uynapaz, axamsa uəsərkəp“, ihoit.

xlestakov. hai, qouft zaku uay louzi! uəs iua-
zar sibraqa dəftəup.

atugarja. uara uahamta daxıhpərnagalagı dah-
pərnagonda, pətk dnahquəgala. htənxa dəu, uxaçkə,
uxə iapalanə iuədkəl hahatakua irtou ayəi hlakar xə-
kuei, yeiqəka hasabla iuzaagaz.

xlestakov. qah, qah, iguə ɣəɣeit, sara açar-
təşa zgazom, xəɣa maat uəs apsaxra səltar, qɣara
lətanə izgoit, ui cxəraaroup,—uəs bzioup.

atugarja. zepsəqam, hguəorəta! (aparakua jər-
rgoit). xəɣ zmaɣouzi! xuəɣ uahtap, hpsə ɣəuxəuanda.

xlestakov. apsaxra səltar, ajakgiə akusçom,
izgoit.

atugarja (arazənɣə ɣanax iançanə apara iznar-
goit). iznəugıə uədkəlanə iga, uxaçkə, iaha guaxuas
iqahçoit.

xlestakov. iabərgəuzi, iznəugıə zgəp.

atugarja (lleixərxuanə). iqalozar afakartragıə
rəczaaiɣ.

xlestakov. map, işpaqalo, sara açartəşa şpaz-
go...

osip. uəs zəuhozi, uxaçkə! izumgozi? irəmx amy-
an akə iapsaxap. iaajg araxı ɣykuei, hlakar xəkuei!
iaajg zegiə, uərt zegiə maɣoup. ui zakuəzi, ɣapər-
xuouma? iaajg ayapərxuagiə, amyan akə iamapaxap:
hɣəuardən pɣər ialaɣahamhoi.

atugarja. uara uəlpəxala, psəxuak hmour, hanir-
çoit, uxaçkə; nas zənza ixuura htalar akuxoit.

xlestakov. ləmɣan, ləmɣan! ui sara itəp dəkus-
çap. (atugarja coit, phəsk lbɣə goit) „azin uəztada

sara səlaməltra? uara uxataɣqıa ua sləeir səuzaşşueit.
uşpa səguo, apxamfa, şɣə suərceit!“

xlestakov. zbɣə go uarban? (apenqər dnadgə-
loit). iəbtaxəuzi, nan?

yəqə ahsakua r.bɣə. hrəchafa, hrəchaup,
znzaɣək uahzəşəry.

xlestakov (apenqər aɣə). iaatəft, iləeiaaiɣ!

ajeizapı ajərçra.

xlestakovi, axıəi iphəsı, aficer iphəsı.

axıəi iphəs (ɣəlarquzanə dieixərxuoiɣ). anja
dsəma suəhoit...

aficer iphəs. anja dsəma suəhoit...

xlestakov. ɣara ɣzaku hsakuouzi?

aficer iphəs. sficer phəsup, ivan siphəup.

axıəi iphəs. arapı axıəi iphəs soup, isəp-
xioit fevronia piotr-ipha poşliopkina ha.

xlestakov. baagəɣ, di, az ɣjaja znə. bara iəbta-
xəuzi?

axıəi iphəs. ukəlt saguəşrazə saait, akalakı-
xə şizaşşueit. ɣgia-məɣgia iəqou zegiə ixə aɣə ikələi-
garazə anja siəhoit! ixşara, ixə pxamfa, iab ialja,
iab iahşja zegiə xatəlxu anja irəumtan!

xlestakov. izakuəzi, izakuə?!

axıəi iphəs. şxaça ixə sanə, soldatra ddəkui-
çeit, zənza ixutamkua, guaola, dəiftit, apxamfa,
zakuanlagıə iəltra dəzlakuitəzi, dtaajoupei.

xlestakov. ui ieipş iəqaz auəs şpaqaiçarəz?

axıəi iphəs. iqaiçeit apxamfa, iqaiça; narɣgiə-
aarɣgiə təp anja iəumtan! iab iahşla lpsə tazargıə,
ɣgiamzar bzia dakumlaait, iab ipsə tazargıə, psəlaɣ-
gia iouaaait, əə, apxamfa jla! soldatra acara zəkunagaz
aterzə-ipa iakuən, aterzə açartəşa akalakıxə ianiita,
daankəlanə atugər-phəs panɣeleeva lpa dsəftueit ha
dalagəeit, axa uigıə xpaqa top ayuha akalakıxə
iphəs ianlzənaltei, daarquaçən sara səşqa dkədhalt
„iəlabxəuzi axaça? dəzlabəmaɣouzi şta“, iheit. dsə-
maɣou dsəmaɣaməu sara izəmdəruei, iara apxamfa

iuəss ialouzi! „donəqəup bxaça, makiana akgiə imza-
czargiə izaranə dəqoup“, iheit. „sənpa dənxcargiə,
hapxia soldatra dərgoit“, iheit.
sara xaçada ispsəxuozı, ui dloup azə uəs iheit
akumzar; sara səmüədoup, ixə, ixşara alaşara dəu
rjmayxaait, akuəqma! ianxua dəqazargiə... ubas...
xlestakov. ibzioup, ibzia. bara bzstouzi?
axiəi iphəs (ddəlçueit. daxico) suxoumrstən,
sguəorəta! srəchafa!
aficer iphəs. akalakixə sizəşşueit, sguəorəta!
xlestakov. ahə, izakuəzi? iaarkiaφnə balaɣajaf
aficer iphəs. sipqəeit, suəkuxşoup!
xlestakov. işpaqala?..
aficer iphəs. ahsakua aqarməki aφə eisən,
apolicia aaiaanza haailarguan harpqəeit: yəms, xəms
sar səkuloməzt.
xlestakov. nas lta işpaaura?
aficer iphəs. lta iəqahçaxəuazi! axa uəlpxala
aştraf sitarəpa dɣalar, apara qara akə iaasəxuap,
səzkułaz srazqən, iaaurəzi.
xlestakov. ibzioup, ibzia! bca, bca! ui lta sara
izbar. (apenqər napkuak alqukua rkə iaakəlhhoit).
izuəstkuaxda uərt? (apenqər dnəlagəlanə) istaxəm,
istaxəm! iazxoup, iazxa! (daadçnə) sguaxə pərçeit,
rdarakuəc nçeit! osip, ilauməstən!
osip (apenqər dnəlagəlanə). ləkuç, ləkuç! iaxia
lta iaamtam, uajə laa, uajə! (al aatueit, dləynaloit
az palta auk ilnə, izakia rbabaza, ikiəl xyaanə, izor-
giə φahanə, dəpa foukgiə iara iəstaxiqə rxabar uayə
iboit).
osip. naq uca, naq! uabaco araxı (inap iəmgua
intarououuanə diəguənə ddələicoit).

ajayapi ajərçra.

xlestakovi maria anton-iphai.

maria anton-ipa. uənan, qbeit!

xlestakov. bzərlazi, di?

maria anton-iphə. map, səmlazeit.

xlestakov (dləmça-kuaorφaorəua). di, bara sşə-
bpxiazə jgia sguə iaxuanə səqoup. azin səmazar,
sazçaayəup: bcaracə iabakubkəz?

maria anton-iphə. qargiə scazoməzt.

xlestakov. izban, qaragiə bzəmcozi?

maria anton-iphə. san ara dəqaz qəslan...

xlestakov. qargiə bzəmcazoz uayə iahar qa-
luou?

maria anton-iphə. supərxagaxt, auəs dəukua
uxə rəlan.

xlestakov (dkuaorφaorəua). bəlakua axpşəlara
auəs dəukua uxadərştueit... bəspərxagazam, axa saai-
guara baxiəzbo, jgia guaxuas isəmour.

maria anton-iphə. qəm, uara stolica bəztoup
iuφou.

xlestakov. bara beips axırɣaja lə dəpa bəz-
lak ala səspajajo. askam bəkuɣa şhar, şpaqalara?
axa map, bara eiouəu akuən ha, askam zlabarəs-
larəzi!

maria anton-iphə. şparəu səzdəruam... scar
ha akuən (dɣoit).

xlestakov. byavra axaaja axiəkukuo izeps-
rouzi!

maria anton-iphə. usxəyqoit aup! aprovin-
cia uəa alaf haluxəueit.

xlestakov. pətraamtak, səbyavraxa səqanda,
bəxuda xuçəş snakuşa-aakuşar, zaku nasəp dəurazi!

maria anton-iphə. uzlaɣajo sara iszelmərgə-
eit, qavrak acpə uəmour... iaxia hamş iaqazəlouzi
mian!

xlestakov. di xaara, bpəi iaczgo mşgiə əqam,
dəpakgiə.

maria anton-iphə. alaf hərə uəquəçnə... gua-
larlagas ajeinraalakuak salibom ianəuçar, jgia iuqəs-
lon. çyazmam udəruazar akuxap: uərt ajeinraalakua.

xlestakov. di xaara, bara bzə isələmşara iəqa-
uzi! izepsra ajeinraalakuouzi iəbtaxəu?

maria anton-iphə. izepsraaalaki, iφəcəu
bzioup.

xlestakov. ajeinraalakua zakuəxi! zaqa btaxəu zəmdəruēi.

maria anton-iphā. išsouhara, sara iszəuykuozi?

xlestakov. uaj uərt szərhozi, sara uəsgia izdəruēi.

maria anton-iphā. sara, uərt ajeinraalakua jgia bzia izboi.

xlestakov. bzia ibbozargia, imayzəmkua izdəruēi. bazəzəryəf abri bguə iaxuoza: „hai, uara, auayəpəysa iuəkunagouma uəlahi eikura, anja ixarou-pər!“ ubas egiərtgia... uərt zegia uaj isgualazərtozi. uərt zegia irəlahxi, uərt rcənxuras səbziabara bəstap. blakta zənza selanagəi... (iskam lara laxi dnaxoit).

maria anton-iphā. abziabara uhou! ui zaxizəu sara isəzdərzom, zənza egelesmkaact... (lʔənaləstxoit ləskam dšəkuəpou).

xlestakov. di lašara, xuyə-xuyə naq bzeixoz? haizaaiguanə hʔar iaha eionzami!

maria anton-iphā (lʔənaləstxoit). izataxəuzi haizaaiguara, haijəxarazargia qaloit.

xlestakov. izban haijəxaranə? haizaaiguazəroup.

maria anton-iphā (lʔənaləstxoit). izataxəuzi uəs?

xlestakov (iskam dnaxanə). bguə baioi aup: baaiguazam, bxaroup, baaiguazargia bxaroufa bazxuəc. di lašara, nasəp dəus išpaspxiazarəz, bguə dərəuəuəlara azin səmazar.

maria anton-iphā (apənqər axi dnapsueit). izakuəzi, akə prəzia stəbək mgəei? xetəu, dəpəpsaau?

xlestakov (lɣaxər daguznə). aai, xetəpəpou. maria anton-iphā (iaaljəmoixanə dyagəloit). nəx, as xuartam... ari apxamlara iaəup!

xlestakov (daankəlanə). di xaara, satabəmčan: bəbziabara aup iszərua, bəbziabara!

maria anton-iphā. provincia pʔəzba gazak dəzbeit ha... (sijcoit ha ddəkuloit).

xlestakov (dməftəkua). bəbziabara aup, bəbziabara, sbaxumarueit aup. maria anton-iphā, bəmguaait! btaxəzar satabəmčan ha sfamxəsgəlanə sbəhap (dʔamxəsgəloit). satabəmčan, satabəmča! sšəfəmxəsgəlou bbuou.

ajaxəpi ajərçra.

iəqaci, anna andrei-iphāi.

anna andrei-iphā (xlestakov dšəfəmxəsgəlou anəlbəlagi). dida xsa, iəzbozi!

xlestakov (dyagəlanə). hai, ayəstaa saba-iryafəi!

anna andrei-iphā (lpha laxi). ari zmaanouzi, dixaait? iəqabço zakuəzi?

maria anton-iphā. san, sara akgia...

anna andrei-iphā. bəspərckia uajəpəia... ib-mahai? səlapş bʔəçəbmərta, apxamfa!

maria anton-iphā (lələoierzkua rəckio). satabəmčan, isxaraxi, axa syafəit.

xlestakov (dnaxiapšta). ari largia iləbargəuzi, dɣgiazam, sdin anəs! (dləfəmxəsgəlanə) di, bxačkə, bəbziabara amca snarkəit bəmboi!

anna andrei-iphā. iəqauçozi, uşpəfəmxəsgəlo! nəx, ugəll, ugəll! ara adəfmagia daara ickiamei.

xlestakov. map, apstazarei, apsrei rəua isapəblo zdəraanza sfamxəsgəlazaroup.

anna andrei-iphā. qəm, lašara, sara uara uaja axə axico szeləmkəait, sajəmyafəzar, spha izoup uzsəho.

xlestakov. map, bxatəpəia bzia bəzboit. spstazara bnəpəpə iəqoup, sanbədbərpəgia adunei sjəzt aup. sguə txixiua bəbziabara saftoup!

anna andrei-iphā. iušho uahauou, qəm-laša, sara staəpəup, sxaça dəqoup, uara səzlaueməpəuzi!

xlestakov. ui uadayzam, abziabara iəqanamço əqazam. ajəgia uəs ialoup: „azakuan ui hnatom, axa abərça axi hnaskiəp“ ha. luanəp sguə txixiua bəbziabara sahoit.

ajip[pi] ajərçra.

iəqaci maria an[ton]-ip[ha].

maria an[ton]-ip[ha] (dəyua daaynaxxənə). san, sab aranza... (xlestakov dšəfəmxəsgəlou anəlbəlagi) dida blaatax, iəzbozi!

anna andrei-ip[ha]. izakuəzi bara? iəbbazi? iəqalazi? dabəpi xətiqiu! dšəqi-šəqio daakəlsxt, acguə abəla iəlxəz eipš. izakuəzi qafəpəs iəbba! asabi agar iəlou diyəzoup. jaa šəkusa iəxəueit ha, amala-giə iuzlədkəlaşam. ita bxəi, bəxsəyəi beikuitnə ban-baqalo, bara? bəphəzba aazoup ha bara azə izləbədi-kəlarəzi. ita bara banba uayxo!

maria an[ton]-ip[ha] (ləlaotərkua ləkuaaşo). san, iəldəraauazi, iszəmdərt...

anna andrei-ip[ha]. bara bxə zə tazam. itpšša iəqoup. liapkin tiapkin-ip[ha] loup bara bzəpšua. ui lças bara ispastəbxəua! akər bdəruazar, bara ui baa-həngiə bləxuampšroup, bara bəzəpšəša ban soup, ui lakuəm. ban lçkar bəlafar, buayxar.

xlestakov (maria an[ton]-ip[ha] inapə aankəlanə). anna andrei-ip[ha]! hara habzia-ebabara nagzaxaracə bhakunəha, bzin hat!

anna andrei-ip[ha] (uaməla ibanə). uara ari lakuzma?

xlestakov. işəbtaxəu, spsə bnapə ianəup!

anna andrei-ip[ha]. iəu, aguəmxa, ibəmboi bara abzaməqu bzə asas bzia dšəfəmxəsgəlanə daxisəho, bara xagaças bšəqi-šəqio bəynaloit. uajə map skər akuən bara ibəkunagoz: bara axtqia, as anasəp zla-bəkunagozi.

maria an[ton]-ip[ha]. uaha uəs zuzom, san, dəpəznə izuam.

ajoxup[pi] ajərçra.

iəqaci akalakixəi (dxəp-xəpua daaynaləit).

akalakixə. uxačkə sara sceit, jgia psəfa səumtan! xlestakov. iuəxizi?

akalakixə. atuqarja səjgia uarht, axa uərt iərhaž ala abzagiə šcabərgəm, sənəməs iamaɸoup. ajlar zjo, rja rxəzxəua dara roup. aficer iphəs iual-həzgiə mcəup: sara sakuzam, ui dəzpqə, lara ləxə ləpəqəit.

xlestakov. qahanəm ltəpup, aficer iphəs, sara uajə ui laxa səmouma!

akalakixə. ixoumçan, ixoumçal! uərt zegiə mc-həjoup. uərt iərho, ara asabiɸaɸqia ixarçom. rəmcha-razə, akalaki aɸə irməsənə iəkudərgəlxəit, axa ipxa-lom, iərhaç rhoit, reipš pxamfa, upšaalgəiə dəu-başam.

anna andrei-ip[ha]. uara, ivan aleksandr-ipa, ihəpəifa ahamta udəruou! hapha phəss iəxə dəpəiseit. uajə ubri azin dəhoit.

akalakixə. nəx qəbəstt! nəx!.. delagəit ubuou ari aɸhəs! ari iəlho datoumçan, uxačkə, phəs bzamə-qufa dəqoup, langiə uəs dəqan.

xlestakov. izaazarəzi, ip[ha] dəsguəpəxəit, dsəltarazə stəhayup.

akalakixə. sara ui səzxaçom, uxačkə!

anna andrei-ip[ha]. iuarho uləmha itamloi, uara!

xlestakov. xumarra qəda ishoit... sara ui lbzia-bara selanagar qaloit.

akalakixə. ui eipš ahamta sara sapsam, egisəz-xaçom.

xlestakov. ui aɸhəzba danaasəfəmta, ijdərua-zaait xərzamank aɸə sxə škəlzgo.

akalakixə. isəzxaçom, uxačkə: uahxəyqoia sguə iaboit!

anna andrei-ip[ha]. dabəpi uayə kabadou, iəjla nqəit! argama iueiəho xaumçoi!

akalakixə. isəzxaçom, isəzxaça.

xlestakov. dsəlt-dsəlt!—sara uayə məxiɸup, iəzmguəouira əqam: sɸəsfər, auəs iəanaxuap, azbja lərxxo ləmzaap.

akalakixə (inapkuə ayada iyarxanə). ia, anja suboit akgiə šsxaram!—uzsəzguaauazi, uxačkə! uara işutaxəu zegiə bzioup! sxə atəp iəkuqiafa iqaləit...

iəsho, iəzua sakuitəmla, as uajə ada saadəriŋtei
sqamlacŋ.

anna andrei-iphə. azin rət, urəkunəha!
xlestakov (maria anton-iphə diəma akalakixə
dənidgəloit).

akalakixə. anja dīəkunəhaait! axa sara akgiə
sxaram! (xlestakovi maria anton-iphə ebaguzueit,
akalakixə dšanxa drəxuapsueit). izakuəzi iəzbo, pxə-
zəu, labʔaboul (iəlakua inapə xəifəloit). eibaguzəŋq-
oit! hai, dadxəeit, eibaguzəŋqoit! dmahəuŋaŋqia aup!..
(ibŋə yarəuəuəuə dəstəpə dalagoit). hai, anton! hai
anton! hai akalakixə! abar ušəmgueəuəuəz uuəskua
šəbziəxa!

ajafŋi ajərçra.

iəqaci osipl.

osip. aʔkua xəioup.

xlestakov. ahə... ibzioup... uajəŋqia.

akalakixə. iŋpa? uconəu?

xlestakov. aai, scoit.

akalakixə. uanbaco, iarbanəu... aʔhəs, ayara
hə ak uħazla səqaneit?

xlestakov. iaarlasnə sənŋŋqioit, sab iəfa tahma-
da beiak dəqoup dəzbaŋt, iəxiak aup, uajə sgeŋueit.
akalakixə. unqəlara hazlakuituzi, bziala uge-
ŋaait.

xlestakov. iŋpouho, iŋpa, sara uajəŋqia... bəms
bziaxt, səxaara... seilaŋoit, aħaŋagie sakulom! abziara
azə səps-atəyral (inapə iguzueit).

akalakixə. amyaxi iəutaxxara akər əqazar? xu-
ŋək apara uŋmayup hə səqoup.

xlestakov. nəx, aguərya uzasərgarəzi? (daa-
xuəcnə) çabərgnə qurəŋkuak staxxar qalap.

akalakixə. zaqa utaxxarəzil!

xlestakov. jaxa yəi sumtei, yəi shou pŋəi,
ianupxiəzoz iuŋeilagazaap, axa sara uara uŋə sta-
xəm, uajəgi ubri əqara uzsətar, aaiə egienəzoit, axə
xŋa, ačəxu xŋa.

akalakixə. uajəŋqia, uxačkə! (akalakixə, akiaad

para ŋəriɡoit). urəzqə bziazaap, reiha iŋəcəz akiaad-
kua šuəkula.

xlestakov. iŋəcəkuəŋqioup, aai (aparakua iəm-
xnə daxuapsueit) ari uəs bzioup. apara ʔəc apəxia-
lara anasəp ʔəc iəzħami?

akalakixə. aai, iəzħaŋqioup.

xlestakov. uəms bziaxt, anton anton-ipa! ab-
ziara iszuuz, amaç anja isiruaait. guəkala iŋəsho sxə
mst, ara eips dəʔaqara əpsəla sərəmhŋt, srədrəmkəlt.
abziarəzə, anna andrei-iphə! səxaara, maria anton-iphə,
bziala haikuŋaait! (ascena idəlçueit).

ascena aŋtaxi.

xlestakov. spsə amaaləki, maria anton-iphə,
abziarəzə!

akalakixə. ari aŋton, aoiuə macara auma iənəu?

xlestakov. egiaurəm, aresor zmou sxə snarxiueit.

aŋtonxiŋa. ʔru,—ʔru...

akalakixə. ma uəs ak akurŋəndəz, auarhal
aadsərgarən, uguə iaanagozar!

xlestakov. arxxara iəpsam, axa iutəxəzərgie
ibzioup.

akalakixə. avdoŋia! ua auarhalkua brəlapšnə,
reiha iŋəcəu, ijyan guə pšpəu qam uarhauk iaarlasnə,
iaagŋ!

aŋtonxiŋa. ʔru... ʔru...

akalakixə. hanbauzpsra, uxačkə?

xlestakov. uajə, ma uajəaŋtaxi.

osip. auarhau auma? iaag araxi, abra iakuç! aŋa
ariraxi iiağa.

aŋtonxiŋa ibŋə. ʔru... ʔru...

osip. ariraxi iaag, abra, abra! iəçagi araxi, ita
ibzioup! (auarhau inapala dasueit, iŋəcəiueit). ita uŋa,
uxačkə!

akalakixə. mya bzia uəkulaait!

aħsa bəŋkua. mya bzia, ivan aleksandr-ipa.

xlestakov. san, abziarəzə haikuŋaait.

aŋtonxiŋa. ahə, sʔkua. ita iŋrə! (aŋŋa abŋə-
goit: xiar-xiar-xiarħa).

aparda.

axubaŋi akugələra.

akŋi ajərçra.

akalakixə, anna andrei-iphā, maria anŋon-iphā.

akalakixə. anna andrei-iphā, iŋpabbol! a? ari
eipŋ amalagiə bguə iautalaxiazŋ? izaku nasəpuzi mian
iahguədhalal! bdiŋ anəs iŋəbhara: ari ieipŋ auayə, abas
ixə hareifar ha pxəz ibbargiə ibzxaçozəu?... iarabi
qəuŋtt, zaku uayə siruzi hazlanagala!

anna andrei-iphā. aqaumbeit, uargiə, sara ui
sja ialaleiŋtei akər aaçueit. uara uouŋ əmbaŋ zba
ha, sara uəs iəqou auaa, uajə akuəm ianəzbo, san-
rəlcəlo.

akalakixə. barak sŋəbbarəz səbbeit, axa sar-
giə suayəuŋ ha sxə spxiazoiŋ. anna andrei-iphā, sxuə-
cər sxagaxoiŋ, barei sarei ŋta mŋəjyada hprəŋt, uəs
akumxari, baral? alah inəs, ŋta zənza ajyan axi hxa-
laŋt! ŋaagəl, dad, ŋaagəl! iszaŋŋkuaz, aŋkukua ŋzalaz-
galoz, sara pepŋ-ŋgia ŋara ŋxəwə ikəlzgar. ua zŋtəbŋ
go uarban? (akvartalxiŋa dləeiueit).

ivan kuzima-ipa uouma? hai, dad, ucanə atuqarja
usəzrəpxel. uərt ag-məgkua, azəŋŋra zepŋrou dsərbap
sara! əə, auria xŋakua! ŋta iəçora pəŋŋar ŋabacoil! uaj-
raanza ipçkua rakuən isərkukuloz, axa uajŋta zakia-
giə izənsəŋrəm ŋabaco. uajəŋŋia ucanə, iszaŋŋkuaz
zegiə aŋquə iançanə iszaaga. zegiə reihagiə, aŋŋja
aŋkukua rzəzyuaz ŋzelkaa. ubri anaysgiə, zegiə urə-
lageŋnə adərri rət: akalakixə dəzkuəmgueiozoz ana-
səp alyrnə iəmçahait ha, izaku nasəpuzi ha iuzçaua
zegiə irah, ipha dərheit, dəzhazgiə dəŋbaŋa uayəm,
zeipŋ adunei dəkum ŋiakuu, auəskua zegiə, zegiə ŋi-
çapçua! urələhhanə ajlar idərdər, asarkialkua ŋrəs! an-
guəronaraxa, guəronaraxaŋŋiaait. (akvartalxiŋa dcoit).
anna andrei-iphā, bara iaxəbhaauazi, ə? nxartas ŋta
iabaltahxəua, ara akuxəuou pəterburg akuu?

anna andrei-iphā. hara ataxəuma, pəterburg
hamcoi, ŋta ara hara aangələlas ihamouzi!

akalakixə. pəterburgqa anakuxagiə, uaxi hai-
xap, axa ara haanxargiə iabargəuzi! ŋta akalakixragiə
hazharafəŋam, ə? anna andrei-iphā, iaxəbhaauazi?

anna andrei-iphā. uəs ŋakuu uzəmdəruazi,
zaku kalakixrazi ŋta ihəpəhfoz!

akalakixə. bguə iaanagozi, anna andrei-iphā,
ŋta aŋin dəugie ŋalxudamxar qalap: hamah iŋəbbo
aministrja drəvagəlouŋ, ahəntkar iŋgiə iara dgəlouŋ,
ainral ŋin sitargiə iəbdəruazi! iaxəbhaauazi, ainralra
aŋənza hzənəhazap bguaxuou?

anna andrei-iphā. nas iŋpauguaxuuaz! uŋen-
ralxo udərjar.

akalakixə. alah inəs, ainralra ŋbziou! aləntgiə
uguahpə ixərfueit. lənts eiouəuzi, anna andrei-iphā,
aqapŋ akuu, ajyan-guə pŋŋə akuu?

anna andrei-iphā. ajyan-guə pŋŋə eiouəm-
kua!

akalakixə. hai, aqabəmbəit, bargiə, aqapŋ iabar-
guuzi! ainralra ŋguazərpəxo bdəruou? qara carak anəu-
kuo: afelidəgerjei, adiutəntjei uapxia iəynə icoit,
aangələrtakua rŋə zegiə eikurəpŋəxaa idərgəloit,
akapitəntja, akalakixja rzaargza, uara uərtkua zegiə
iixiasgiə iugualəlom. gubernatork iŋə uneir, kŋaf uiru-
eit, akər uŋeicoit, akalakixə rəcha, uəsqan dŋapə-
rhapua aaçra davouŋ! ha, ha, ha! (dəuqoiŋ daara ak-
raamta) abartkua rzə aup, ainralra sŋeilahua, sab
ipsə anəs!

anna andrei-iphā. nəx, qouŋt, uara ubart
akahbal-zahbalrakua rouŋ zçra uəmoŋ, ugugie laxuo.
iudəruazaait, uajŋi hpstazala, uəsqan zənzaŋ iŋəp-
saxŋxo! uəsqan yəzas, ŋçəlayəs iəukŋa, uzbyə, alakua
rxxo idəkuu, ŋalara uzccaloi, ma zemlianikəei raku-
xo qəumŋaait. uəsqanŋi uara uyəzja naməsla eibar-
kəu agraŋja uha, egiərtgiə ubart irəvaquəlou rakuxoit.
axa, uara amcur, hurpxafar ha ŋtoit: znə-zənla ubas
ajakuak uŋəyrueit, uərt reipŋ aja, uərt auaa rŋə
zənzagie iuaħaŋam.

akalakixə. izpərxagouzi nas aja?

anna andrei-iphā. uankalakixəz iuhar iabər-
gəuzi, axa uapī apstazafei, aqazfei rpe xazup.

akalakixə. aai, ua y-psəzjlak əqoup rhoit:
astol išaakudərgəlalagi ufaçzə axuxuaña iaargo.

anna andrei-iphā. aqaumbeit uargiə, uara
apsəzkua roup zcpa uəmou! sara szəz xuəcua xazəup:
ua haynə, ynə eipsəmzaroup, suada aduxi fyə uyna-
namərgəlo, uəlapš eikuknə uzəynampšua iəqazaroup.
(ləlakua eikupsanə dfyueit) alah, iſpaxaau, iſpabziou!

aybapī ajərçra.

iəqaci atuqarjei.

akalakixə. əə! akuṭrəxiſkua, ſta iſpaṭho!

atuqarja (iləieixərxuanə). abziara uəmazaait,
hguəorəta!

akalakixə. ſta iſpaṭho, ſhəh eizadakua, iſkaf
daara ibziouma? ſbakua rəcpa ſaləmhəoi? əə, ſara asa-
muaruaa, arſənuua, iſzaſſuan akuu? abəjja, ahapaqja,
amſən erkiṭoukua! ſaſſuan? akər ləmçahau nas?
abaxta ſtaləmkəi, uəs afa iſfaait!

iſəxira jdəruama! iſblaxəç acpxi əçsərddəp...

anna andrei-iphā. anja, hrəçhaſa! zaku aja-
kuouzi iſpəçṭo!

akalakixə (dguaanə). bſaquəçra, ajakua rakuəm
sxə zloul iſahama suəskua ſəqou: ſara zpe ſaſſuaz
ayinuayə, ſpha dſigo! iſahama səmhei? uajſta iəṭho-
zi? ſta ſara!.. sara... ajlar ɣaja, abəjja...

axazənaſə f-nəzki maat ḥa akuandrat knə, nas
ayuha xuəçabaakua azkəlugon, yajaqa arſən azə iu-
taç azgiə ahamta utaxəup! uərt upsajakua egiərt
irdəruanda, nas uara iunaalakuo... ipaſ kəlyrnə dkəl-
sueit! ſtuqarəup, iſkɪəmsaait ḥa. „hara aamstja hrə-
vaquəloup rhaxp. uəamstaxəſt, aai... fu, uxə uxər-
yaal aamsta açaragiə imçoi, aſkol aqnə dərɣozar-
giə, dəzxpəqaaua, açarazə ſakuu idəruet. uara
uzpɣoda? uara uəpima aqanə uzəçixəua, auua rja
axəxſa uakumlar ḥa dſianə aup. aykuən ɣa tayə!
„jyanə iəqou hab“ mçazakua, auua reiçərsra dala-

goit. upaſ ançəls, uqəbakua anuərpə, uſxaurzzalt!
hai aḥaj, uouaadərxəua uara! ɸnak jaſ samuar axi-
tauərgua azə akuu as uſxarzzala uzəqou?

uſxarzzalaragiə uargiə sara uara uixiasgiə sgua-
laſom!

atuqarja (iləieixərxuanə). hyaſeit, anṭon anṭon-
ipa!

akalakixə. uſzaſſuan! uara aiçaquaquarakua
anəqauçoz iuəcxraadz? aha anəqauçoz ſ-nəzki maat
rəxu çla akusərt anəuḥa, ſ-maatk rəxugiə akumərz-
kua, uəmazakua xəzyadz, uara aqma zakia, sara sa-
kuzamzi? uəsqaſ auəs uasərbar ſibrqa uſagoz auu-
dərxəua! ſta iſpouḥo, a?

atuqarja ruazə. anṭon anṭon-ipa! anja iəlaçi
haut, ayəstaa hiryaſeit! ſta naxəs ak hſəçlanə iua-
harəm. iəutaxxalagi azə haxəioup, uajək laxi haum-
tan, hrəçhaup!

akalakixə. laxi rəumtan! uaj uara skalt uagu-
zueit. uazərguzuazi? uazərguzua umbol: sara spə
iagəeit aup, uara, anaməsda, uəsiaair, aḥənɣa səla-
kuahanə, kdəkgiə xəxi iſəkuṭnə uſəkuṭon.

atuqarja (iſapanənza iləieixərxuanə). hamcaxu
umərjan, anṭon anṭon-ipa!

akalakixə. „rəmcaxu umərjan“! uaj „rəmcaxu
umərjan“! uajraanza iſpaṭhoz? iſnaaloz udəruama!..
(inapə naqianə). egiaurəm, anja iəlpəxə ləmazaait, iaz-
xoup! sara ɣgia qſa azto uayəm, axa ſtarnaxəs uguə
uſəpənəz, uſəzɣahaz! ſpha baſa aamstak diəsto qəum-
ſaait: iſuəkunago unəqua... saja axə axico eiləukaama?
ſakar-xə xuɣəkəi, dəɸa ubas ſsa-məssakuakəi rakuu
qəumſaait uəsqaſ...

uca ſta, anja iəlpəxə uəmazaait! (atuqarja coit).

axpəpī ajərçra.

iəqaci ammos fiodor-ipei, arṭioml filipp-ipei, uərt rəſtaxiſa
raſtaçkovskil.

ammos fiodor-ipa (aſ dſaaxəçlagi). iərḥo xas-
çarəma, anṭon anṭon-ipa?! anasəp dəu xəṭnə iguəd-
halt rəmhei, mſan?

artiomii filipp-ipa. uayəpəysa imouc anasəp dəu uədsnəhaloit! išaasahaz, sguə ytpraa-ytpraait. (anna andrei-ipha lnapə ikəueit) anna andrei-ipha! (nas maria anton-ipha lnapə ikəueit) maria anton-ipha!

rastakovskii (dləeiueit). anton anton-ipa, iuədsnəhaloit! itənasəpxazgiə lərgiə, ipstazara bziaxaait, inçəra lərdaxaait, ipaja rxšara, uərt rxšara eiçayyə iəla iabaait! anna andrei-ipha! (lnapə ikəueit) maria anton-ipha! (lnapə ikəueit).

apfbəpi ajərçra.

iəqaci, kərobkini, iphəsi, liulikovi.

kərobkin. anton anton-ipa, anasəp dəu iuouəz uədsnəhaloit! anna andrei-ipha! (lnapə ikəueit) maria anton-ipha! (lnapə ikəueit).

kərobkin iphəs. anna andrei-ipha, anasəp ibouz guəkala ibədsnəhaloit!

liulikov. anna andrei-ipha, ibədsnəhaloit! (lnapə ikəueit, nas ajlar raxi dnaxiapšnə, iwxəçanə iəbz abtə irgoit) maria anton-ipha, bənasəp bədsnəhaloit! (lnapə ikəueit, nas ajlar raxi dnaxiapšnə iəbz iairhac airhaxəueit).

axubəpi ajərçra.

asasja rajazanə rforma mapala eilahənə (siurtukləei, frakləei eilahənə) znə anna andrei-ipha lnapə rkəueit abas hənə: „anna andrei-ipha“! „maria anton-ipha“! bobuinskii dobuinskii (al eiməkəua iləynaloit).

bobuinskii. iədsnəhaloit!

dobuinskii. anton anton-ipa, iuədsnəhaloit.

bobuinskii. lpxala ualgara!

dobuinskii. anna andrei-ipha!

bobuinskii. anna andrei-ipha!.. (ryəqagiə iaraznak anna andrei-ipha inlzanatrəslagi rəlxakua eidkšaloit).

dobuinskii. maria anton-ipha, (lnapə ikəueit) ibədsnəhaloit! anasəp dəu bguədhaləeit: axipə mapə-

kua bləbçalašt, apan xkə bziakua bəjlašt, xumarrala, yqarala aamta bgaranə bəqoup.

bobuinskii (aħaxa iəmtə). maria anton-ipha, ibədsnəhaloit, anja dəu dəlbaapšnə abeiara xəritnə ibəmçaijaait, aparagiə meigzaraxda, bpa mšgiə daabəait, abra dəkuzarəpa! (lnapə ilirboit). abra anarguəç dəkuzarəpa, əq! asabi djaajəua: uau, uau, uau ha!..

afbəpi ajərçra.

asasja dəryagix iməqzamkua iləinə. anei mariei rnapkua rkəueit, uərt irəstaləeiueit luka luka-ipei iphəs!

luka luka-ipa. azin səmazar...

luka luka-ipa iphəs (dəynə apxiaqa dləinə). ibədsnəhaloit, anna andrei-ipha! (eibaguzueit) səsguərona bdəruanda, anna andrei-ipha, ipha xaça diəltəit ha ansarha, sxəça, hai anja iqfoup ha iasht, aftaxi uəs sheit: zaku nasəpzi lrazq ialaz ha.

„ui anja iqfoup“! sheit. ačəxuʔanza uəs sguə isnatt, ari as iabanzabzəqhara anna andrei-ipha bnəlmaja-jakua ha. aftaxi, anja, iara, iqfoup! anna andrei-ipha, ipha ləz axəça bzia dətaxən, lrazqgiə iara uəs-ʔqia ialan umboi, shan, saamxaguronajan, szəmjaio aʔaha səxulalazia sqaləeit, nas aʔəuara salagəeit. sʔəua, sʔəua, səla tərɣaa, səlaorəz sʔəkukua sʔəqasçeit. luka luka-ipa dsəzçaaait: „bzərʔəuazi, nadia“ ha. „szərʔəua sargiə isəzdəruam, səlaorəzkua kələyr iaaueit“, sheit.

akalakixə. ipakua, dadraa! o, uara, mifa, astulkua mayəmkuə ilagf! (asasja ʔoit).

abʔbəpi ajərçra.

iəqaci, apristavi, akvartəl xiqjel.

apristav. anton anton-ipa, iuədsnəhaloit anasəp dəu iuəzjərçəz; uapxiaqa aamta bziala uəkura nazarəz, guəkala istaxəup!

anton anton-ipa. daara itabəup, daara! ipa, dadraa! (asasja ʔoit).

ammos fiodor-ipa. anton anton-ipa, issouharaz
ispaqala mian abas aueskua?

akalakixə. isəsho ha iəzdəruazi, ixala diguap-
xan, aja hniçt.

anna andrei-iphā. daara naməsla djajeit. uəs
iheit: „zegiə reihagiə bəpha dzəsguapxa, bara bə-
qazfei, bahatəri rzoup“. dzaku uayə aazouzi, zaku
qazfa bziousi iəmou, iənaməs eips, zənza izbaxiada.
„anna andrei-iphā, apstazara kapeik iaysxəuam, bara
bəphəs bziafa sanazxuəclagi“, iheit.

maria anton-iphā. map, san,—uəs zeiha sara
soup.

anna andrei-iphā. bəaquəçra, bara akəmzarak
bəzdəruam, başa bjajoit. „anna andrei-iphā, ari auəs
sara sxə eilanagoit“, ihan ubas ajakuak tirileit, uərt
sara iszeitəhomā. as anasəp hara izlahəpazi anəsha,
aşərha dləlamxəsgəlan uəs iheit: „snasəpdanə adə
səkułəmçan, səgunahaup, iqalozar sbziabara řagu-
tamsən, ianəqamlagiə spsə sara sakuitəup“, iheit.

maria anton-iphā. san, sara szoup uəs ziha.

anna andrei-iphā. bara bziə iheit, aai, ui
sara map shoma!

akalakixə. ačabərg hhap, haairleit „səəsŋueit“
aniha. uajə, uəstan dxəsp uharəpə, axua eips deilafo
djajon.

asasja eizŋaknə. çabrgnə iuhoma?!

ammos fiodor-ipa. uayə sirzaap ubou!

luka luka-ipa. zegiə nasəpəup, dad!

artiomii filipp-ipa. anasəp uñou, anasəp
filiup, iqazçatqia uəstazar, anton anton-ipa dzəpsou
rajoup, iəuara deilahait, (dnaxiapšnə) uəs guabziara
iauaait, abas aŋadafa iəqou, anasəp iŋahaloit!

ammos fiodor-ipa. anton anton-ipa, ani ala-
laraca uzelahalo, iutaxəzar iusərxuhap!

akalakixə. uaj alakua rxə zmada, aqaumbeit.

ammos fiodor-ipa. ui uguampxozar, ayəza
azə hailazap.

korobkin iphəs. hai, anna andrei-iphā, řəna-
səp sseiguərona, anja iəda azə izdəruam!

korobkin. hasas dəu uaj dabaqou mian? çə-
bərgəuma, uəsk ačəxuala qara dceit ha sahait?

akalakixə. uəs aup, aai, uəs dəuk ačəxuala,
ŋnak aqara daxiaanaxoz, cartak iəman dceit.

anna andrei-iphā. iab iafa iaxi adərra iitaracə
dceit.

akalakixə. aai, iirdərrazə dceit, uajə... (ila-
kurxxnə demsoit. iŋou zegiə azk ieips „xəir, abzia-
ra uanah!“ rhoit).

akalakixə. uajəçqia dəgeç... (deiteimsoit, iŋou
zegiə dryagi xəir rhoit, apristav ibjə iaha iaarou-
ouanə).

apristav. xəir, abziara nanahaait, uxačkə!

bobuinskii. uəkura řə-şəkusaxaait, apara çya
zmaml..

dobuinskii. unçəra yənyajanŋ-yənyaja şəku-
saxaait!

artiomii filipp-ipa. qahanəm utəpxaait!

korobkin iphəs. ayəstaa inapə uanəup!

akalakixə. daara itabəup! řargiə ubartkua řə-
gəmxait.

anna andrei-iphā. řta, hara peterburg iahtəp-
xəşt. arəŋi ahauagiə, zənza kəta hauazoup!.. ara
uzeilahəşa egieqouzi!.. sxəçagiə, ua ainral qin izp-
şəup.

akalakixə. aiaşa hhap, ainralra bzia izboit.

luka luka-ipa. anja iuaŋeifaaait!

rastakovskii. auayəŋəysa iələmşo, anja iələšo
rajoup.

ammos fiodor-ipa. apra oiba dəu, anarxxagiə
dəuup.

artiomii filipp-ipa. auayə dəzpsou aŋə dəd-
mərgəlar qalom.

ammos fiodor-ipa (dnaxiapşta). znək ainralra
iauguəfar, deihtəpara dəqan ialauxəi, amala aj akua-
dər şanaalaşa eips aup, ainralra şinaalaşa! başa iguə
darguəoiəueit, iara abaa ieipsəuma ainral qin zku-
nago auaa iəqou, axa makiana einralmxact.

artiomii filipp-ipa (dənxiapşla). anja hrəc-
hafa, ainralxargiə deixəit ubuou! iəudəruazi den-
ralxargiə! amala aφxarzzalarazə deikułan. (iφə ni-
eirxanə) anton anton-ipa, uəsqañ hauxoumərštroup!
ammos fiodor-ipa. uəsk haunə hqalar, cxə-
raara hautaroup.

korobkin. hapxiarəi ašəkus azə, spa astolica
aφə dəzgap ha sguə itoup; aħəntkarrazə dsaazašt,
dsəznagar, hara ataxəuma, uiəcxraašt: anragiə, abra-
giə izəuušt.

akalakixə. sara zəgiə izə səxəioup.

anna andrei-iphə. aqoumbeit, uargiə iara
uəs kuərguəorak udəruəit. artkua ugualafarəpa, uara
ua aamta uəztoda, ui aqaragiə aguərya uxə zalauça-
rəzi?

akalakixə. uəs axipabho, səlaşara! sara znə-
zənla uərtkuagiə sφərxiəzgəzaloit.

anna andrei-iphə. uφərxiəugzašt,—axa ui
aqara iapsam auaa rzə uxə aqa zaurbarəzi?

korobkin iphəs. itmahauei, anna dəşxərgəjo?

asas phəs. aai, ui uəsoup ləqazla: astol da-
xauərpar, ləpkuagiə xəxi iəkuəlçəit...

aabərəi ajərçra.

iəqaci apostaxəlapşyəi. (aıquə xtə iknə dxəp-xəpua
daaynaləit).

apostaxəlapşyə. hai, lənaqalbeit, asir zbeit?
ayinuayə, arevizor ha irxxo ihamaz, drevizorzazaa-
rəm!

iφou zəgiə. işpa, dəşpa revizorməz?

apostaxəlapşyə. zənzagiə drevizorzaməzt, uəs
səkuu itquə iiyəz ala izdərt.

akalakixə. izakuəzi uara iəuho, uəs şpouho?
izakuə iquuzi izloudər?

apostaxəlapşyə. inapalaıqia iiyəz aıquə ala
izdərt. apostə iənnarga, slaxuapşzar, uəs adres
anən: „aposta mya“ ha. səslaxuapşəz eipş, eraznak
aφaha səxuləlt, səgugie uəs iəanagəit: apostə auəs-

kua iguə iaxuarəpa imbazaap, eihabəraxi adərra
ritoit ha. nas ixəsəmtkua sguə iamuit.

akalakixə. iəuuəzi, unqaait?!

apostaxəlapşyə. iəzuəz dənə izuə qufuou!
sxə eilagəit, ak sxəlt, akə selanagəit. znək azə
iərlaszənə idəkusçap sguaxut, axa setaaitəlan, iiyua
snaxuapşnə spsənda sho sguə qaləit. iamut, iamuit,
—sguə iamuit! snapkua rxala akonvert xdərtua iala-
gəit. səzləmhək bıək çəuuə ha itasuan: „ixəumtən,
„gurə-zia, şafə-zia, uəzueit“ ha; egie sləmha ayəs-
taa ibıə anəyuan: ixtə, ixtə umłakua ha. ixəstueit
ha iknə şsaaxaz eipş, şja-şıə adərdərha iysxəzəzəait.
anja, anja, mcrağ şalam, art izə imcup, anja izə
içoup! skəq-kəqua səla iabo dəsəlməkaaua sqa-
ləit.

akalakixə. uara apxamla,—işpauguəonəi as
azin dəu zmanə iəqaz itquə axıra?

apostaxəlapşyə. rəcharas ihaxi ui aup: azin
egie ha hara dəzzahkkəuoz zənzagiə drəlaqazam!

akalakixə. nas-dəzuəsta zənguaxuəz, uara?

apostaxəlapşyə. dəzuəstou ha iəluhaaua
iəudəruazi, ayəstaagiə dizelərgom!

akalakixə (dguaanə). hai, apxamla, as uşpa
ixəjo ui ieipş auay laxu?! dəzuəstougie uzəmdərua-
la, egışpənguəonəi, ui ieipş auayps bzia ayəstaa iəd-
kəlara? ueidhaləpən uajəıqia!

apostaxəlapşyə. darban... uara seidəuhalo-
nəu?

akalakixə. sara, sxataıqia!

apostaxəlapşyə. unapkua kıaφxar ha sloit!

akalakixə. ui auayə spha dşəihəz udəruou,
lta sara şsəhxo auəudərxəua? sibrqa uəpə əkumər-
szakua aup uşəstəra!

apostaxəlapşyə. aqəumbeit, anton anton-
ipa! sibr iəlauxuuzi, akrə nabıoup, ui ačkəs, aıquə
iaazgaz səlzəpıar,—azin səltəzar!

zəgiə. uapxəif, uapıia!

apostaxəlapşyə (dapıioit). „iaarlasnə iusər-
dərrac stəxəup, syəza bzia, tırapoukin, səzkułaz asir-

kua. amyanə kapitankəi sarei qara haikulən, macala seimiŋeit, kapeik sqəba itamkua. akrəfarta apīma, dəszaşsnə abaxtaxi sədirgaranə axəku sşəkugəlaz, pēterburgp sŋapşəlarei səmarakuei rəla, akalaki aŋə zegie senraləu qərfeit. sara uajə akalakixə iqnə səqoup, iphəsi iphai sreifərboit, axa rapxia nap zşərkra dsəzdəruam, an ləla izguonəp sguaxuueit, iaha dmanlaləla, ilasho akgie map azələmharala dəzboit. qəm, iugualamloi, uarei sarei dōiarra axarala iahxtəskuaxiou, hguəonə akrənahfaloz, iahzərukuaz, aŋə teiyə sxudaja dəčasnə sandəlīcoz, ugualamloi. uajək, sanubaxiou sepşam, sja stəcnə səqoup. aparapsaxra, ahaxa səmtakua isərtōit zaqa staxəu aqara. zakup uaa eitahəŋkuouzi səzlanagala: urəlapşəzla uəqanda, uşəŋqo uəzax pjarən. uara aştatiakua ryrabzia işəubo zdəruet, udin anəs, zurnalk, işanuçara. akalakixə ha irəmonu haiuan çasŋqia dgazoup“.

akalakixə. uəs guabziara uouaait, — ubra uəs işanəu!

apostaxəlapşyə (alquə iara iitoit). uəst, ixoumçozar uxala uapxia.

akalakixə. akalakixə „haiuan çasŋqia dgazoup“. ui as şpa iyuaz, ari uara uoup izyə!

apostaxəlapşyə. iaxipouho, sara izəzyrəzil?

artiomii filipp-ipa. uapxia, açəxuaxi uapxel!

luka luka-ipa. uapxia, uapxia!

apostaxəlapşyə (apxiara dalagoit). „akalakixə dhaiuan ckia“...

akalakixə. hai, detapxioma ayəstaaja irxu-xaşa, dzəpxiaz mayəula!

apostaxəlapşyə. hə... hə... hə... „apostaxəlapşygie uayə guəzianup“... (apxiara daquəcnə) ara sargie dsəkuuxurt.

akalakixə. map, ianəu uapxia!

apostaxəlapşyə. izmaŋpouzi sapxiar?

akalakixə. map, dad, map, uapxiolar uapxiatqia! — urəpxia zegie!

artiomii filipp-ipa. işsuərbara, sara sap-

xiap. (iəla asarkia arkə dapxiōit) „apostaxəlapşyə, adepartament astoroz mixeev dəuba iara dəuba, iara ubasŋqiagie ijueit ha səqoup, ui amahagia xşa“.

apostaxəlapşyə (ajlar raxi dənxiapşnə). ap-sra iouəndəz, aykuən ja taqə, ija zaanamgo dəp-qazar şpeinaaloz, axa dabaqou!

artiomii filipp-ipa (naq dapxiōit). „anja iguapxou auəşhartakua zmadougie, uigie, uə... uəi... uə“... (iəbz eilago dŋaha-ŋasua dalagoit).

korobkin. iəqalazi, unəzkəlazi?

artiomii filipp-ipa. eilatata iəqoup, axa dəşkuəqmou zəumdərxəuei!

korobkin. sara isətf, sara! səlakuagie iaha eildərgap ha səqoup. (alquaxie inapə nairxoit).

artiomii filipp-ipa (alquə iəmtakua). ari bŋahaŋərgie qaloit, naq iaha eilgoup.

korobkin. hai, işaasuərkra, — sara eilsərgoit.

artiomii filipp-ipa. apxiarazə sargie... ab-rak aup, akuəmzar, egieiraxi eilgoup.

apostaxəlapşyə. map, zegie urəpxia, zegie! uajraanza zegie hrəpxionei.

zegie. artiomii filipp-ipa, iətf, iətf, udinanəs işiutara! (korobkin iaxi) uapxia, uapxia!

artiomii filipp-ipa. uajəŋqia, uajə (alquə iitoit). znə iaasaŋrazel, qouəst... (inajkies ala xutak xəiyōit) abra iarknə, uapxia! (zegie iəjloit).

apostaxəlapşyə. ui amş igoit, uapxia, zegie uapxia!

korobkin (dapxiōit). „anja iguapxou auəşhartakua zmadou, zemlianika: aha aququa zxou uba, iara duba“.

artiomii filipp-ipa (ajlar raxi). izəmhazeit, amalagie izəmheit, uəs uayə iho zahaxiada!

korobkin (iacəu dapxiōit). „aşkolkua irxəlapşəu, aqəmfə darəŋə dbabaza dəqoup“.

luka luka-ipa (ajlar raxi). anja inəs, — iana-kuəzaalagi aqəmfə sŋaxie işnazəmgac!

amos fiodor-ipa (ajlar raxi dənxiapşnə). anja iqloup, sara səzbaxu akgie anəm!

korobkin. „azbyə“...
ammos fiodor-ipa. abar aməxi!.. (ibjə ytə-
ganə). itašo iahauou, dadraa: ari alquə injo ak
akuəm, guə-pjagak aup, anaysgiə, iapsouma abas al-
quə yqarxu apxiara!

luka luka-ipa. map, qəm, uəs axipouho!
apostaxəlapşyə. dapxiaroup, dapxia!
artiomii filipp-ipa. iəuho arban, dapxia-
roup!

korobkin (apxiara dalagoit). „azbyə, liapkin-
tiapkin, daaraza uayə mavetonup“... (daangelanə) ari
francəz ajaxap.

ammos fiodor-ipa. ari zaxizəu, aqnəşgiə ize-
lərgom, anaməsda akuzar, dəryagi iabarguuzi, axa
dapa uamak ahougə zdəruada.

korobkin (iacəu dapxiəit). aiaşa hhap: uaa
razkuoup, asas izə rpsə təxnə irkəup. abziarazə
haikułait, bzia iəzbo syəza, triapoukin. uara ueipş
sargiə aliteratura auəs azəzuər staxəup. sara spsta-
zala aguəəu uayə danargoit, apsə zərrahatra uəsk
amazar bzioup. argama eiləşkaait: uəs bziak napala-
səmkər səşxuartam. saratov ala akəta pakətilovka
axi alqukua szənaftla. (alquə ianəz dalganə adres-
dapxiəit). auayə jla bzia ivan vasilii-ipa triapoukin,
peterburg apostə-myā aəə, anomer 907, aguar ala
uaxiəyxalo, axpaŋi axagəla aqnə, arəonaxi“.

ahsakua rəuaz. abas qaloit ha iəqadaz,
mian?!

akalakixə. sifit, həzba caguəla səxuda piqə-
eit,—iargiə, sargiə haicpsənda! səlakua yba rboit:
auaapsəra rakuzam, ha-kiə! xəəəkuoup iəzbo... dīer-
geŋ, dīergeŋ! (inapə iqioit).

apostaxəlapşyə. daba-uəргеŋueil cas izuaŋa,
x-əəək zčakəu adrog dalajga ha iaraznak adərra rəsteit!

korobkin iphəs. ari zakue uəs jərtagouzi,
as apxalara iakułaxiada!

ammos fiodor-ipa. iahha-iaaza, dadraa, xəŋ
maat apara apsaxra ha isjəigəeit.

artiomii filipp-ipa. sargiə xəŋ maat sjəigəeit.

apostaxəlapşyə (daakupsəuhanə). hai, iar-
giə sargiə haicpsənda... sargiə xəŋ maat sjəigəeit.
bobuinskii. pəŋra ivan-ipei sarei xənyajei
xuba maat roup iahta, uəs aup, aai.

ammos fiodor-ipa (inapkua aarqədanə). ha-
bataxa, han-aqalbeit, zaku boia-pjagouzi hazkuł!
uənan, hara alaxi-likua, zənza hzərgazazi ləmhoi?!

akalakixə (iəłaxi daasua). uənan, sara ag-
məg, uənan, sara apşə-ckia! uənan, uasaj-xə, uasaj-xə
təpşsa saral.. yajei-jabə şəkusa amaç zmuəzi: təuqa-
ri, kuandrat kjei znəkər sərjəxiazma!

sara amaç axiənəzazuaz, ayəstaaja zkuŋaz auaa
idərkə, agubernatorja rzaargza, iəzmjəcəz iəqadaz.
agubernatorja rjara uəsxəzma! (inapə aaiqioit).

anna andrei-iphə. uara, anŋon, hara iahha-
kuo başoup ha səqoup! iəŋho arban, ui auayə hpha
maşa dhanə dceitei...

akalakixə. diheit! axiəna eipş ixəaza! bəpxam-
lakua səla bəxgəlanə bjəjaxəuama!.. (ibləxaç aage-
ŋueit). aa, lipşə, lipşə, akalakixə dşahaiuanxa, aəə-
da aləmhakua ərqat-qəto dşakuŋa, djəmboi uara,
djəmboi! zpsə ştaz zikua zəfzəz uara! zla amsa xə-
laz uara! (itaykuəm raŋanə ixə damakarueit). əə, ua-
ra axərməguaj! zgar ququakua pŋŋanə ađə iaakulaz
aykuən uayə dəus dəzfaz uara! iara uxə dtauxurnə-
iŋŋakua axixia-axixia rxga amya dəkuup, utourəx
bzia adunei iaxairŋoit. ui acŋə zahaua uəşgiə iəu-
xəyqəşt, axə ui uzzərxoda! kiaad yəŋyək daxipou,
adunei uaxaanxo, yqarxuəs alquə uançanə aamta
uniasnə uaapəlo uqaiçəşt. ui aup: apsra-eitapsra!
uŋin, umaçura uəzlou rəxiz, rəpşa, akgiə aguərya
zmada! rəckua xərgəqnə, rnapkua einərqialəşt. iəz-
xəyqəzi?! ixə aup iəzxəyqə!.. əə ŋara!.. (dguaanə
ilapkua kədiqioit) ŋara uərt akiaad yəŋja zegiə!.. əə,
əamquaraa! azakuan aarŋja! alaxi-likua! ayəstaa jla-
kua! iəzənŋəkgiə eilaŋarak iəlaŋanə, şəlas ilaganə
ayəstaa ixəlpə-açqia laçapsəŋəup. əə, agiauerxşakua,
ubra aup ŋara itəp, ubra!.. (itaykuəm ala axəlpə aça
iteipsoŋa qaiçoit, iəfxua kədiqioit). uajraanzagiə sxə

atəp axi imaaicɿ. anja auayə daniguampxalagɿ, rap-
xia ixşəy imiqiozaap, mamzar ani akapa-ɥapa nasə-
pda, arevizer başagiə dəzla iepşzi! napxəck aqara-
giə dauieipşəzɿ, axa zegiə: arevizer ixata, arevizer
ha eibamərqaai! darban ui arevizer ioup ha rapxiaza
ihalaqaa? isath uajəɣqia!

artiomii filipp-ipa. səufuazargiə işəqala ha
iəsho səzdəruam; anaqu hxaɣeit, ayəstaa hairyafəit,
ui eiha akgiə səzdəruam.

ammos fiodor-ipa. rapxia ihalazçaz uhou!
abar ihalazçaz abziaxukua axikaɣəu! (dobuinskii bob-
uinskii inapə niəkuknə).

bobuinskii. anja, anja, anja inəs suəs şalam,
ui ioup ha sara sxə axigiə imaaicɿ...

dobuinskii. sara akəmzarakgiə... iarbanzaalagɿ
akgiə...

artiomii filipp-ipa. həra ataxəuma, həra ixa-
ta ioup!

luka luka-ipa. həras iataxəuzi! həra ioumi ak-
rəfarta aqnəɣ ixəp-xəpua iaaz: „daaiɿ, daaiɿ, paragiə
ilom“ ha. dəlpşaaicɿ arevizerɣqia, —uəs ɤala iouaaicɿ!

akalakixə. həra ixtaɣqia ioup! həra akalaki
jəgiha pəlkua, mcla eibarkəu həra!

artiomii filipp-ipa. fəu, aqnəş iəlahi iouaaicɿ:
ihamtagiə, irevizorgiə, iargiə!

akalakixə. əə, həra, araɬəga ɤər-ɤərkua! auaa
ryalo, ixəp-xəpua akalaki iəlahi.—ajəgiha pəlkua,
axiaɣ çəxu paguakua!

ammos fiodor-ipa. fəu, ajarzga nasəpdakua!

luka luka-ipa. əə, asaara pşrakua!

artiomii filipp-ipa. əə, həra arçəu xpəɤ
mgualəɤkua! (zegiə aarəkuşanə ilagəloicɿ).

bobuinskii. anja inəs sara akgiə şəsxaram,
piotr ivan-ipa ioup...

dobuinskii. map, piotr ivan-ipa, uara apəjara
uəmaneil..

bobuinskii. uəs zəuhozi, apəjara zmaz uara
uakuəneil!

altaxızaɣi ajərçra.

iəqaci azandarmi.

azandarm. pəɤterburg aihabəra axiɣ xiəzhala
aɣinuayə iaarəştəz, iaarlasnə uitaxəup. asasaairtaɤə
daangəlt. (ari aja iaatəirɣiaz zegiə gaz-həzxa iaaila-
narxoicɿ, ahsakua: uənan qbeicɿ, uənan aarɤqioicɿ. nas
zegiə şənxanə iaanxoicɿ).

ajada ascena.

akalakixə afaqa iarsəu eipş inapkoa rdağanə, ixə iəltaxıqa
ixəritnə dgəloup, iaronaraxi iara iaxi rɤənarxxanə iphəsi iphai
gəloup; uərt mays, apostaxəlapsyə azçaaara apşra iəmanə, ajlar
raxi dəpşua dgəloup; ui inaysan luka luka-ipa akgiə zıarazam
ipşra iəmanə dgəloup; ui inays yəqa asasja hıakuı rxə neidkə-
lanə akalakixə iətaajəi işərxəɣo rxə rɤə ianəubalo igəloup. aka-
lakixə iarmaraxi zemlianika igan axi ixə narkinə, akə dazəzə-
ryuala dgəloup; ui inaysan azbyə inapkoa rdağanə dlapoma uha-
raɤa, ikiə iytəɣaanə abar „guəryada aguərya“ zərho ihaşala, ma
atərt dasşala dgəloup.

ui inays kərobkin ajlar raxi iəlahi emarcca dəpşua, akalakixə
dəşizguaau dirdəruala dgəloup; ui inaysan, anazaraza dobuinskii
bobuinskii inapkoa eizərxanə, rɤkua rahanə, rəlakua kələrqəqnə
eixuapşua igəloup. egiərt asasja afaqa iarsəu eipş igəloup.
y-minutk rdağanə abas zegiə haşhəpəranə igəloup.

aparda.

axkua.

	adaqiakua
ialou rɔqazlakuei rəmaɾakuei	7
akɾi akugəlara	9
aybaɾi akugəlara	24
axpaɾi akugəlara	38
apɟbaɾi akugəlara	55
axubaɾi akugəlara	78
ajada ascena	93

takzəpxəkuu aredaktor p. ykadua.

atex. redaktor n. tarkil.

takzəpxəkuu akorrektorja: g. papaskiər-pha, p. lakaia.

akıəpxırazə irətoup 15/ii 1937 s, akıəpxı aarxarazə anapə açayur 27/xiii 37 s. akı. af. 62x94 s/m 6 kıəp. bənəc əq., 34.768 dər. nb. kıəp. bən. aqə. azakaz № 1141. atıraz 2100. aplit № 2401.

apsnəpi ahəntkarraṭ lquə təjra atipografia, aqua aul. lenin
iəxiz zxəu № 3.

MEM 3498/2

ахи 1 т. 50 к.

HN 123

АБМ 3798/2